

20 YANVAR ÜMUMXALQ HÜZN GÜNÜDÜR

RƏSMİ DÖVLƏT QƏZETİ

AZƏRBAYCAN

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MİLLİ MƏCLİSİNİN ORQANI

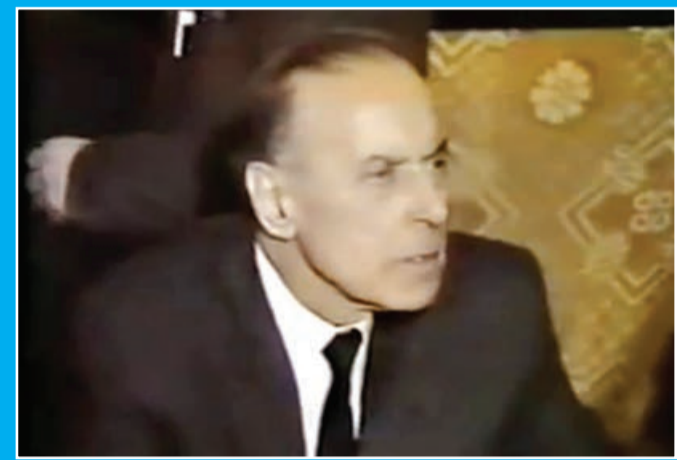
№ 13 (8892) CÜMƏ AXŞAMI, 20 yanvar 2022-ci il

Qəzetin əsası 1918-ci ildə qoyulmuşdur

www.azerbaijan-news.az

Ilham Aliyev

20 Yanvar hadisəsinə hüquqi-siyasi qiyməti ilk dəfə Heydər Əliyev verib

Heydər Əliyevin 21 yanvar 1990-cı il tarixdə Azərbaycanın Moskva şəhərindəki daimi nümayəndəliyinə gələrək, qanlı 20 Yanvar hadisəsi ilə əlaqədar xüsusi bəyanatla çıxış etməsi bu faciə haqqında obyektiv reallığın dünyaya ictimaiyyətinə çatdırılması istiqamətində atılmış ən ciddi addım idi.

Heydər Əliyevin Moskvadan yayılan bəyanatı Azərbaycanın zor gücünə salındığı informasiya blokadasının yarılması, dağıdılması baxımından həmin dövr üçün misilsiz əhəmiyyətə malik hadisədir. Moskva Bəyanatı Azərbaycanda xalq hərəkatının, ümumiyyətlə, azadlıq və demokratiya uğrunda aparılan mübarizədə konkret olaraq və açıq şəkildə Azərbaycanda dövlət müstəqilliyi yolunda mübarizə müstəvisinə keçidin əsasını qoydu.

Heydər Əliyev Moskva Bəyanatı ilə, həmişə olduğu kimi, ən çətin məqamlarda da doğma Azərbaycan xalqı ilə bir yerdə olduğunu, xalqımızın azadlıq mücadiləsinə haqq qazandırdığını və dəstək verdiyini açıq şəkildə nümayiş etdirib. SSRİ rəhbərliyinin, şəxsən Mixail Qorbaçovun birbaşa tapşırığı ilə Bakıda həyata keçirilmiş 20 Yanvar hadisəsi ilk dəfə olaraq Heydər Əliyev kimi böyük dövlət xadimi səviyəsində hüquqi-siyasi qiymətini alıb.

Bakı faciəsinin hüquqa, demokratiyaya və humanizm prinsiplərinə zidd olduğunu bəyan etməklə Heydər Əliyev Mixail Qorbaçovun və onun komandasının digər müttəfiq respublikalarda törətdiyi qanlı terror hadisələrinə də hüquqi-siyasi baxımdan qiymət verib.

Heydər Əliyev tərəfindən səsləndirilmiş bu bəyanat SSRİ-nin çökməsinin ilk anonsu idi. Moskva Bəyanatında Azərbaycanın Sovet Respublikasının rəhbərliyinin 20 Yanvar hadisələrində tutduğu yanlış mövqeyinin də mahiyyəti açıqlanmış və haqlı olaraq bu qanlı faciənin baş verməsi məhz respublika rəhbərliyinin sərəşsizliyinin nəticəsi hesab edilmişdi.

Moskva Bəyanatındakı ittihamlar obyektiv siyasi-tarixi reallıqların ifadəsidir. 20 Yanvar ərəfəsindəki çətin və müəkkəb şəraitdə isə nəinki "düzgün və operativ" məlumatlar vermək, hətta bütün imkanlardan istifadə edib faciənin qarşısını almaq lazım idi. Təəssüf ki, bu bacarıqların heç biri o zaman ki rəhbərlikdə yox idi.

Moskva Bəyanatında haqlı olaraq 20 Yanvar faciəsini törədənlerin cəzalandırılması tələbləri də qəti şəkildə irəli sürülmüşdü. Heydər Əliyev Moskva Bəyanatında Bakı şəhərində hadisələri hərbi yolla "tənzimləmək" üçün qərar qəbul edən şəxslərin, həmin məsuliyyətsiz qərarları və tapşırıqları həyata keçirənlərin, həm ölkə, həm də respublika miqyasında onların hamısının ittiham edilməsini cəsarətlə, çəkinmədən diqqətə çatdırmışdı.

Bax: səh. 3

Prezident İlham Əliyev rəsmi "Feysbuk" sahifəsində 20 Yanvar faciəsinin 32-ci ildönümü ilə əlaqədar paylaşım edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev rəsmi "Feysbuk" sahifəsində 20 Yanvar faciəsinin 32-ci ildönümü ilə əlaqədar paylaşım edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, "Əbədi məşəl" abidəsinin və Dövlət bayrağımızın görüntülərinin əks olunduğu paylaşım da "20 Yanvar - Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin" sözləri yer alıb.

Milli qürurun şərəf salnaməsi

1990-cı il, 20 yanvar. Bir qərinəyə yaxın vaxt ötür həmin tarixdən. 32 ildir xalqın yaddaşına əbədi həkk olunan bu tarix Azərbaycanı müstəqilliyə aparan yolda yeni mərhələnin başlanğıcı sayılır.

Qanlı Yanvar hadisəsi Azərbaycan xalqı üçün təkcə böyük faciə deyildir. O, milli ləyaqətini qorumaq üçün hər cür qurban verməyə hazır olan xalqın tarixində şərhli səhifədir. O gün tariximizə həm ümumxalq faciəsi, həm də müstəqillik, istiqlal və hüriyyət uğrunda xalqımızın apardığı milli-azadlıq hərəkatının zirvəsi kimi qiymətləndirilir.

20 Yanvar faciəsi ilk növbədə siyasi maraqlar naminə Azərbaycan xalqına qarşı törədilmiş cinayətdir. Milli maraqlara zidd addımlar atan Azərbaycanın o zaman ki rəhbərliyinin istəfəsi tələbinin irəli sürülməsinə və xalqın qətiyyətlə Dağlıq Qarabağın Ermənistanla birləşdirilməsinə qarşı çıxmasına görə Azərbaycanı cəzalandırmaq üçün Kreml qanlı Yanvar qırğını törətdi.

1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə birbaşa Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin baş katibi Mixail Qorbaçovun əmri ilə SSRİ Müdafiə Nazirliyi, Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsi və Daxili İşlər Nazirliyinin qoşun hissələri Bakıya və Azərbaycanın bir neçə rayonuna yeridildi, dinc əhali ağır texnikadan və müxtəlif tipli silahlardan atəşə tutularaq kütləvi qətlə yetirildi.

"Mülki və siyasi hüquqlar haqqında" 1966-cı il Beynəlxalq Aktin birinci bəndinə əsasən, fərman imzalandığı andan fəvqəladə vəziyyətin tətbiqi və müddətləri barədə əhaliyə rəsmi xəbərdarlıq edilməlidir. Lakin fəvqəladə vəziyyətin yanvarın 20-də saat 00:00-da tətbiq edilməsinə baxmayaraq, qoşun hissələri yanvarın 19-da saat 21:00-dən etibarən Türkan-Qala tərəfindən şəhərə yeridildi. "Bakı əməliyyatı"na rəhbərliyi birbaşa SSRİ müdafiə naziri Dmitri Yazov, SSRİ daxili işlər naziri Vadim Bakatin, SSRİ DTK sədrinin müavini Filip Babkov həyata keçirildilər. Fəvqəladə vəziyyətin tətbiqi əhaliyə elan olunanadək hərbi qulluqçular artıq 82 nəfəri amansızcasına qətlə yetirmiş, 20 nəfəri ölümcül yaralamışdılar.

Ardı 6-cı səh.

Qisas qiyamətə qalmadı

44 günlük Vətən savaşında qazandığımız parlaq Zəfər şəhidlərimizin də ruhunu şad etdi

Zaman 1990-cı ilin 20 yanvarı...

Məkan Azərbaycan idi... Qara dona bürünmüşdü Bakı... Parçalanmış bağrımdan qırmızıya bükülmüş şəhid tabutları süzülürdü... Belə sınımsız qərənfillər axan göz yaşları ilə yollara qanlı ciğir salırdı Bakının ən uca zirvəsinə sarı...

Milyonların azadlıq karvanı al donu bürünmüş haqq mücahidlərini başlarının üzərinə qaldırıb müqəddəs and yerimizə, Azərbaycanın müstəqillik simvoluna çevriləcək Şəhidlər xiyabanına doğru irəliləmişdi... Haqsızlığa dirənc göstərərək, sinələrini zülmün topuna, gülləsinə sipər edənleri, Vətən uğrunda şəhadət şərəfi içənləri haqqın dərğahına uğurlamışdılar... Və Azərbaycan xalqı ele həmin gün, o uca məqamda torpağı, azadlığı, xalqı, onun gələcəyi naminə haqq səsinə ucaltmağı bacaran oğullarına, qızlarına müqəddəs bir söz də vermişdi.

Zaman 2020-ci ilin 8 noyabrı...

Məkan Azərbaycan idi...

Al-qırmızı bayram libasına bürünmüşdü yurdumuz...

Azərbaycan xalqı 44 günlük Vətən müharibəsindəki tarixi Zəfərin, Qarabağımızın baş tacı Şuşanın azadlığının qürurunu paylaşmaq üçün küçələrə, meydanlara axışmış, sevinc göz yaşları selə dönmüşdü.

Əllərində üçrəngli Azərbaycan bayrağını dalğalandıran xalqımız üz tutmuşdular vətənimizin dörd bir yanında uyuyan şəhidlərimizin müqəddəs məzarlarına...

Bu torpaq, bu Vətən uğrunda canlarından keçən bütün şəhidlərimizin ruhunu şad etməyə, qisaslarının alınmış, qanlarının yerdə qalmadığının müjdesini verməyə...

Bax: səh. 4

Qərənfillibası Şəhidlər xiyabanı ziyarətə hazırdır

32

il öncə Bakının sabahı xeyirlə açılmadı, Qanlı şənə gecəsinin sabahı qaranlıq görünürdü. Paytaxt qan gölündə üzürdü. Dünya onu görmürdü. Çünki azadlıq aşıqlarının haraylarını, əlləri qoynunda qalan anaların feryadlarını dünyaya çatdırmağa nə televiziya var idi, nə də mobil telefon. Kimdə fotoaparət, kamera var idisə, onları da hədəfə alırdılar...

Bakı can üstündəydi: dərdi vardı, onun sinəsinə tuşlanan sovet tank-toplarının lülələrinə Bakı sakinləri gül taxmaqla isteklərini ifadə et-sələr də... Bakı, sənin hüsnünün gözəlliyinə, tariximizin daş yaddaşı kimi qədirmiliyinə, dünənimizlə bu günümüzün qovuşduğu bir məkana heyran qalanlarınla yanaşı, səni qanına qəl-

tan etməyə, qan gölündə boğmağa fərman verənlərin də var imiş. Amma o zülmət qaranlıq, dəhşətli və vəhşətli Qanlı şənə gecəsindən (19 Yanvar 1990-cı il) çıxmağınla xalqımız ağ günlərinə - azadlığına, istiqlalyyətinə və müstəqilliyinə yenidən qovuşdu! Sən azadlıq uğrunda qanlı savaş meydanında çevrildi. Açıdın sənəni vətənsəvərlərin üzünə,

milletləri Odlar diyarında bir ocaq başına yığan, bağrına basan Bakı! 32-ci ildir ki, 20 Yanvar şəhidlərinin uyuduğu xiyaban uşağdan-böyü-yə hər birimiz üçün müqəddəs məkana çevrilib. O qanlı və dəhşətli gecə-dən illər keçsə də, xalqımızın Şəhid-lər xiyabanını mütəşəkkil qaydada ziyarət etməsi də bunu təsdiqləyir.

Ardı 7-ci səh.

T.Y.Musayevin Azərbaycan Respublikasının səhiyyə naziri təyin edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 5-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:
Teymur Yusif oğlu Musayev Azərbaycan Respublikasının səhiyyə naziri təyin edilsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 19 yanvar 2022-ci il

T.Y.Musayevin Azərbaycan Respublikası səhiyyə nazirinin birinci müavini vəzifəsindən azad edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

1. Teymur Yusif oğlu Musayev Azərbaycan Respublikası səhiyyə nazirinin birinci müavini vəzifəsindən azad edilsin.

2. "Azərbaycan Respublikası səhiyyə nazirinin vəzifələrini müvafiq icra etmək səlahiyyətinin verilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 23 aprel tarixli 2602 nömrəli Sərəncamı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2021, № 4, maddə 372) ləğv edilsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 19 yanvar 2022-ci il

A.Ə.Fərzəliyevin Abşeron Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı təyin edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 124-cü maddəsinin II hissəsinin rəhbər tutaraq **qərara alıram**:
Abdin Ələsgər oğlu Fərzəliyev Abşeron Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı təyin edilsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 19 yanvar 2022-ci il

İ.A.Gülməmmədovanın Abşeron Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı vəzifəsindən azad edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 124-cü maddəsinin II hissəsinin rəhbər tutaraq **qərara alıram**:
İradə Akif qızı Gülməmmədova Abşeron Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı vəzifəsindən azad edilsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 19 yanvar 2022-ci il

A.Ə.Fərzəliyevin Bakı şəhəri Nərimanov Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı vəzifəsindən azad edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 124-cü maddəsinin II hissəsinin rəhbər tutaraq **qərara alıram**:
Abdin Ələsgər oğlu Fərzəliyev Bakı şəhəri Nərimanov Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı vəzifəsindən azad edilsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 19 yanvar 2022-ci il

Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova videokonfrans formatında seçicilərinin növbəti qəbulunu keçirib

Yanvarın 19-da 98 sayılı Şəmkir şəhər seçki dairəsindən deputat, Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova seçicilərinin videokonfrans formatında növbəti qəbulunu keçirib.

Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin AZƏRTAC-a bildirdiyi ki, videokonfransda S.Qafarova seçicilərin bir sıra məsələlərlə əlaqədar müraciətlərini dinləyib. Qeyd olunub ki, Milli Məclis Sədri seçicilərlə bu formada görüşləri mütemadi olaraq keçirir və bu günə qədər keçirilən bu qəbuldan olan tədbirlərdə 200-ə yaxın seçici iştirak edib. Əvvəlki videokonfranslarda qaldırılan bir sıra məsələlər artıq həllini tapıb.

Sahibə Qafarova seçicilərə məlumat verib ki, ölkəmizdə Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən siyasətin mərkəzində ölkə vətəndaşlarının ali mənafeyi dayanır. Bildirilib ki, Azərbaycanda reallaşdırılan tədbirlər ölkəmizin dinamik iqtisadi inkişafının qorunması fonunda əhəlinin sosial müdafiəsinin daha da gücləndirilməsi, rifah halının daha da yaxşılaşdırılması məqsədlərinə xidmət edir. O xatırladı ki, son dövrlər minimum əməkhaqqı 20 faiz, minimum pensiya 20 faiz, təqaüdlər və digər sosial müavinətlər əsaslı şəkildə artırılıb, dövlət başçısı tərəfindən bu məqsədlə imzalanən sənədlər 2 milyon vətəndaşımıza çatdırılıb.

S.Qafarova videokonfransda regionalda da geniş abadlıq və quruculuq işlərinin həyata keçirildiyini vurğulayaraq, qeyd edib ki, əhəlinin fasiləsiz elektrik enerjisi və təbii qazla təmin olunması, müasir təhsil, səhiyyə, mədəniyyət infrastrukturunun yaradılması, su və kanalizasiya xətlərinin yenilənməsi və bu qəbuldan olan digər tədbirlər regionalın inkişafında prioritet təşkil edib. O, xüsusilə olaraq 2020-ci ildə 44 günlük Vətən mü-

haribəsində əldə olunmuş möhtəşəm qələbə nəticəsində işğaldan azad olunan ərazilərimizdə həyata keçirilən çox genişmiqyaslı quruculuq və bərpa işləri haqqında da danışıqlar qeyd edib ki, Azərbaycan bütün bu işləri öz gücü və imkanları hesabına görür.

Milli Məclisin Sədri həmçinin ölkəmizdə koronavirus infeksiyasının yayılmasının qarşısının alınması və əhəlinin sosial müdafiəsinin daha da gücləndirilməsi istiqamətində görülən tədbirlər haqqında da məlumat verərək, bir daha

her kəsi zəruri sosial davranış, şəxsi gigiyena və tibbi-profilaktik qaydalara əməl etməyə, sosial məsafəyə riayət etməyə çağırıb. Bildirib ki, hər birimiz bu yeni davranış qaydalarına özümüzü uyğunlaşdırmalıyıq.

Qeyd edək ki, görüşdə seçici müraciətlərində əksini tapan bəzi məsələlər yerli xarakterli olduğundan baxılması üçün icra hakimiyyəti nümayəndələrinə istiqamətləndirilib. Digər bir qisim müraciətlərin araşdırılması üçün aidiyyəti orqanlara sorğular göndərilib.

Ceyhun Bayramov ATƏT-in Baş katibi Helqa Şmit ilə görüşüb

Yanvar 19-da xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Yvanaya işğar səfəri çərçivəsində ATƏT-in Baş katibi xanım Helqa Şmit ilə görüşüb.

Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidməti idarəsindən AZƏRTAC-a bildiriblər ki, Baş katib Helqa Şmit Azərbaycanı ATƏT-in Təhlükəsizlik üzrə Əməkdaşlıq Forumuna (TƏF) sədrliyi münasibətilə təbrik edib. O, sədrlik prioritetlərinin müfəssəl və tarazlı olduğunu qeyd edib. Hazırda ATƏT məkanında təhlükəsizlik məsələlərinin həllində TƏF-in rolunun böyük olduğunu bildiren Baş katib Azərbaycanı cari sədrliyin problemlərinin həllinə yardımçı olacağına ümid ifadə edib.

Azərbaycanın sədrlik prioritetlərinin ATƏT tərəfindən dəstəkləndiyi vurğulanıb. ATƏT Katibliyinin bu prioritetlərin icrasında Azərbaycan sədrliyi ilə yaxından əməkdaşlıq etməyə hazır olduğu ifadə edilib.

Nazir Ceyhun Bayramov Azərbaycanı ATƏT ilə əməkdaşlığa əhəmiyyət verdiyini vurğulayıb. O, təşkilat ilə layihə əsaslı əməkdaşlığın həyata keçirilməsinin mühüm olduğunu qeyd edərək, bununla əlaqədar neqliyyət bağlılığının inkişafı, "yaşıl enerji"nin təşviqi, ətraf mühit məsələlərində ATƏT ilə müvafiq layihələrə məmnunluqla istinad edib.

Nazir eyni zamanda cari postmünaqişə mərhələsində həyata keçirilən quruculuq və reintegrasiya proseslərində ATƏT-in layihə əsaslı iştirakında maraqlı olduğumuzu ifadə edib. Nazir ATƏT-in Baş katibinə hazırda bölgədə mövcud olan vəziyyəti, üçtərəfli bəyanatların icrasını, bağlı məsələlər, iki ölkə arasında münasibətlərin normallaşması istiqamətində Azərbaycanın atdığı addımlar barəsində məlumat verib.

Nazir Azərbaycan və Ermənistan arasında sərhədlərin delimitasiyasının iki dövlət arasında münasibətlərin normallaşmasının mühüm elementi kimi nəzərdən keçirdiyini və Azərbaycanın bu prosese vaxt itirmədən başlamasının tövsiyə olduğunu bildirdi. Təəssüflə qeyd olunub ki, Ermənistanın bu məsələdə yanaşması, o cümlədən Ermənistan tərəfindən bu xüsusda nümayiş etdirilən mövqeyə və delimitasiya prosesinə başlanılmasına dair bir sıra ön şərtlərin irəli sürülməsi qətiyyətlə qəbul deyil. Baş katibin diqqətinə çatdırılıb ki, Azərbaycan hər hansı qeyd-şərt olmadan delimitasiya prosesinə başlanılmadığını təvəqqül edib.

Tərəflər Azərbaycan-ATƏT əməkdaşlığı məsələləri, həmçinin qarşılıqlı maraqlı digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıblar.

Azərbaycan ATƏT-in Təhlükəsizlik üzrə Əməkdaşlıq Forumuna sədrliyi dövründəki prioritetlərini açıqlayıb

Yanvarın 19-da Azərbaycan Respublikasının xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov ATƏT-in Təhlükəsizlik üzrə Əməkdaşlıq Forumunun (TƏF) Azərbaycanın sədrliyi ilə keçirilən açılış iclasında çıxış edib.

Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidməti idarəsindən AZƏRTAC-a bildiriblər ki, çıxış zamanı Azərbaycanın TƏF-ə sədrliyinin prioritet məsələlərinə və müəyyən edilmiş təhlükəsizlik diaqnozlardan danışıqların aparılmasına, Azərbaycanın TƏF-də sonuncu sədrliyi 17 il bundan öncə olub və o vaxtdan bəri ATƏT regionunda ümumi təhlükəsizlik mühitini mürəkkəbləşdirən bir çox hadisələr baş verib. Deyişilməz qalan isə bizim həm ATƏT, həm də TƏF çərçivəsində əməkdaşlığımızın təməl prinsipləridir. Buraya Helsinki Yekun Aktından başlayaraq, ATƏT-in əsas sənədlərində təsbit olunmuş fundamental normalara, prinsiplərə və öhdəliklərə qeyd-şərtsiz hörmət, xüsusilə dövlətlərin suverenliyinə, ərazi bütövlüyünə və beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlərinin toxunulmazlığına hörmət edilməsi daxildir.

Ceyhun Bayramov vurğulayıb ki, dövlətlərarası davranışın əsas prinsiplərinin kobud şəkildə pozulması nəticəsində Azərbaycanın suverenliyi, ərazi bütövlüyü və beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədləri təhlükə altına düşmüşdür. Lakin 2020-ci ilin payızında silahlı hüquqlarımız tərəfindən həyata keçirilən əks-hücum əməliyyatı bu vəziyyətə son qoydu.

"Azərbaycanın sədrlik gündəliyinə TƏF üçün yüksək əhəmiyyət kəsb edən və aktual məsələlər üzrə təhlükəsizlik diaqnozlarının həyata keçirilməsi daxil edilib. Belə ki, ilk təhlükəsizlik diaqnozu gələnlərdə beynəlxalq humanitar hüquqa riayət olunması və mülki şəxslərin müdafiəsi mövzusu üzrə keçiriləcək. Bu təhlükəsizlik diaqnozu vasitəsilə dövlətlərin beynəlxalq humanitar hüquq və ATƏT-in müvafiq öhdəliklərinə əməl etməsinin təşviqi etmək və gücləndirməyi, habelə onların pozuntularına görə cavabdehliyin vacibliyi məsələsinin müzakirəsinə təşkil etməyi hədəfləyirik", - deyərək nazir diqqətə çatdırıb.

Diqqətə çatdırılıb ki, digər iki təhlükəsizlik diaqnozu Yüngül və Ağci Səhərlər və Adı Sursat Ehtiyatlarının müxtəlif aspektlərinə həsr ediləcək. Onlardan biri əldə edilmiş

təcürübəyə diqqət yetirməklə, ATƏT-in müvafiq öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi mövzusunda ehtad edəcəkdir. Digər təhlükəsizlik diaqnozu minalarla mübarizə məsələsinə diqqət yetirəcək.

Nazir bildirdi ki, ATƏT-in hərtərəfli və çoxözlü təhlükəsizlik konsepsiyası nöqtə-nöqtədən, praktiki yardım layihələrinin həyata keçirilməsi digər təhlükəsizlik sahələrində, məsələn, məcburi köçkünlərin öz ehtalına təhlükəsizlik və ləyaqətli qayıtmasını asanlaşdırılması ilə bağlı öhdəliklərimizin yerinə yetirilməsi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Vurğulanıb ki, ATƏT-in "hərbi-siyasi bloka qoşulmayan" iştirakçı dövləti olan Azərbaycanın həmişə ATƏT-i ümumavropa təhlükəsizlik arxitekturasının əsas sütunu kimi görüb və hesab edib ki, ATƏT-in fundamental sənədlərində dəstəklənən təhlükəsizliyin bölünməzliyi qorunmalıdır. Sədrliyi çərçivəsində təhlükəsizlik diaqnozlardan biri də heç bir siyasi-hərbi alyansa daxil olmayan ölkələrin Avropa təhlükəsizlik arxitekturasındakı yeri və roluna, eləcə də ATƏT məkanında təhlükəsizlik və sabitliyi təhfiyə verməklə bağlı yanaşma və təcrübələrinə həsr olunacaq.

Sədrliyiimizin növbəti təhlükəsizlik diaqnozunun terrorizmin bütün formaları və təzahürü ilə mübarizəyə həsr olunacağını vurğulayan C.Bayramov deyib ki, ATƏT özü üçün nadir hərtərəfli təhlükəsizlik konsepsiyasına əsaslanaraq, terrorizmin maliyyələşdirilməsi, xarici terrorçu döyüşçülər fenomenini terrorizmə, o cümlədən çirkli pullarla müdulların və terrorçuların maliyyələşdirilməsi, habelə separatizim və zorakı ekstremizim, mütəşəkkil cinayətkarlıq və digər qeyri-qanuni fəaliyyətlər arasında əlaqələr daxil olmaqla, vahid yanaşma vasitəsilə terrorizmlə mübarizə və onun qarşısının alınması üçün yaxşı mövqeyə malikdir.

"Növbəti təhlükəsizlik diaqnoqumuzu adi silahlara nəzarət, eləcə də etimad və təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsi

Fransanın Avropa və xarici işlər üzrə nazirinin açıqlaması diplomatiya ənənələri ilə tam ziddiyyət təşkil edir

"Məlum olduğu kimi, Fransanın Avropa və xarici işlər üzrə naziri Jan İv LÖ Driand tərəfindən yanvarın 18-də bu ölkənin Milli Assambleyasında diplomata qətiyyətlə yanaşmayan və beynəlxalq hüquqa məhəl qoymayan bir tərzdə açıqlama verilib. Bu açıqlama diplomatiya ənənələri ilə tam ziddiyyət təşkil etməklə yanaşı, Fransanın bozi hökumət və bir sıra parlament nümayəndələrinin cinayət xarakterli əməllərini ört-basdır etməyə yönəlmiş bəyanatdır. Milli Assambleyanın Respublikaçılar Partiyasından olan üzvü Erik Siottiyə təxribatçı məqsədlərlə Azərbaycan Respublikası Prezidentini təhqir etməyə cəhd göstərməsi ilə bağlı sərə cavab verilməməsi və ona həddinin bildirilməməsi bunu sübut edən əməllərdən biridir".

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu sözləri Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin Sədri Səməd Seyidov söyləyib.

"Bildiyimiz kimi, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Valeri Pekressin Azərbaycanın Qarabağ bölgəsinə qanunsuz səfəri ilə əlaqədar haqlı mövqeyini bildirdi. Azərbaycanın suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün təməl prinsiplərinə bu cür etinasız münasibət qəbul edilməzdir və buna sərə təxribatçı əməllərinin verilməsi bəzi təxribatçıların və ört-basdır etməyə çalışırlar.

Səməd Seyidov diqqətə çatdırıb ki, Azərbaycan hökuməti hər zaman olduğu kimi, öz ərazi bütövlüyünü və suveren hüquqlarını müdafiə edəcək, dövlət sərhədlərinin təhlükəsizliyinin və toxunulmazlığının qorunması isə ali vəzifəmiz olaraq qalacaq. Azərbaycan Parlamenti isə Prezidentimizin bu istiqamətdə gördüyü işlərə hər zamanı kimi, bundan sonra da dəstək verərək Fransa parlament üzvlərini beynəlxalq qanunları kobud şəkildə pozan cinayət xarakterli bu cür əməllərə son qoymağa çağırır. Eyni zamanda Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyinə tövsiyə edirik ki, Fransanın Avropa və xarici işlər üzrə naziri Jan İv LÖ Driana müraciət ünvanlayaraq, onun diplomata yanaşmayan açıqlamasının təkzib etməsi və Azərbaycan Respublikasının Prezidentindən üzr istəməsi tələb olunsun.

QANLI YANVAR - 32

Tariximizin hüzn və qürur səhifəsi

Əslində, 20 Yanvar faciəsi olmaya da bilərdi. Bu faciəni Azərbaycan xalqının suveren hüquqlarına qəsd kimi qiymətləndirən Ümummilli Lider Heydər Əliyevin də söylədiyi kimi, Dağlıq Qarabağ hadisələrinin ilkin mərhələsində ölkənin ali siyasi rəhbərliyi tərəfindən vaxtında zəruri tədbirlər görülsə idi, gərginlik bu həddə çatmaz, tərəflər itkilərə məruz qalmaz, başlıca isə 1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə çoxlu insan qırğını ilə nəticələnən hərbi müdaxilə üçün də zəmin yaranmazdı.

Ancaq həmin dövrdə hakimiyyətdə olan ali siyasi rəhbərliyin Azərbaycandakı vəziyyəti öz axarına salması üçün cəhdlər göstərməməsinin, əllərində olan yetərli imkanlardan istifadə edə bilməməsinin nəticəsi olaraq, xalqımızın ən ağır faciələrindən biri olan 20 Yanvar qətləmi baş verdi.

Tariximizin qanlı yaddaşında yer alan 20 Yanvar faciəsi SSRİ rəhbərliyinin əvvəlcədən hazırladığı müfəssəl plan əsasında Azərbaycan xalqının demokratiya və milli azadlıq uğrunda mübarizəsini boğmaq üçün törədilsə də, nə bu qətləmi, nə də millətə başlanandan sonra gətirilən müsbətərin onun iradəsinə qıra bilmədi. Müstəqillik yolunda dönmədən mübarizə aparan Azərbaycan xalqı sonda öz məqsədinə nail olaraq, azadlığına qovuşa bildi. Totalitar rejim tərəfindən törədilmiş 20 Yanvar faciəsinə səbəb olan amillərin, gerçəkliklərin öyrənilməsi bu qanlı faciə ilə bağlı həm ölkə, həm də dünya ictimaiyyətinə daha düzgün məlumatların verilməsində olduqca mühüm rol oynadı.

20 Yanvar hadisəsində hüquqi-siyasi qiyməti ilk dəfə Heydər Əliyev verib

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti, Milli Məclisin deputatı, akademik İsa Həbibbəyli qeyd edir ki, yalnız Naxçıvan Muxtar Respublikasının radio və televiziya özünün məhdud imkanları çərçivəsində Bakı şəhərində baş vermiş 20 Yanvar hadisəsi ilə əlaqədar Türkiyə və İranın sərhəd rayonlarına xəbərlər çatdırıla bilməmişdi. Bu isə sovet rəhbərliyinin Bakıda törətdiyi cinayət hadisəsini dünyaya olduğu kimi çatdırılması üçün yetərli hesab oluna bilməzdi.

Bütün bunlara görə görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin 21 yanvar 1990-cı il tarixdə Azərbaycanın Moskva şəhərindəki daimi nümayəndəliyinə gələrək, qanlı 20 Yanvar hadisəsi ilə əlaqədar xüsusi bəyanatla çıxış etməsi bu faciə haqqında obyektiv reallığı dünya ictimaiyyətinə çatdırılması istiqamətində atılmış ən ciddi addım idi.

Heydər Əliyevin Moskvadan yayılan bəyanatı Azərbaycanın zor gücünə salındığı informasiya blokadasının yarılması, dağıdılması baxımından həmin dövr üçün misilsiz əhəmiyyətə malik hadisədir. Moskva bəyanatı Azərbaycanda xalqın hərəkətinin, ümumiyyətlə, azadlıq və demokratiya uğrunda aparılan mübarizədən konkret olaraq və açıq şəkildə Azərbaycan dövlət müstəqilliyi yolunda mübarizə müstəvhisinə keçidini əsasını qoydu. Heydər Əliyev Moskva bəyanatı ilə həmişə olduğu kimi, ən çətin məqamlarda da doğma Azərbaycan xalqı ilə bir yerdə olduğunu, xalqımızın azadlıq mücadiləsinə haqq qazandırdığını və dəstək verdiyini açıq şəkildə nümayiş etdirib. SSRİ rəhbərliyinin, şəxsən Mixail Qorbaçovun birbaşa tapşırığı ilə Bakıda həyata keçirilmiş 20 Yanvar hadisəsi ilk dəfə olaraq Heydər Əliyev kimi böyük dövlət xadimi səviyyəsində hüquqi-siyasi qiymətini alıb.

İsa Həbibbəyli vurğulayır ki, Bakı faciəsinin hüquq, demokratiyaya və humanizmə prinsiplərinə zidd olduğunu bəyan etməklə Heydər Əliyev Mixail

Qorbaçovun və onun komandasının digər müttəfiq respublikalarda törətdiyi qanlı terror hadisələrinə də hüquqi-siyasi baxımdan qiymət verib.

Akademikin sözlərinə görə, əslində, Heydər Əliyev tərəfindən səsləndirilmiş bu bəyanat SSRİ-nin çökməsinin ilk anonsu idi. Moskva bəyanatında Azərbaycan Sovet Respublikasının rəhbərliyinin 20 Yanvar hadisələrində tutduğu yanlış mövqeyinin də mahiyyəti açıqlanmış və haqlı olaraq Azərbaycan rəhbərliyinin sərişsizliyinin nəticəsi hesab edilmişdi. Heydər Əliyev respublikada ictimai-siyasi şəraitin gərgin olduğu bir dövrdə, 20 Yanvar hadisələrinin apardıdığı ərafədə Azərbaycan Respublikasına sərbətsiz, sərişsiz bir şəxsin rəhbərliyi gətirilməsini SSRİ rəhbərliyinin ciddi səhvi kimi dəyərləndirmişdi.

Heydər Əliyev 20 Yanvar 1990-cı ildə Bakı şəhərindəki qırğın baş verəməsinə ölkə və respublika rəhbərliyinin mövcud imkanlardan istifadə etmədikləri, onların məkrli siyasəti və sərişsiz idarəçilik qabiliyyətləri, xalq faktorunu və dövlətçilik maraqlarını nəzərə almamaları ilə əlaqələndirmişdir. Bu mənada Moskva bəyanatındakı ittihamlar obyektiv siyasi-tarixi reallıqların ifadəsidir. 20 Yanvar ərafəsindəki çətin və mürəkkəb şəraitdə isə neinki "düzgün və operativ" məlumatlar vermək, hətta bütün imkanlardan istifadə edib, faciənin qarşısını almaq lazım idi. Təəssüf ki, bu bacarıqların heç biri o zamankı rəhbərlikdə yox idi. Moskva bəyanatında haqlı olaraq 20 Yanvar faciəsinin törədənərin cəzalandırılması tələbləri də qəti şəkildə irəli sürülmüşdü. Heydər Əliyev Moskva bəyanatında Bakı şəhərində hadisələri hərbi yolla "tənzimləmək" üçün qərar qəbul edən şəxslərin, həmin məsuliyyətsiz qərarları və tapşırıqları həyata keçirənlərin, həm ölkə, həm də respublika miqyasında onların hamısının ittiham ediləməsinə cəsarətlə, çəkinmədən diqqətə çatdırmışdı.

İsa Həbibbəyli əlavə edir ki, Moskva bəyanatı ilə Sovet İttifaqının və respublika rəhbərliyinin təşkilatçılığı ilə Azərbaycan 20 Yanvar 1990-cı il tarixdə törədilmiş qırğın və baş vermiş faciə haqqında obyektiv məlumat beynəlxalq ictimaiyyətə və müttəfiq respublikalara çatdırıldı. Bununla sovet rəhbərliyinin, Ermənistan tərəfinin, bəzi xarici informasiya mərkəzlərinin Azərbaycan gerçəkliyi haqqında yaydığı açıq dezinformasiya xarakterli yalan məlumatların qarşısı alındı. 20 Yanvar faciəsinin əsas səbəblərini, təşkilatçılarının və icracılarının kimlər olduğunu göstərdi. Sovet dövlətinin əsas rəhbərlərindən biri olmuş görkəmli dövlət xadimi tərəfindən Bakı faciəsinin hərbi-siyasi mahiyyətinin açılması və ifşa edilməsi ilə SSRİ-nin dağılmağa məhkum olmasının qaçılmazlığı sübut edildi, bu proses sürətləndi. Heydər Əliyevin Moskva bəyanatı Azərbaycanda başqa, digər müttəfiq respublikalarda da azadlıq və müstəqillik uğrunda aparılan mübarizələrə ruh və təkan verdi. Azərbaycanda və digər müttəfiq respublikalarda Kreml vahiməsi və xofunun aradan qaldırılmasında görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin Moskva bəyanatı ilə atdığı cəsarətli addımların mühüm rolu oldu.

Belə faciələrin təkrarlanmamasını qarşısı alınmalıdır

Milli Məclisin deputatı Aydın Mirzəzadə də hesab edir ki, 20 Yanvar faciəsinin qarşısını almaq mümkün idi: "Çox az adam bilir ki, yanvarın 19-da SSRİ rəhbəri Mixail Qorbaçov Heydər Əliyevə zəng edərək ondan Bakıya gedib mitinglərin dağıdılması çağırışını etməsinə tələb etmişdi. Heydər Əliyev buna cavabında məsələnin kökündə başqa məsələlərin dayandığını və onun həllini tələb etmişdi. SSRİ rəhbərliyi isə bu problemlərin həllində maraqlı deyildi və sonda bu faciə baş verdi".

Ulu Öndər Heydər Əliyevin hadisədən bir gün sonra 20 Yanvar faciəsinə ilk hüquqi-siyasi qiymətini verdiyini xatırlayan A.Mirzəzadə əlavə edir ki, Heydər Əliyev Naxçıvan Ali Məclisinin sədri olduğu zaman Naxçıvan Ali Məclisi 20 Yanvar faciəsinə ilk rəsmi hüquqi qiymət verən Azərbaycan dövlət orqanı oldu. 1994-cü ildə Heydər Əliyev Azərbaycan Prezidenti olduğu dövrdə Azərbaycan parlamenti səviyyəsində ona hüquqi qiymət verildi.

Deputatın qənaətinə görə, artıq dünyanın bir çox ölkəsi Azərbaycana qarşı törədilən bu faciədən məlumatlıdır. Azərbaycan dünyanın bu faciə haqqında məlumatlandırılması üçün xeyli işlər görüb. Xaricdəki səfirliklərimiz və nümayəndəliklərimiz, diaspor dairələrimiz olduqları ölkələri bu faciə barədə məlumatlandırır. Azərbaycanın elm adamları 20 Yanvarla bağlı yeni faktlar aşkarlayaraq elmi ictimaiyyətin bu məsələlərdə bərsinə yeni-yeni məlumatlar əldə etməsinə çalışırlar: "20 Yanvar XX əsrin ən qan dondurucu faciələrindən biri hesab edilir. Heç də təsadüfi deyil ki, onu II Dünya müharibəsində baş vermiş Holokostla bir səviyyədə qəbul edirlər. Bu hadisə heç bir zaman tarixdən silinə bilməz. Gələcək nəsillər 20 Yanvar faciəsinin baş vermə səbəblərini unutmamaqla belə faciələrin bir daha təkrarlanmamasını qarşısını ala bilərlər".

Qanlı yanvar günlərində Azərbaycanlılar millət, Heydər Əliyev isə milli lider olduğunu təsdiqlədi

Milli Məclisin deputatı Sahib Aliyev deyir ki, Azərbaycan xalqının tarixində ən ibret götürülən hadisələrdən biri məhz 20 Yanvarda baş verdi. 20 Yanvar faciəsi tərkibində olduğumuz imperiyanın xislətini, xalqımıza necə yanaşmasını üzə çıxartdı. "Bakıya qoşun yığılmaq üçün öz vətəndaşları sayılan dinc adamlara qarşı ən amansız faciə törədildilər. Amma qarşılıqlı olaraq tarixdə çox az xalq göstərə biləcəyi bir direniş və qəhrəmanlıqla üzlaşdı. 20 Yanvar faciəsi göstərdi ki, bu xalqın tapəri, qeyrəti, ləyaqəti var və ən dar gündə bütün riskləri gözdən keçirərək onun yanında duran, onu müdafiə edən, yol göstərən lideri var. Təbii ki, lider dəyərkən mən o zaman Azərbaycana rəhbərlik edənləri və Xalq Cəbhəsinin başında duranları nəzərdə tutmuram. Onların bir qismi 20 Yanvar günlərində Bakıya qoşun yeridənlərə xidmət göstərəcəkləri, digərləri isə iradəsizlikləri, qətiyyətsizlikləri, avontüristlikləri və qorxaqlıqlarıyla kimliklərini tam ortaya qoydular".

Ulu Öndər Heydər Əliyev isə Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsindən gələn xəbərdarlıq və təhdidlərə, onu gözəyən təhlükələrə baxmayaraq, yanvarın 21-də Azərbaycanın Moskvadakı daimi nümayəndəliyinə gələrək xalqımıza qarşı törədilən vəhşiliyə görə SSRİ rəhbərliyini ən kəskin sözlərlə tənqid

etdi, ardınca isə uzun zaman ən parlaq təmsilçilərindən biri sayıldığı Kommunist Partiyasının sıralarını tərk etdi: "Elə həmin il noyabrın 20-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sessiyasında çıxışında da o, 20 Yanvar faciəsini Azərbaycan xalqının suveren hüquqlarına qəsd kimi qiymətləndirdi. 1994-cü il martın 29-da Milli Məclis o qanlı olaya ilk hüquqi-siyasi qiymətini də məhz Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə verdi. Hələ 1990-cı ilin 21 yanvarında Heydər Əliyev Moskvada verdiyi bəyanatla göstərdi ki, milli lider kimdir və necə olur. Məhz o zaman - 1990-cı ilin qanlı yanvar günlərində Azərbaycanın millət, Heydər Əliyev isə milli lider olduğunu təsdiqlədi. Aydın oldu ki, milli liderlik parlamentlərdə qanunla təsdiqlənən, vəzifəyə bağlı status deyil, bu, böyük bir missiyadır. Bu missiyanın miqyası həm şəxsi keyfiyyət, həm də millətə bağlılıqla ölçülür. Özü də bu bağlılıq qarşılıqlıdır. Yanvar olaylarında da, ondan sonrakı günlərdə də, yeni Heydər Əliyevin hakimiyyətdə olmadığı zamanlarda belə xalqın nəzərində onun üzünə dikəlməsi, nicatı onda görməsi bu bağlılığın məhz qarşılıqlılığında xəbər verir. Bəlli olurdu ki, Heydər Əliyev xalq nə qədər bağlıdır, xalq da ona bir o qədər bağlıdır".

S.Aliyev əlavə etdi ki, əslində Heydər Əliyevin vəzifədən uzaqlaşdırılması, ardınca 20 Yanvar qırğınının baş verməsi həm də bir məqsəd - Azərbaycan torpaqlarının növbəti hissəsinin yenidən həyata bağışlanmasına xidmət etdi: "Bunun üçün Azərbaycanlılara qarşı hər cür vəhşilik və razılıqlarla əl atıldı. Bunun həm də tək SSRİ rəhbərliyində təmsil olunanlar deyil, onlardan sonrakılar da, Qərbdə bir çox böyük dövlətlər də etdilər. Amma onların bu cəhdləri alınmadı, 44 günlük Vətən müharibəsi onların bütün cəhd və istəklərini üstündən xətt çəkdi. 20 Yanvar hadisələrində olduğu kimi bir yumruq olmağı bacaran, amma bu dəfə "dəmir yumruq" çevrilən Azərbaycan xalqı, şanlı ordumuz, Müzəffər Ali Baş Komandanımız İlham Əliyevin rəhbərliyi altında işğal edilmiş torpaqlarımızı geri qaytardı. Bu, həm də 20 Yanvar şəhidlərinin intiqamının alınması demək idi. Əminəm ki, cənab İlham Əliyev xalqımıza qarşı törədilən vəhşiliyə etirazını bildirmək üçün 1990-cı il yanvarın 21-də atadı ki birgə Azərbaycanın Moskvadakı daimi təmsilçiliyinə gəldiyi gündən bu haqda - şəhidlərimizin intiqamını almaq haqda düşünürdü. Və aldı! Cənab Prezidentin ürəyində gəzdirdiyi, ancaq hələ tam açıq şəkildə dile getmədiyi bir istəyinin də olduğunu biz artıq bilirik. Söhbət babasının məzarı üzərindəki düşüncədən gedir. Qoy uca Tanrı bizə həmin istəyini reallaşdırsın, 20 Yanvar hadisələrində həlak olanları da daxil olmaqla, bütün şəhidlərimizin ruhlarının sərbəti dəfə sevinəcəyi o gün də nəsihət etsin!".

20 Yanvar Azərbaycan xalqına qarşı törədilən ən böyük qətləmlərdən biri olsa da, xalq olaraq həmin tarixi yalnız acı kədər hissi ilə qeyd etmirik. Çünki 20 Yanvarda baş verənlər həm də Azərbaycan xalqının aciz xalq olmadığını, öz hüquqlarını mətinliklə qoruyub bildiyini, azadlığına qovuşmaq üçün canını belə fəda etməyi bacardığını göstərdi. Öz azadlığı uğrunda yorulmadan mübarizə aparan Azərbaycan xalqı 20 Yanvarda ən böyük qəhrəmanlıq nümunələrindən birini yaratdı.

İlham İSABALAYEVA, "Azərbaycan"

QANLI YANVAR - 32

Qəhrəmanlıq və iftixar tariximiz

Tariximizə qanlı Yanvar faciəsi kimi daxil olmuş 20 Yanvar hadisələrindən otuz iki il ötür. Xalqımızın haqq-ədalət bərkərar edilməsi uğrunda səsinə ucaldaraq imperiya buxovlarından birdəfəlik qurtulmağa can atmasından təvəşü düşən SSRİ rəhbərliyi həmin gün Azərbaycanda müdhiş cinayətə əl atdı.

Bakıda və respublikamızın regionlarında həyata keçirilmiş hərbi təcavüz nəticəsində dinc əhaliyə divan tutuldu, xalqımıza qarşı qətləminə həyata keçirildi. Bu hadisə milli haqqı uğrunda ayağa qalxan xalqımızı öz yolundan döndərmədi, əksinə, onu yumruq kimi birləşdirdi, daha sıx həmrəy etdi. Bu mənada tariximizə həm də milli qürur günü kimi həkk olunan 20 Yanvar hadisələri azadlıq uğrunda mübarizə apararaq Azərbaycan xalqının məğrurluğunu, vətənpərvərliyini dünyaya, o cümlədən oxvatki SSRİ rəhbərliyinə aydın şəkildə çatdıra bildi. Həmin gün baş verən Azərbaycan adlı bir dövlətin varlığını bir daha dünyaya bəyan etməklə yanaşı, həm də sovet imperiyasının çöküşündə əsas amillərdən biri oldu.

Xalqımıza və insanlığa qarşı törədilən cinayət nəinki keçmiş Sovet İttifaqında, o cümlədən bir çox ölkələrdə geniş əks-səda doğursa da, o zaman yerli hakimiyyət orqanları baş verənlərin üzərindən sükutla keçdilər. Çünki xalqımıza qarşı törədilənlərə laqəy münasibətlərini ortaya qoyaraq sovet rəhbərliyinin qəzəbinə təş gəlmək istəmədilər. O ağır və faciəli günlərdə Azərbaycan xalqına qarşı soyqırım aktının həyata keçirildiyini ilk olaraq cəsəretili bütün dünyaya bəyan edən Heydər Əliyev oldu. Heydər Əliyev vətəndaş qeyrəti və haqqı vətənpərvərlikdən doğan cəsəretili bəyanatı ilə dünya azərbaycanlılarını ayağa qaldırdı, xalqın siyasi iradəsinə ifadə etdi. Baş verən hadisələri hüquqa, demokratiyaya, hüquq dövlət quruculuğu prinsiplərinə zidd hesab edən Heydər Əliyev yüzlərlə insanın qətlə yetirilməsini Azərbaycan xalqına qarşı cinayət adlandıraraq hadisəyə siyasi qiymət verilməsini tələb etdi.

Qanlı Yanvar hadisələri milli kimliyin formalaşmasına həlledici təsir göstərdi, dövlət müstəqilliyinin bərpə edilməsində dönmüş nöqtəsi oldu. 1990-cı ilin yanvarından sonra milli azadlıq hərəkatı tam siyasi realığa çevrildi, dönməz xarakter aldı, xalqımız öz gələcəyini yalnız Azərbaycanın müstəqilliyini bərpə etməsində gördü. Bu hadisədən sonra Azərbaycanda sovet imperiyası özünün bütün mənəvi və sosial dayaqlarını itirdi və tezliklə xalqımız dövlət müstəqilliyini bərpə etdi.

Sovet hakimiyyəti dövründə məlum səbəblərdən 20 Yanvar faciəsinə əsl qiymətini vermək mümkün deyildi. Lakin Ulu Öndər Heydər Əliyev hələ sovet hakimiyyəti dövründə böyük cəsəretili Naxçıvan Ali Məclisində 20 Yanvar faciəsinə siyasi qiymətini verilməsinə nail oldu. Ulu Öndərin hələ totalitar rejimin dövründə başladığı bu işi müstəqilliyimizin ilk illərində hakimiyyətdə olanlar dövlət səviyyəsində davam etdirmədilər. Hələ sovet dövründə 20 Yanvar hadisələrinə siyasi qiymət verilməsi tələbi ilə dəfələrlə çıxış edən AXC hakimiyyətə gəldikdən sonra bu mövzunu unuttu, iqtidarda olduğu dövrdə faciəyə siyasi qiymət vermək üçün cəhd belə göstərmədi. 1993-cü ilin yayına qədər Azərbaycana rəhbərlik edən şəxslərin heç biri bu faciə ilə bağlı əsl haqqı təşəşür etməyə özümdə cəsəretili tapmadı.

1993-cü ildə xalqın tələbi ilə hakimiyyət sükranının arxasına keçən Ulu Öndər 20 Yanvar faciəsinin günahkarlarının araşdırılmasına xüsusi diqqət ayırdı. Heydər Əliyevin "20 Yanvar faciəsinin 4-cü ildönümünün keçirilməsi haqqında" fərmanında Milli Məclisə 20 Yanvar hadisələrinə tam siyasi-hüquqi qiymət verilməsi tövsiyə olundu. Milli Məclisin 1994-cü il martın 29-da qəbul etdiyi qərarla 20 Yanvar faciəsinin günahkarları konkret qeyd olundu və bu qanlı aksiyaya Azərbaycanda milli azadlıq hərəkatını böyümək, xalqın inamını, iradəsinə qırmayacaq üçün totalitar kommunist rejimi tərəfindən törədilmiş hərbi təcavüz kimi qiymətləndirildi. Bununla da 20 Yanvar hadisəsi dövlət səviyyəsində siyasi-hüquqi qiymətini aldı, bu cinayəti törədənlərin adları ictimaiyyətə çatdırıldı.

Azərbaycan xalqı 20 Yanvar şəhidlərinin xatirəsini hər zaman yüksək ehtiramla anır. Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən 1998-ci ildə "20 Yanvar şəhidi" fəxri adı təsis edildi. Ulu Öndər Heydər Əliyev yolunu uqurla davam etdirən Prezident İlham Əliyevin təşəşür bəşləri sayəsində 20 Yanvar hadisələri ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslər və şəhid ailələri üçün effektiv sosial müdafiə sistemi formalaşdı. Həminin Şəhidlər xiyabanında yüksək səviyyədə təmir və yenidənqurma işləri aparılıb, paytaxtın "20 Yanvar" dairəsində şəhidlərin xatirəsinə memorial abidə kompleksi ucaldılıb.

Azərbaycan xalqı öz qəhrəman övladlarının fədakarlığını yüksək qiymətləndirərək hər il yanvarın 20-də onların xatirəsini dərin ehtiramla yad edir. Hər il dövlət səviyyəsində geniş tədbirlər planı hazırlanaraq həyata keçirilir, qanlı qırğının ildönümü respublikanın bütün şəhəri və rayonlarında qeyd olunur. Vətənin azadlığı, suverenliyi uğrunda özlərini qurban verən şəhidlərin xatirəsi həmişə qəlbimizdə yaşayacaq.

Müştəq MƏMMƏDLİ,
Milli Məclisin deputatı

Zaman 1990-cı ilin 20 yanvarı...

Məkan Azərbaycan idi... Qara dona bürünmüşdü Bakı... Parçalanmış bağrından qırmızıya bükülmüş şəhid tabutları süzülürdü... Beli sinmiş qəranfillər axan göz yaşları ilə yollara qanlı ciğir salırdı Bakının ən uca zirvəsinə sarı...

Milyonların azadlıq karvanı al-dona bürünmüş haqq mücahidlərini başlarının üzərinə qaldıraraq müqəddəs and yerimizə, Azərbaycanın müstəqillik simvoluna çevriləcək Şəhidlər xiyabanına doğru irəliləmişdi...

Haqsızlığa dirənc göstərərək, sinələrini zülmün topuna, gülləsinə sipər edənləri, Vətən uğrunda şəhadət şərbəti içənləri haqqın dərgahına uğurlamışdılar...

Və Azərbaycan xalqı ələ həmin gün, o uca məqamda torpağı, azadlığı, xalqı, onun gələcəyi naminə haqq səsinə ucaltmağı bacaran oğullarına, qızlarına müqəddəs bir söz də vermişdi. And içmişdi ki, uğrunda can qoyduqları bu Vətənin müstəqilliyini əbədi edəcək, doğma ərazilərinə göz dikən mənfur düşməne layiqli cavab verərək ərazi bütövlüyünü əbədiyyətədək qoruyacaq...

Zaman 2020-ci ilin 8 noyabrı...

Məkan Azərbaycan idi...

Al-qırmızı bayram libasına bürünmüşdü yurdumuz... Azərbaycan xalqı 44 günlük Vətən müharibəsindəki tarixi Zəfərin, Qarabağımızın baş tacı Şuşanın azadlığının qürurunu paylaşmaq üçün küçələrə, meydanlara axışmış, sevinc göz yaşları selə dönmüşdü. Əllərində üçrəngli Azərbaycan bayrağını dağalandıran xalqımız üz tutmuşduq vətənimizin dörd bir yanında uyuyan şəhidlərimizin müqəddəs məzarlarına... Bu torpaq, bu vətən uğrunda canlarından keçən bütün şəhidlərimizin ruhunu şad etməyə, qisaslarının alınmış, qanlarının yerdə qalmadığını müjdəsini verməyə...

Ali Baş Komandan Şuşanın azadlığının müjdəsini Şəhidlər xiyabanından verdi

O gün, 8 noyabr 2020-ci il, həm də 30 il əvvəl, Şəhidlər xiyabanında öhdəməzə götürdüyümüz Vətən borcunun da yerinə yetdiyi müqəddəs anlarla tarixə həkk olundu. Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev Qarabağın baş tacı Şuşanın işğalçıların azad edilməsi xəbərini də məhz Şəhidlər xiyabanından Azərbaycan xalqına çatdırdı: "2020-ci il noyabrın 8-i Azərbaycan tarixində əbədi qalacaqdır. Bu tarix əbədi yaşayacaqdır. Bu, bizim şanlı Qələbəmizin, zəfərimizin gündüdü! Bu qələbəni biz döyüş meydanında qazandıq, danışdıqlar masası arxasında yox. Mən dəfələrlə demişəm, bütün bəyanatlarla rəğmən ki, bu münəşşənin - Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin hərbi həll yolları da vardır və bu gün biz bunu döyüş meydanında sübut edirik".

Bəli, bu gün biz vətən uğrunda canından keçən şəhidlərimizin qisasının alınmasının qürurunu yaşayırdıq. 44 günlük Vətən müharibəmizdə Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında rəşadətli ordumuzun torpaqlarımıza göz dikən düşmənin başını "demir yumruğu" ilə əzməsi, həm də 1990-cı ilin 20 Yanvarında, öz canı, qanı ilə Vətənə bağlılıq dastanını tarixə yazanların, azadlıq zirvəsi fəth edənlərin qanlarını yerdə qoymadı...

Qisas qiyamətə qalmadı

44 günlük Vətən savaşında qazandığımız parlaq Zəfər şəhidlərimizin də ruhunu şad etdi

Şiqlar masası arxasında yox. Mən dəfələrlə demişəm, bütün bəyanatlarla rəğmən ki, bu münəşşənin - Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin hərbi həll yolları da vardır və bu gün biz bunu döyüş meydanında sübut edirik".

Bəli, bu gün biz vətən uğrunda canından keçən şəhidlərimizin qisasının alınmasının qürurunu yaşayırdıq. 44 günlük Vətən müharibəmizdə Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında rəşadətli ordumuzun torpaqlarımıza göz dikən düşmənin başını "demir yumruğu" ilə əzməsi, həm də 1990-cı ilin 20 Yanvarında, öz canı, qanı ilə Vətənə bağlılıq dastanını tarixə yazanların, azadlıq zirvəsi fəth edənlərin qanlarını yerdə qoymadı...

Düşmənləri Azərbaycan xalqının azadlıq eşqini, haqq səsinə boğmaq istəyirdi...

Zaman-zaman olduğu kimi, 1987-ci ilin sonlarında da yenidən ortaya atılmış qondarma "Dağlıq Qarabağ" problemi Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün pozulmasına, torpaqlarımızın işğalına, Ermənistan və Qarabağın dağlıq hissəsində yaşayan

yüz minlərlə azərbaycanlının öz doğma yurdlarından qovulmasına yönəlmişdi. Ermənistanın təcavüzkar hərəkatlarından və keçmiş SSRİ rəhbərliyinin ermənilərə havadarlığından hiddətlənən xalqımız azadlıq hərəkatına başlayaraq, Bakının küçələrinə və meydanlarına çıxıb etirazını bildirdirdi. Amma 1990-cı il yanvarın 20-nə keçən gecə sovet ordusu millətimizin azadlıq eşqini, haqq səsinə boğmaq üçün geniş xalq kütlələrinə qarşı hərbi əməliyyatlara başladı.

Sovet ordusunun böyük hərbi heyətinin, xüsusi təyinatlı bölmələrin və daxili qonşuların Bakıya yeridilməsi qəddarlıq və görünməmiş vəhşiliklə müşayiət edildi. 1990-cı ilin yanvarında Bakı və respublikanın digər yaşayış məntəqələrində sovet ordusunun təcavüzü nəticəsində 147 nəfər insan amansızcasına öldürüldü, 744 nəfər yaralandı, 841 nəfər qanunsuz həbs olundu.

1990-cı ilin 20 yanvarında gecə baş verən sovet zülmünə qarşı "Bu qan yerdə qalmaz" səsləndirən qəzəbli insan izdihımı "Azadlıq" meydanına axışdı. Onlar müstəqillik uğrunda şəhid olan vətən övladlarının cənazələrinin Bakının ən hündür nöqtəsində torpağa tapşırılmasını istəyirdilər...

Sovet ordusunun amansızlığına və qəddarlığına, Bakıda fəvqəladə vəziyyət təbiiq edilməsinə baxmayaraq, Azərbaycan xalqı yanvarın 22-də paytaxtın "Azadlıq" meydanında 20 Yanvar şəhidlərinin dəfni ilə əlaqədar matəm yürüdü keçirdi. Şəhidlər xiyabanındakı dəfn mərasimində 2 milyona yaxın insan iştirak etdi.

Qan yaddaşımız

Tariximizə həm faciə, həm də qəhrəmanlıq salnaməsi kimi həkk olunan 1990-cı ilin qanlı 20 Yanvarından bir qəranlıq zaman keçsə də, xalqımızın ürəyində ağrı da, acısı da, yaşadıqları qürur, fəxarət hissi də ələ ilk gündəki kimi yenidən, təzədir.

Azərbaycanın müstəqilliyi, demokratik dövlət qurması əməli ilə ayağa qalxmış mərd xalqımızın inam və iradəsinə qırmayacaq, milli məniyyəti alçalmaq, milli azadlıq eşqini boğmaq məqsədilə törədilmiş bu faciə qan yaddaşımızdır. Bu tariximizin ələ bir salnaməsidir ki, hər səhifəsini vərəqlədikcə azadlıq uğrunda aparılan haqq savaşla, Vətən uğrunda gözünü qırpmadan qurban olmağa hazır qəhrəmanlarla, zülmə boyun əyməyən oğulların rəşadətli ilə fəxr edirik, düşmənlərin qanlı-qadali əməllərinə şəhidlik dəf qəzəb atəsi ilə alovlanırıq...

Zülmə, istibdadla qarşı barışmaz olduğumuzu bir daha dünyaya bəyan edirik ki, bu millət Vətəni, azadlığını, müstəqilliyini canından, qanından artıq sevir...

Yasəmən MUSAYEVA,
"Azərbaycan"

Xalqımızın qürur salnaməsi

Ötən il müstəqilliyimizin bərpasının 30-cu ilini geridə qoyduq. Tarixi dövr baxımından ələ də böyük olmayan bu zaman kəsiyində respublikamız sürətli inkişaf yolu keçib, dünyada öz yerini möhkəmləndirib.

Ancaq dönməz arxaya baxanda müstəqilliyimizin bərpasına gedən yolun heç də hamar olmadığını görürük. Digər ölkələrdən fərqli olaraq respublikamızı bu müstəqilliyə, azadlığa aparacaq yolda qanlar tökülüb, şəhidlər verilib.

1990-cı ilin 20 Yanvar hadisələri xalqımızın istiqaliliyyət yolunun ilk şəhidlik məqamı sayılır. Sovet rəhbərliyi milli maraqlarımızı təmin edə bilməyən Azərbaycanın rəhbərliyinin istefası tələbinə və ermənilərin Dağlıq Qarabağla bağlı iddialarına etirazına görə xalqımızı cəzalandırmaq üçün Qanlı Yanvar qırğını törətdi. Lakin bu hadisə xalqımızın qəddini sındıra bilmədi.

32 il əvvəl Bakıya və respublikamızın bir sıra rayonlarına sovet ordu hissələrinin qanunsuz yeridilməsi, qətləminə baxmayaraq, dinc əhəlinin öldürülməsi totalitar sovet rejiminin mövcud olduğu dövrdə tarixdə törətdiyi ən qanlı aktlardan biri, insanlığa qarşı yönəldilmiş cinayət idi. Həmin vaxt faciənin baş verməsində məsuliyyət daşıyan Azərbaycanın rəhbərliyində təmsil olunanlar qırğından sonra da susmağa üstünlük verdilər. Yalnız Heydər Əliyev heç bir təhlükədən çəkinməyərək sovet hakimiyyətinin bu əməlinə ilk olaraq etiraz səsinə ucaldı. 1990-cı il yanvarın 21-də sovet rejiminin qadağalarına rəğmən, həyatını təhlükə qarşısında qoyaraq Azərbaycanın Moskvadakı daimi nümayəndəliyinə gələn Ulu Öndər Heydər Əliyev qanlı faciənin təşkilatçıları dünya ictimaiyyəti qarşısında ittiham etdi. Heydər Əliyev cəsəretili və tarixi bəyanat verərək əliyalın xalqın qırılmasını hüquqa, demokratiyaya, humanizmə zidd olduğunu bildirdi, faciənin baş verməsində SSRİ və respublika rəhbərlərinin məsuliyyət daşdığını dünyaya çatdırdı.

20 Yanvar hadisələri xalqımızın müstəqillik arzusunu daha da gücləndirdi, istiqal mücadiləsinə yeni mərhələyə yüksəldi. Eyni zamanda bu faciə sovet dövlətində mərkəzədən qaynaqlanan proseslərin sürətləndirici və tezliklə SSRİ adlı dövlət milli-siyasi proseslərin məntəqi nəticəsi kimi süquta uğradı. 1990-cı ilin yanvarından sonra Azərbaycanın rəhbərliyi 20 Yanvar hadisələrinə siyasi-hüquqi qiymət verilməsindən uzaq oldu. İlk dəfə olaraq Moskvadan Vətənə qayıdan Heydər Əliyevin təşəşürü ilə 1990-cı il noyabr ayının 21-də Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinin qərarı ilə 20 Yanvar faciəsinə siyasi-hüquqi qiymət verildi.

Azərbaycan dövlət müstəqilliyini bərpə etdikdən sonra hakimiyyətdə olan siyasi qruplar 20 Yanvar faciəsinə dövlət səviyyəsində siyasi və hüquqi qiymətini verilməsinə cəhd göstərmədilər. Baxmayaraq ki, Naxçıvanda bununla bağlı ilk addım atılmışdı, müvafiq qərar qəbul edilmişdi. Bu məsələdə də məhz Heydər Əliyev milli təşəşürkeşlik nümunəsi ortaya qoydu. Xalqın istək və tələbi ilə hakimiyyətə gələn Ulu Öndər Heydər Əliyevin təşəşürü ilə 1994-cü ilin mart ayında Milli Məclis tərəfindən "1990-cı il yanvarın 20-də Bakıda törədilmiş faciəli hadisələr haqqında" adlı xüsusi qərar qəbul edildi. Beləliklə, Ulu Öndər Heydər Əliyevin təklifi və təşəşürü sayəsində xalqımıza qarşı törədilən qanlı və qəddar aksiyaya dövlət səviyyəsində hüquqi-siyasi qiymət verildi.

Respublikamızda 20 Yanvar şəhidlərinin xatirəsinin əbədləşdirilməsinə daim böyük diqqət yetirilib, Şəhidlər xiyabanında "Əbədi meşəl" abidə kompleksi ucaldılıb. Ulu Öndər 31 mart 1998-ci il tarixdə "20 Yanvar şəhidi" fəxri adının təsis edilməsi haqqında fərman imzalayıb. Heydər Əliyevin 2000-ci il yanvarın 17-də imzaladığı fərmanla isə 1990-cı ilin faciəli yanvar günlərində şəhid olmuş oğul və qızlarımız "20 Yanvar şəhidi" fəxri adı verilib.

Prezident İlham Əliyev 20 Yanvar şəhidlərinin xatirəsinin uca tutulmasına, onların sosial məsələlərinin yoluna qoyulmasına xüsusi diqqət göstərir. Dövlət başçısının fərmanları ilə 20 Yanvar şəhidi ailələrinə dövlət qayğısını artırmaq məqsədilə təqaüd verilir. 20 Yanvar hadisələri ilə əlaqədar əlil olmuş şəxslərə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdü verilir.

1990-cı il yanvarın 20-də canlarından keçən vətən övladları xalqımızın qəhrəmanlıq salnaməsinə parlaq səhifə yazdılar. Tariximizə həm hüzn, həm də milli qürur günü kimi düşən bu hadisə Azərbaycan xalqının azad və müstəqil yaşamağa layiq olduğunu bütün dünyaya bəyan etdi.

Könül NURULLAYEVA,
Milli Məclisin deputatı

Ürəyimizin, ruhumuzun, yaddaşımızın 20 Yanvarı

32 il əvvəl, 1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə Vətənin azadlığını, şərəf və layəqətini hər şeydən uca tutan Azərbaycan övladları şəhidlik zirvəsinə ucaldılar. 20 Yanvar həm də milli qürurumuzun, milli layəqətimizin boy verdiyi gündür. Xalq o gün tapədən-dırmağadək silahlanmış amansız orduya sinəsini sipər etdi, öz namusu, vətən eşqi, azadlıq təşəşürü zalıma meydan oxudu.

1990-cı ilin yanvarında Azərbaycan təlatümlü günlərini yaşayırdı. Ermənilər gədikcə azğınlaşırdılar. SSRİ rəhbərliyi isə bunlara göz yumur, Azərbaycan torpaqlarının işğalına, azərbaycanlılara divan tutulmasına aşkar və gizli yolla himayədarlıq edirdi. Xalqımız aydın dərk edirdi ki, ona heç kim kömək göstərməyəcək və nicat yolu yalnız müstəqillik ələ etməkdədir.

Mixail Qorbaçovun başçılıq etdiyi qanıçen hakimiyyət SSRİ adlı müstəmləkənin dağılmasını qarşısını almaq, azadlığını tələb edən digər xalqlara da gözdağı vermək üçün azadlıq hərəkatının ən güclü mərkəzi olan Bakını öz qanında boğmaq qərarına gəldi. Şəhərin ətrafına ən müasir silahlar və texnika ilə təchiz olunmuş müxtəlif qoşun hissələri gətirildi. Qanlı Yanvar gecəsində isə qanlı sovet rejimi Azərbaycana qarşı əvvəlcədən planlaşdırıldığı kütləvi qırğın aktını həyata keçirdi. Yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə və sonrakı günlər, Bakının küçələri, sonralar Naxçıvan,

Lənkeran, Salyan və digər bölgələr də daxil olmaqla, bütün ölkə üzvləri ölmüş və yaralanmış günahsız insanların - qocaların, qadınların, uşaqların qanına qərq olmuşdu. Qanıçen silahlılar hətta yaralıların xəstəxanalara gətirilməsinə, tibbi heyətin hadisə yerinə gətməsinə mane olur, köməyə tələsən insanlara belə atəş açıq, tanklarla maşınları əzib keçirdilər.

İşğalçı sovet ordusu Bakı qırğını zamanı bir sıra taktiki "yeniliklər" də təbiiq edirdi. Zirehli hərbi texnikanın müşayiətilə həyata keçirilən bütün hücum istiqamətlərində qəflətin işiqlər söndürülürdü. Öz dövlətindən güllə yağışı gözləməyən və buna görə də qaçqın vəziyyətdə düşən insanların proyektorların işiqləri altında gülləbaran edildirdi, xalqa xüsusi amansızlıqla divan tutuldu. Əliyalın əhəli istifadəsi qadağan edilən və xüsusi dağıdıcı qüvvəyə malik olan güllələrlə güllələndirdi.

Təcavüz nəticəsində 147 insan amansızcasına öldürüldü, 744 nəfər yaralandı, 841 nəfər qanunsuz həbs olundu, 4 nəfər itkin düşdü. Təsərrüfata və əhəlinin mülkiyyətinə külli miqdarda ziyan dəydi.

Bu torpaq tarixən şəhidlərin qanı ilə suvarılıb, bu xalq kəsildiyi, qırıldığı yerdən bir də boy atıb böyüyüb. Azərbaycan əsrə bərabər bir gün - 20 Yanvarla tarixinin bugünkü zirvəsinə ucaldı. Və o, bu şərəfli və şəhidli tarixinin ən qüdrətli Azərbaycanı oldu!

Ülkər XASPOLADOVA,
"Azərbaycan"

QANLI YANVAR

32

Azadlığın və müstəqilliyin şərəfli yolu

Azərbaycan dövləti və xalqı həmişə azadlığı və müstəqilliyi uğrunda mübarizə aparmışdır. Lakin XX əsrin əvvəllərində ermənilər onları dəstəkləyən regional və beynəlxalq güclərin dəstəyi ilə Azərbaycan xalqına qarşı irqi, dini ayrı-seçkilik siyasəti yürüdülmüş, torpaqlarımız işğal edilmiş, soydaşlarımız tarixi Azərbaycan torpaqlarından köçürülmüş, türk-müsəlman xalqlarına qarşı etnik təmizləmə aparılmış və soyqırımı həyata keçirilmişdir.

Ötən əsrin sonlarında başlayan milli ədavətin ilk qurbanları Ermənistanı yaşayan azərbaycanlılar oldu. 1988-ci ilin yanvarında Qafan və Mehrizdən ilk qaçqınlar Azərbaycana pənah gətirildilər. 1988-ci il fevralın 19-da İrəvanda "Ermənistan türklərdən təmizlənməli", "Ermənistanı yalnız ermənilər yaşamaqdadır" kimi məntur şüarlarla mitinqlər keçirildi. Elə həmin gün Bakıda da bu təxribatlarla etiraz olaraq kütləvi mitinq təşkil olundu. 1988-1989-cu illərdə Ermənistan ərazisində azərbaycanlılara qarşı son etnik təmizləmə həyata keçirildi. Beləliklə, Ermənistandakı 185 Azərbaycan kəndindən 230 min azərbaycanlı zorla qovuldu.

Deportasiya zamanı 255 nəfər öldürüldü, 1200 adam yaralandı, 31 min ev, 165 kolxoz və sovxozun əmlakı talan edildi. Bu olaylara Moskva göz yumur, M.Qorbaçov məkrli bəyanatlar verir, Azərbaycanın ozamanki rəhbərləri isə sərişsiz mövqeyə nümayiş etdirirdilər.

1989-cu ilin sonu, 1990-cı ilin yanvarında Azərbaycanda ictimai-

siyasi vəziyyət xeyli kəskinləşdi, qarşıdurma dərinləşdi, mövcud iqtidarın hadisələrə nəzarəti son dərəcədə zəiflədi.

1990-cı ilin yanvarın ortalarında SSRİ Müdafiə və Daxili İşlər Nazirliklərinin və digər xüsusi təyinatlı hərbi birləşmələrin 66 min nəfərdən çox əsgər və zabiti Bakı şəhərinə gətirilərək, şəhərin Qala və Nasosnu (indiki Z.Tağıyev qəsəbəsi) aerodromlarında, Respublika stadionunda, Salyan kazarmasında yerləşdirilmişdi. Azərbaycana göndərilən SSRİ ordusu hissələrinin tərkibinə Stavropol, Rostov və Krasnodardan sərbərber edilmiş əməli zabit və əsgərləri, hərbi məktəblərdə təhsil alan erməni kursantları da cəlb edilmişdi. 15 yanvar 1990-cı ildə M.Qorbaçov DQMV-də və bəzi başqa rayonlarda fəvqəladə vəziyyət elan edilmişdi. Bu haqqında fərman imzalamış, Themin fərmanının 7-ci bəndində Azərbaycan SSR Ali Sovetinin Bəyaset Heyətinə Bakı və Gəncə şəhərində və digər yaşayış məntəqələrində qadağan saati tətbiq edilməsi də daxil

olmaqla, hər cür lazımı tədbirlər qəbul edilmişdi.

1990-cı il yanvarın 18-də paytaxt Bakıda və Azərbaycanın digər on bir rayonunda keçirilən izdihamlı mitinqlərdə ümumi tətilin başlandırılması elan olundu. Bu tətilərə tələb edilirdi ki, Ermənistan öz ərazi iddialarına son qoysun və Bakı ətrafında cəmləşən qoşunlar Dağlıq Qarabağa, Ermənistanla sərhəddəki rayonlara göndərsin. Hakimiyyət orqanlarına xəbərdarlıq edilirdi ki, qadağan saatinin qoyulması ağır nəticələr verə bilər.

SSRİ Ali Sovetinin Rəyasət Heyəti yuxarıda qeyd olunan fərmanın ziddinə olaraq 1990-cı il yanvarın 19-da Azərbaycan SSR Ali Sovetinin hüquqi qüvvəsi olmayan 15 yanvar tarixli saxta qərarına əsasən, yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecədən etibarən "Bakı şəhərində fəvqəladə vəziyyət tətbiq edilməsi haqqında" fərmanı imzalamışdı. Keçmiş SSRİ-nin rəhbəri M.Qorbaçov İttifaq Konstitusiyasının 119-cu, Azərbaycan SSR Konstitusiyasının 11-ci maddələrini kobud şəkildə pozmuşdu.

Yanvarın 19-da SSRİ DTK-nin "Alfa" qrupu və respublika DTK-nin rəhbərliyi tərəfindən təşkil edilən əməliyyat nəticəsində televiziyanın enerji bloku partladılmışdı ki, Bakıda fəvqəladə vəziyyət elan edilməsi və qoşunun şəhərə girməsi barədə əhaliyə rəsmi məlumat çatdırılmınsın. Həmin gecə Bakıda 26 yerdə piketlər, barrikadalar qurulmuş, şəhərdəki 60 qoşun hissəsindən 34-nün,

o cümlədən, Salyan kazarmasının giriş-çixış yolu kəsilmişdi. Yanvar hadisələri zamanı Bakıya yeridilən hərbi qruplaşmanın tərkibinə 76, 104, 106-cı qvardiya hava-desant diviziyalarının üç polku, 295-ci motorlu diviziya, xüsusi təyinatlı 22-ci briqada, Qara dəniz donanması dəniz piyadalarının 882-ci batalyonu, DTK-nin 7-ci idarəsinin xüsusi təyinatlı "Alfa" qrupu və digər hərbi hissələr daxil idi.

Fəvqəladə vəziyyətin yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə tətbiq edilməsinə baxmayaraq, qoşun hissələri yanvarın 19-da saat 21-dən etibarən ilk olaraq Türkan-Qala tərəfdən şəhərə yeridildi. Bakıda fəvqəladə vəziyyətin elan olunması haqqında məlumat isə əhaliyə yalnız yanvarın 20-də səhər saat 7-də Respublika radiosu ilə çatdırıldı. Halbuki SSRİ rəhbəri Mixail Qorbaçovun 15 mütəfəqq rəhbərlikdən biri olan Azərbaycanı ezmə etdiyi yüksək vəzifəli emissarlar heyəsinə yazdığı bəyanatda deyirdilər ki, Bakıda fəvqəladə vəziyyət elan olunmayacaq.

Qanlı Yanvar faciəsində sovet qoşunlarının respublikamıza qanunsuz yeridilməsi nəticəsində Bakıda və Azərbaycanın rayonlarında 147 nəfər öldürülmüş, 744 nəfər yaralanmış, 841 nəfər qanunsuz həbs olunmuş, onlardan 112 nəfəri SSRİ-nin müxtəlif şəhərlərinə aparılaraq həbsxanalarda saxlanılmışdı. Hərbi hüquqlar tərəfindən 200 ev və mənzil, 80 avtomobil, o cümlədən təcili yardım maşınları dağıdılmış, alovlandırıcı güllələrin törətdiyi yanğın-

lar nəticəsində külli miqdarda dövlət əmlakı və şəxsi əmlak məhv edilmişdi. Dövlət, ictimai və şəxsi əmlaka həmin dövrün qiymətləri ilə 5.637.286 rubl miqdarında maddi ziyan vurulmuşdu.

20 Yanvar faciəsindən sonrakı günlərdə dəfn mərasimi və daha sonra 23 yanvarda Azadlıq meydanında böyük mitinq olmuşdu. Mitinqdə Salyan kazarmasında sovet ordusuna qarşı vuruşanların sayı barədə məlumat verilmişdi: 274 azərbaycanlı, 64 gürcü, 52 çeçen, 27 ləzgi, 30 özbək, 5 rus.

Qara Yanvar faciəsinin indiyədək özündə saxladığı sirlər çoxdur. 100 cildlik istintaq materialının 69 cildi Bakıdan Moskvaya, keçmiş SSRİ Prokurorluğuna aparılıb və bir daha geri qaytarılmayıb.

20 Yanvar faciəsinə ilk etirazı Heydər Əliyev bildirmişdi. Belə ağır, çətin günlərdə dünyanın susduğu bir zamanda bu sükutu da ilk pozan Ulu Öndər Heydər Əliyevin haqq, ədalət tələb edən möhtəşəm və cəsarətli səsi olmuşdu. Heydər Əliyev hadisənin şəhəri günü Moskvada Azərbaycanın daimi nümayəndəliyinə gəlmişdi. Qeyd edək ki, həmin ərəfədə cənab İlham Əliyev də onunla birlikdə mətbuat konfransında iştirak etmişdi. Ulu Öndər bu mətbuat konfransında həm Azərbaycan xalqına başsağlığı vermiş, həm də bütün dünyaya bu faciə haqqında bəyanat vermişdi.

"The Guardian" qəzeti 22 yanvar 1990-cı ildə yazırdı: "Yanvarın 20-də və 21-də təşkil edilən yürüşlər, 22-də keçirilən kütləvi dəfn mərasimi hər cür mitinqləri qadağan edən fəvqəladə vəziyyətə qarşı açıqdan-açığa meydan oxumaqdır. Şəhidlər xiyabanında keçirilən dəfn mərasimi "Moskva" məhmanxanasının yuxarı mərtəbələrində yerləşdirilmiş xüsusi nəzarətçilərin nəzarətində təşkil edilmişdir. Bütün sət maneələrə və təhlükəli nəzarətə baxmayaraq, qeyrətli insanlar xatirəsinə layiq dəfn mərasiminin keçirilməsinə nail oldular".

Bu dəhşətli hərbi əməliyyatı 70 illik imperiya əsarətindən qurtulmaq üçün ayağa qalxmış Azərbaycan xalqının çoxun mübarizə əzminin imperiyanın qəlbində yaratdığı qorxu xofunun nəticəsi kimi də izah etmək olar. Ordunun şəhərə hücumu zamanı günahsız insanların vəhşicəsinə güllələnməsi, tankların adamları öz tırılları altında özünə keçməsi, qışın soyuq, şaxtalı gecədə tonqallar ətrafında qızınan dinc azərbaycanlıların üzünə hücumu keçərkən cəsədlərinə tanınmaz hala salması bütün dünya ictimaiyyəti tərəfindən daim nifrət və qəzəblə qarşılanıb pislənməlidir.

Habil QURBANOV,
AMEA Azad Həmkarlar İttifaqının sədri, hüquq üzrə elmlər doktoru, professor

Beynəlxalq hüquqa əsasən, 20 Yanvar hadisəsi insanlıq əleyhinə cinayət kimi təsvif edilməli, onun sifarişçiləri və icracıları cəzalandırılmalıdır

Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyi 20 Yanvar - Ümumxalq Hüzün Günü ilə əlaqədar bəyanat yayıb.

Nazirliyin Mətbuat xidməti idarəsindən AZƏRTAC-a daxil olan bəyanatda deyilir:

1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə SSRİ rəhbərliyinin əmri ilə 26 min nəfərlik sovet ordusu Azərbaycanın Bakı, Sumqayıt və digər şəhərlərinə yeridildi. Bu hərbi müdaxilə nəticəsində 147 mülki şəxs qətlə yetirildi və 744 nəfər ağır xəsarət aldı. Bu hadisə müasir Azərbaycan tarixinə "Qara Yanvar" kimi daxil oldu.

Bu faciəvi hadisələrdən əvvəl - Ermənistanın 1980-ci illərin sonunda Azərbaycana qarşı əsassız ərazi iddiaları, keçmiş Azərbaycan SSR-in Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətindəki radikal ermənilərin aqressiv separatçı fəaliyyəti, SSRİ rəhbərliyinin bu fəaliyyətə dəstək verməsi, yüz minlərlə azərbaycanlının zor gücü ilə və qəddarcasına Ermənistanın özündən deportasiya edilməsi Azərbaycanda sovet hökumətinə qarşı hərəkatın genişlənməsinə təkan verdi. Ümumxalq hərəkatının qarşısını almaq və Azərbaycan xalqının müstəqillik əzmini qırmaq məqsədilə ölkəyə yeridilən sovet ordusu beynəlxalq hüququn normalarını, keçmiş SSRİ və Azərbaycan SSR-in Konstitusiyalarını kobudcasına pozaraq dinc əhaliyə qarşı qırğın törətdi.

Faciəvi hadisələrdən dərhal sonra Ümummilli Lider Heydər Əliyev Azərbaycanın Moskvadakı daimi nümayəndəliyində mətbuat konfrans keçirərək, bu vəhşiliyi kəskin şəkildə pislədi, xalqımıza qarşı törədilmiş qırğına siyasi qiymət verilməsini və günahkarların cəzalandırılmasını tələb etdi. Milli Məclisin 1994-cü ilin fevralında keçirilən xüsusi sessiyasında 1990-cı il yanvarın 19-20-də günahsız insanların qəddarcasına qətlə yetirilməsi hərbi təcavüzü və cinayət kimi qiymətləndirildi və müzakirələrini yekun olaraq 1994-cü ilin martında "1990-cı il yanvarın 20-də Bakıda törədilmiş faciəli hadisələr haqqında" Qərar qəbul edildi. 20 Yanvar - Ümumxalq Hüzün Günü elan olundu.

20 Yanvar faciəsindən 32 il keçir, lakin BMT-nin Ümumdünya İnsan Hüquqları Bəyannaməsi, Mülki və siyasi hüquqlar haqqında Beynəlxalq Pakt və digər beynəlxalq hüquqi sənədlərin kobud şəkildə pozulduğu, mahiyyətinə və miqyasına görə XX əsrdə törədilmiş ən dəhşətli cinayətlərdən biri olan bu hadisəyə beynəlxalq siyasi-hüquqi qiymətləndirmə hələ də verilməyib. Bu cinayətə görə keçmiş sovet rəhbərliyi bilavasitə məsuliyyət daşıyır. Beynəlxalq hüquqa əsasən, 20 Yanvar hadisəsi insanlıq əleyhinə cinayət kimi təsvif edilməli, onun sifarişçiləri və icracıları cəzalandırılmalıdır.

Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə rəşadətli Azərbaycan Ordusu 44 günlük Vətən müharibəsi nəticəsində ölkəmizin ərazi bütövlüyünü təmin etdi və hazırda, müstəqilliyinin bərpa edilməsindən 31-ci ildə yaşayan Azərbaycan Respublikası dünya birliyinin layiqli, etibarlı və məsuliyyətli üzvüdür.

Azərbaycanın müstəqilliyi, suverenliyi və ərazi bütövlüyünün möhkəmləndirilməsi dövlətçiliyimizin təməlini təşkil edir və bu təməl prinsiplərini hər zaman xata tutulması uğrunda mübarizədə daimdir. Dövlətimizin müstəqilliyinə və bütövlüyünə qarşı ola biləcək hər hansı təhdidlər bundan sonra da tərəfimizdən qətiyyətlə cavablandırılacaq və Azərbaycan xalqına və dövlətinə qarşı müxtəlif cinayətlərə görə məsuliyyət daşıyanların qanun qarşısında cavab verməsi üçün bütün lazımı addımlar atılacaqdır.

Azərbaycanın müstəqilliyi uğrunda, habelə ölkəmizin suverenliyi və ərazi bütövlüyü naminə cinandan keçən bütün qəhrəman şəhidlərimizin ruhunu dərin ehtiram və minnətdarlıqla anırıq.

1990-cı ilin 20 yanvarında SSRİ rəhbərliyinin göstərişi ilə Bakıda dinc, silahsız insanlar atəşə tutuldu. Sovet qoşun hissələri hətta qadağan olunmuş silahlardan belə istifadə etməkdən çəkinmədi.

20 Yanvar faciəsini törədənələr Azərbaycanı blokadada saxlamağa, burada baş verən haqsızlıqları, günahsız insanların ərşə qalxan nələrini dünyadan gizlətməyə cəhd göstərdilər. Ancaq buna nail ola bilmədilər. Sovet qoşun hissələrinin qəddarlığı, onlara bu göstəriş verənlərin amansızlığı beynəlxalq aləmdə qınanıldı.

1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə Azərbaycanda insanlıq əleyhinə törədilmiş bu dəhşətli cinayət nəticəsində Birləşmiş Millətlər Təşkilatının (BMT) İnsan Hüquqları haqqında Ümumi Bəyannaməsinin, Mülki və Siyasi Hüquqlar haqqında Beynəlxalq Pakt və digər beynəlxalq hüquqi sənədlərin kobud şəkildə pozulduğu barədə dünyayın aparıcı kütləvi informasiya vasitələrində məlumatlara yer verildi. Bu bəyanatın aparıcı kütləvi informasiya vasitələrində məlumatlara yer verildi. Məqalələrdə kütləvi qırğınların sovet qoşun hissələri tərəfindən ağır hərbi texnika və silahlarla, xüsusi qəddarlıqla törədildiyi və dinc əhalinin yaralandığı, qətlə yetirildiyi bəyan edildi.

Qanlı Yanvar hadisələri barədə Britaniya mətbuatında günlərlə məqalələr dərc olundu. "The Guardian" qəzeti 1990-cı ilin 22 yanvarında yazırdı: "Bu dəhşətli hərbi əməliyyatı 70 illik imperiya əsarətindən qurtulmaq üçün ayağa qalxmış Azərbaycan xalqının çoxun mübarizə əzminin imperiyanın qəlbində yaratdığı qorxu xofunun nəticəsi kimi də izah etmək olar. Ordunun şəhərə hücumu zamanı günahsız insanların vəhşicəsinə güllələnməsi, tankların adamları öz tırılları altında əzib keçməsi, qışın so-

Qırmızı terrorun qara üzü

yuq, şaxtalı gecəsində tonqallar ətrafında qızınan dinc azərbaycanlıların üzünə hücumu keçərkən cəsədlərin tanınmaz hala salınması bütün dünya ictimaiyyəti tərəfindən nifrət və qəzəblə qarşılanıb pislənməlidir.

"The Times" qəzeti isə həmin ilin 29 yanvarında qeyd edirdi: "Azərbaycanda ki hərbi əməliyyatdan 10 gün sonra sovet rəhbərliyi arasında ciddi itxirləyin olduğu üzə çıxdı, bu isə sovet quruluşunun təməl sütunlarının silkələnməsi deməkdir".

ABS-da "Los Angeles Times", "The New York Times", "Vaşinqton Post", "The Christian Science Monitor", "The Baltimore Sun" və digər media orqanları qara Yanvar barədə məlumatlar verirdilər. "The Wall Street Journal" qanlı Yanvar faciəsinin Azərbaycan xalqının müstəqillik əzmini qıra bilmədiyini vurğulayırdı. "Los Angeles Times" qəzeti 1990-cı il 23 yanvar tarixli sayında bildirdi: "Yanvarın 20-də və 21-də təşkil edilən yürüşlər 22-də keçirilən kütləvi dəfn mərasimi hər cür mitinqləri qadağan edən fəvqəladə vəziyyətə qarşı açıqdan-açığa meydan oxumaqdır. Şəhidlər xiyabanında keçirilən dəfn mərasimi "Moskva" məhmanxanasının yuxarı mərtəbələrində yerləşdirilmiş xüsusi nəzarətçilərin nəzarətində təşkil edilmişdir. Bütün sət maneələrə və təhlükəli nəzarətə baxmayaraq, qeyrətli insanlar şəhidlərin xatirəsinə layiq dəfn mərasiminin keçirilməsinə nail oldular".

Həmin ilin 18 fevralında "The New York Times" qəzeti yazırdı: "Bakının iş-

ğalından sonra öz torpağına bütün varlığı ilə bağlı olan hər bir azərbaycanlının qəlbində Moskvaya və Mixail Qorbaçova qarşı dəhşətli bir nifrət hissi yaranmışdı. Vaxtilə rus imperiyanının müstəmləkəsi olan Azərbaycan indi öz suveren və demokratik hüquqlarını bəpə edir. Öz azadlıq və müstəqilliyi uğrunda mübarizə aparır. İndi adi satıcıdan tutmuş hakimiyyət nümayəndələrinə qədər uşaqlı-böyüklü hamı dərk edir ki, Moskva öz hüquqlarının bəpəsi uğrunda ayağa qalxmış milliyyət susdurmaq üçün Bakıya qoşun yeridib, günahsız qanlar töküüb".

Dünyada aparıcı media agentliklərinin də biri hesab olunan İspaniyanın "EFE" informasiya Agentliyi 20 Yanvar faciəsi,

Xocalı və 31 Mart soyqırımlarından bəhs edən reportajlar hazırlayıb ispan, ingilis, ərəb və portuqal dillərində yayımladı. Qeyd edək ki, agentliyin 120 ölkənin 180 şəhərində ofisi var, materialları yalnız Latin Amerikasında 40-dən çox qəzetdə dərc edilir, telekanallar vasitəsilə yayımlanır.

Pakistanın nüfuzlu ingilisdillə "Centrelne" jurnalı və DNA NEWS informasiya agentliyinin dərc etdiyi "20 Yanvar 1990 - azərbaycanlıların dəhşətli günü" sərəlvhəli məqalədə XX əsrin sonunda - Sovet İttifaqının süqutu ərəfəsində ölkədə cərəyan olan hadisələrdən bəhs olunmuşdu. Məqalədə 1990-cı il yanvarın 20-də törədilmiş vəhşiliklər, sovet ordusunun ağır texnika ilə Bakıya daxil oldu-

ğu, silahsız dinc insanların atəşə tutulduğu vurğulandı.

Qara Yanvar barədə məqalə Misirin "Akhhbar al-yaum" internet sahifəsində də yer aldı. 1990-cı il yanvarın 20-də sovet ordusunun müxtəlif istiqamətlərdən, eləcə də dənizdən Bakıya etdiyi hücumlar, çox sayda dinc əhalinin qətlə yetirildiyi məqalədə əksini tapdı.

"İnsanlığın tankların altında əzildiyi gün" - Türkiyənin məşhur "Timetrix" saytında 20 Yanvar faciəsi ilə əlaqədar verilməli məqalə belə adlandırıldı. Məqalədə 1990-cı ilin 20 yanvarında Azərbaycanda sovet qoşun hissələri tərəfindən yüzlərlə mülki vətəndaşın qətlə yetirildiyi diqqətə çatdırıldı: "Hər kəs xatırlayır o tarixi. Xatırlayınlı 20 Yanvar 1990-cı il. O gün Bakıdan havadan, qurudan və dənizdən əhatə edən sovet ordusu bir xalqı "təbiiyə etmək bəhanəsi ilə vəsfin qətlə yetirmişdi. Yüzlərlə insanı" qədin, qoca, uşaq demədən qırmızı ordunun tankları ilə əzmışdilər".

"1990-cı ilin 20 yanvarı: Azərbaycan qırmızı terrorun qara üzü" sərəlvhəli məqaləsində Avstraliyanın "The Canberra Times" qəzeti hadisələrə dərinliklə yanaşırdı. 1980-ci illərin ikinci yarısında erməni millətçilərinin keçmiş Sovet İttifaqında yaranan gərginlikdən yararlandığını, Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ vilayətini Ermənistanla birləşdirmək niyyəti ilə reallaşdırmaq üçün SSRİ-nin rəhbəri Mixail Qorbaçovdan dəstək aldığını yazdı. Ermənistanın etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində 1980-ci illərin sonlarında 250 min azərbaycanlının ata-baba

yurdlarından qovulduğu, 200-dən çoxunun amansızlıqla qətlə yetirildiyi vurğulandı. Azərbaycanlıların böyük əksəriyyəti buna etiraz olaraq Bakı və digər şəhərlərdə meydanlara çıxdıqları, kommunist rejiminə etimadsızlıq göstərdikləri, Azərbaycana müstəqillik verilməsi şüarları ilə çıxış etdikləri qeyd olundu.

Sovet ordusu hissələrinin 1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə Bakıya daxil olduqları, silahsız insanları atəşə tutduqları məqalədə bildirildi: "Bu aksiya SSRİ-nin və Azərbaycan SSR-in konstitusiyalarına və insan hüquqları haqqında beynəlxalq paktın müddələrinə ziddir. Əməliyyatdan əvvəl Azərbaycan televiziyasının enerji blokunun partladılması nəticəsində insanlar informasiyadan məhrum olundu, ordunun atəş açmasından və insanların qətlə yetirilməsindən yeddi saat sonra fəvqəladə vəziyyət elan edilmişdir. Bu əməliyyatın əsl məqsədi müstəqillik həsrəti ilə yaşayan Azərbaycan xalqına dərs vermək olmuşdur".

Perunun nüfuzlu kütləvi informasiya vasitələrindən biri - "El Peruano", Kolumbiyanın ən tanınmış mətbu orqanlarından olan "El Espectador" qəzetlərində 20 Yanvar faciəsini əks etdirən məqalələr yerləşdi. Yeni Zelandiya, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Rusiya Federasiyası, Qırğızstan, Qazaxıstan, Rumıniya, Bolqarıstan, Kuba, Latın Amerikas və digər ölkələrin mətbu orqanlarında da qanlı Yanvardan bəhs edən məqalələr dərc edildi.

Qeyd etdiyimiz kimi, dünyanın əksər ölkələrinin kütləvi informasiya vasitələri sovet qoşun hissələrinin insanlığa xas olmağa və qəddarlığını kəskin tənqid etmiş və Azərbaycanın haqq işini dəstəklədiklərini bildirmişdilər.

Zöhrə FƏRƏCOVA,
"Azərbaycan"

QANLI YANVAR - 32

32 ilin xatirələri...

Milli qürurunun şərəf salnaməsi

Əvvəlki 1-ci səh.

Kütləvi insan qırğını törədildikdən sonra - yeni 20 yanvar 1990-cı il səhər saat 5:30-da radio vasitəsilə Bakı şəhər komendantı V.Dubinyak fəvqəladə vəziyyət tətbiq edildiyi barədə rəsmi məlumatı efirə vermişdir. Halbuki yanvarın 20-də saat 00:00-dan başlanmış hərbi əməliyyatlarda tanklardan və müxtəlif təyinatlı zirehli döyüş maşınlarından istifadə edilmiş, Xəzər Hərbi Donanmasına məxsus gəmilərdən şəhərə desant çıxarılmışdı. Fəvqəladə vəziyyət elan edildikdən sonra isə yanvarın 20-də və sonrakı günlərdə Bakı şəhərində 21 nəfər öldürülmüşdür.

Qanlı Yanvar hadisələrinin coğrafiyası təkə Bakı şəhəri ilə məhdudlaşmadı. Fəvqəladə vəziyyətin elan olunmadığı rayonlarda yanvarın 25-də Neftçala, yanvarın 26-da Lənkəranda 8 nəfər qətlə yetirilmişdi. Ümumilikdə respublikada 147 nəfər öldürülmüş, 744 nəfər yaralanmış, 841 nəfər qanunsuz həbs olunmuş, 200 ev və mənzil, 80 avtomobil, o cümlədən təcili yardım maşınları, dövlət əmlakı və şəxsi əmlak məhv edilmişdir.

Faciə ilə əlaqədar ilk rəsmi etiraz Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən oldu. Heç bir təhlükədən çəkinməyərək sovet hakimiyyətinin bu əməlinə etiraz edən Ümummilli Lider Azərbaycan xalqının başına gətirilən qanlı faciəyə ilk siyasi-hüquqi qiymətini verdi. 1990-cı il yanvarın 21-də sovet rejiminin qadağalarına rəğmən, həyatını təhlükə qarşısında qoyaraq Azərbaycanın Moskvadakı daimi nümayəndəliyinə gələn Ulu Öndər qanlı faciənin təşkilatçıları dünya ictimaiyyəti qarşısında ittiham etdi. Cəsarətli bəyanat verərək əlyalın xalqın qırılmasını hüquqa, demokratiyaya, humanizmə zidd, Moskvanın və respublika rəhbərlərinin günahı üzündən yol verilmiş kobud siyasi səhv kimi ifşa etdi. Daha sonra Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisi 20 Yanvar faciəsinə ilk siyasi qiymət verən 21 noyabr 1990-cı il tarixli qərar qəbul etdi. Ulu Öndərin təşəbbüsü və göstərişləri ilə 1994-cü ilin mart ayının 29-da Milli Məclis "1990-cı il yanvarın 20-də Bakıda törədilmiş faciəli hadisələr haqqında" Qərar qəbul etdi. Ümummilli Lider Heydər Əliyev dövrün mürəkkəbliyinə rəğmən, 20 Yanvar faciəsinin bəşməyə səbəblərinin və günahkarların araşdırılması ilə də məşğul oldu və bunun nəticəsində həqiqətlər üzə çıxdı.

Beləliklə, 20 Yanvar faciəsi məhz Ulu Öndər Heydər Əliyevin prinsipial və ardıcıl mübarizəsindən sonra öz hüquqi-siyasi qiymətini aldı.

Heydər Əliyev 20 Yanvar şəhidlərinin xatirəsinin əbədiləşdirilməsinə, onların ailələrinə dövlət qayğısının gücləndirilməsinə hər zaman böyük diqqətə yanaşdı. Ulu Öndər hər il yanvarın 20-də Şəhidlər xiyabanına gələrək ziyarət edir, şəhid ailələri ilə görüşür, onların qayğıları ilə maraqlanırdı. Bu gün Şəhidlər xiyabanında ucalan "Əbədi məşəl" abidə kompleksi də məhz Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə şəhidlərin xatirəsinə ehtiram əlaməti olaraq inşa olunub.

Ulu Öndər 31 mart 1998-ci il tarixdə "20 Yanvar şəhidi" fəxri adının təsis edilməsi haqqında fərman imzaladı. 29 dekabr 1998-ci ildə "20 Yanvar şəhidi" fəxri adı haqqında Əsasnamə təsdiq edildi. Prezidentin 2000-ci il yanvarın 17-də imzaladığı fərmanla isə 1990-cı ilin faciəli yanvar günlərində şəhid olmuş oğul və qızlarımız "20 Yanvar şəhidi" fəxri adı verildi.

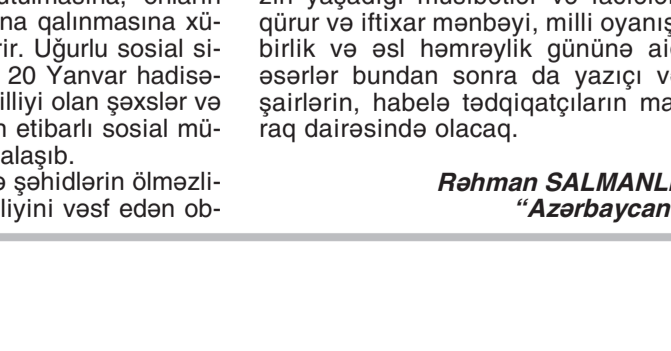
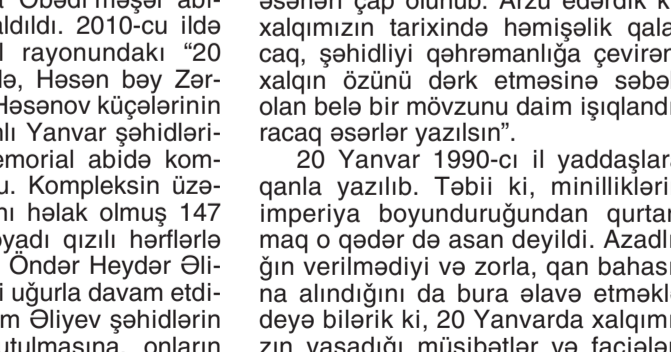
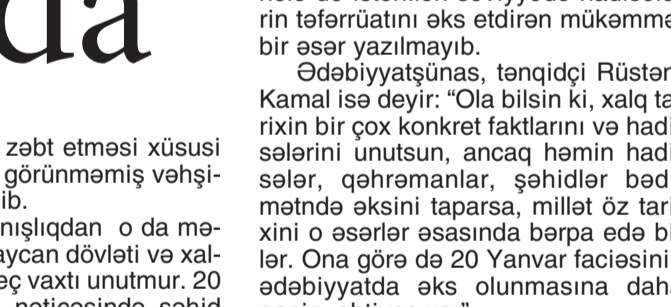
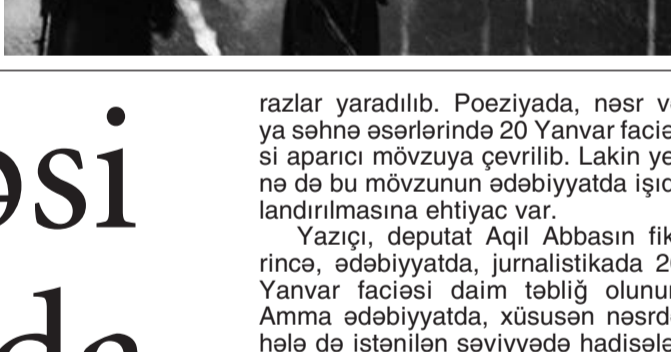
Dahi şəxsiyyətin layiqli varisi Prezident İlham Əliyev də 20 Yanvar şəhidlərinin xatirəsinin uca tutulmasına, şəhid ailələrinin sosial məsələlərinin yoluna qoyulmasına xüsusi diqqət göstərir və bu gün də humanist siyasətini davam etdirir.

32 ildir Bakının ən yüksək nöqtələrindən birində hər bir azərbaycanlı üçün müqəddəs and yerinə çevrilmiş bir ünvan var. Bu, 20 Yanvar faciəsi qurbanlarının və Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda döyüşlərdə həlak olanların dəfn edildiyi Şəhidlər xiyabanıdır. Xalq hər il o qəhrəmanları yad edir, ruhlarına dualar oxuyur.

Lakin etiraz etməliyə ki, 44 günlük Vətən müharibəsindəki böyük Zəfərədək hər bir azərbaycanlı bu məkanı ziyarət edərkən şəhidlərimizin məzarı qarşısında başsağışı deyənə qədər, dövlət siyasətində qalır. Amma qisas qiyamətə, şəhidlərimizin qanı yerdə qalmadı.

Artıq 2 ildir Şəhidlər xiyabanında uyuyan qəhrəmanlarımızın ruhları da şadır. Çünki qanları yerdə qalmayıb. İndi həmin müqəddəs məkana üz tutan hər bir azərbaycanlı məzarlar önündə mətin dayanaraq ona müstəqillik qazandıran ölməz qəhrəmanların ruhlarına dualar oxuyur. Hər kəs qürurludur, şəhidlərin isə ruhları şadır. Çünki azadlığı, müstəqilliyi uğrunda canını fəda etdiyi ölkə bu gün tarixinin ən qüdrətli dövrünü yaşayır.

Rəşad BAXŞƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Xalqların müstəqillik və milli azadlıq uğrunda mübarizə yolunda baş verən tarixi hadisələr - üsyanlar, inqilablar, münafiqlər, müharibələr ədəbiyyatın, yaradıcı insanların hər zaman mürciəti etdiyi mövzularandır.

"Kitabi Dədə-Qorqud"dan, "Koroğlu"dan, Nizamidən, Füzulidən üzü bəri nəsrde, poeziyada, hətta musiqi və rəsəmlərdə bunlara dair onlarca nümunə göstərmək mümkündür.

Tarixdə baş verən ictimai-siyasi hadisələri və digər fəlakətləri xalq necə yaşayıbsa, yaradıcı insanları həmin hadisələri bədii ifadə vasitələri ilə gələcək nəsillərə elə də çatdırmağa çalışıblar. Bu mənada ötən əsrdə, yeni 32 il bundan öncə - 1990-cı il yanvarın 20-də sovet qoşunlarının əli ilə Azərbaycan xalqının müstəqillik hərəkətinə böyükdən tələp edilən şənbə faciəsi xalqımızın qan yaddaşından heç vaxt silinmir və qələm sahiblərimiz bu faciəyə böyük maraq göstərirlər.

Həm qürur, həm də ürkəçirisi ilə qeyd etdiyimiz 20 Yanvar faciəsi Azərbaycan ədəbiyyatında istər nəsrde, istərsə də poeziyada zaman keçdikcə daha dolğun görünür. O müdhiş şənbə gecəsində dinc əhəlini, günahsız insanların qanına qəltan edənə, eləcə də bu qırğına "fərman" verənə nifrətlə xatırlanırdı. Yaşından və cinsindən asılı olmayaraq şəhidlik zirvəsinə yüksələn azadlıq arzulu insanlar isə ehtiramla anılır. Qanlı Yanvar gecəsinə 32 illik zaman məsafəsindən baxanda o günlərin müdhişliyi, vəhəməliyi ilə yanaşı, insanların yenilməzliyinin, azadlıq səsinin heç bir imperiya qüvvələri tərəfindən batırılmaz bilməyəcəyinin şahidi olurdu. Xalqımız öz azadlığı və müstəqilliyi uğrunda mübarizə meydanlarında mətinlik və ayılmazlıq göstərdi. Əhali tanklar, zirehli texnika və müasir silahlarla təchiz edilmiş sovet qoşunları ilə əlyalın mübarizəyə çıxmaqla yolda şəhid olmaqdansa belə dönməyəcəklərini təsdiqlədi.

O müdhiş şənbə gecəsinin realıqları Xalq yazıçısı Anarın, Çingiz Ab-

20 Yanvar faciəsi bədii ədəbiyyatda

dullayevin, Bəxtiyar Vahabzadənin, Məmməd Arazın, Qabilin, Nəbi Xəzrinin, Fikrət Qocanın, Cabir Novruzun, Xəlil Rzə Ulutürkün, Mədinə Gülgünün, Məmməd Aslanın, Tofiq Mütəllibovun, Şahmar Əkbərzadənin, Nüsrət Kəsəmənlinin və digər vətənpərvər söz və qələm sahiblərinin elegiyalarında, etiraz rəhli şəiflərində və publisistik əsərlərində öz əksini tapıb. Yazıçı-dramaturq Tamarə Vəliyevanın 20 Yanvar hadisələrindən bəhs edən "Mənim ağ göyərçinim" tamaşası 1999-cu ildən müxtəlif teatrlarda səhnələşdirilib.

20 Yanvar faciəsinin qanunları, qurumayan göz yaşları ədəbiyyatımızda daim öz aktuallığını qoruyub və qoruyacaqdır. Çünki bu, günahsız, əlyalın insanlara qarşı törədilmiş faciədir. Hər kəsə məlumdur ki, bu faciə baş verdikdən sonra sairərimiz, yazıçılarımız qələmə sarılaraq xalqımızın fəryadını dünyaya qar çəkdi. Xalq şairi Qabilin "Mərsiyə'si", Məmməd Aslanın "Ağla, qərənfil, ağla" şeiri, Bəxtiyar Vahabzadənin "Şəhidlər" poeması, Nəriman Həsənzadənin "Şəhidlər xiyabanı" adlı şeiri, Rafiq Səməndərin "Şəhidlər" kitabı işıq gördü. Xalq şairi Zəlimxan Yaqub, Nəbi Xəzri, Cabir Novruz, Xəlil Rzə Ulutürk, Məmməd Araz, Sabir Rüstəmxanlı, Fikrət Qoca və digər ədiblərimiz də 20 Yanvar faciəsindən yazdılar. Yazdıları ki, gələcək nəsillərimiz bu faciəni heç bir vaxt unutmasınlar.

Bu illərdə işıq üzün görən bir çox bədii və araşdırma yazılarda da 20 Yanvar faciəsinin mahiyyətindən bəhs olunur. Azərbaycan Milli Kitab-

xanasından verilən məlumata görə, son 5 ildə Azərbaycan və rus dillərində qanlı Yanvar hadisələri ilə bağlı onlarca nəşr kitabxanaya təqdim edilib. Yazıçı Vahid Məhərrəmovun "Qanlı gecə, qanlı tarix: 20 Yanvar faciəsi haqqında", Nifətli Şıxların "Dünyamızın 20 Yanvar faciəsi", Məzahir Süleymanzadənin "20 Yanvar: güllələnməmiş qəzet", Mədinə Qasımovanın "Ağla, qərənfil, ağla" və "İ mərtəbə poeziyaları" ("Ölümlər də qalib gəlir"), Şəmkir Təhməzlinin "1990-cı il Qanlı Yanvar izləri" və faciədən bəhs edən digər əsərlər kitabxananın fondunda yer alıb. AMEA-nın Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun "Türk xalqları ədəbiyyatı" şöbəsinin baş elmi işçisi, filologiya elmləri doktoru Almaz Ulvi Binnətova 20 Yanvar hadisələri zamanı şəhid olan gənc şair Ulvi Bünyadzadənin bədii irsinə ön söz və şərhlər yazaraq nəşr etdirib. Qanlı Yanvar gecəsindən bəhs edən əsərlərin ideyaqayəsinin kökündə o dayanır ki, 20 Yanvar hadisələrinin təfərrüatlarını hər bir azərbaycanlı mütləq bilməli və tanımalıdır.

1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə birbaşa Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin baş katibi Mixail Qorbaçovun əmri ilə SSRİ Müdafiə Nazirliyinin, Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin və Daxili İşlər Nazirliyinin qoşun hissələri Bakıya və Azərbaycanın bir neçə rayonuna yeridilib, dinc əhali ağır texnikadan və müxtəlif tipli silahlardan atəşə tutularaq kütləvi qətlə yetirilib. Sovet ordusunun xüsusi təyinatlı dəstələrinin və daxili qoşunların iri kon-

tingentinin Bakını zəbt etməsi xüsusi qəddarlıq və misli görünməmiş vəhşiliklə müşayiət edilib.

Bu əsərlərlə tanışlıqdan o da məlum olur ki, Azərbaycan dövləti və xalqı öz şəhidlərini heç vaxt unutmur. 20 Yanvar hadisələri nəticəsində şəhid olmuş ailələrinin sosial vəziyyəti daim dövlətin diqqət mərkəzindədir. Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi, "Azərbaycan bu mübariz oğul və qızlarımızın şücaətini daim yüksək qiymətləndirir, onların ruhuna ehtiram göstərir, xatirəsinə hər zaman uca tutur".

Ulu Öndər Heydər Əliyevin fərmanı ilə "20 Yanvar şəhidi" fəxri adı təsis edildi. Heydər Əliyevin şəxsi təşəbbüsü və sərəncamı ilə 1998-ci il avqustun 5-də Bakı şəhərindəki Şəhidlər xiyabanında "Əbədi məşəl" abidə kompleksi ucaldıldı. 2010-cu ildə Bakının Yasamal rayonundakı "20 Yanvar" dairəsində, Həsən bəy Zərdabi və Müzəffər Həsənov küçələrinin kəsişməsində qanlı Yanvar şəhidlərinin xatirəsinə memorial abidə kompleksi inşa olundu. Kompleksin üzərində faciə zamanı həlak olmuş 147 nəfərin adı və soyadı qızılı hərflərlə həkk olundu. Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi xəttini uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyev şəhidlərin xatirəsinin uca tutulmasına, onların ailələrinin qayğısına qalınmasına xüsusi diqqət göstərir. Uğurlu sosial siyasət nəticəsində 20 Yanvar hadisələri ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslər və şəhid ailələri üçün etibarlı sosial müdafiə sistemi formalaşdı.

Bədii əsərlərdə şəhidlərin ölməzliyini və müqəddəsliyini vəsf edən ob-

razlar yaradılıb. Poeziyada, nəsr və ya səhnə əsərlərində 20 Yanvar faciəsi aparıcı mövzuya çevrilib. Lakin yenə də bu mövzunun ədəbiyyatda işıqlandırılmasına ehtiyac var.

Yazıçı, deputat Aqil Abbasın fikrincə, ədəbiyyatda, jurnalistikada 20 Yanvar faciəsi daim təbliğ olunur. Amma ədəbiyyatda, xüsusən nəsrde hələ də istənilən səviyyədə hadisələrin təfərrüatını əks etdirən mükəmməl bir əsər yazılmayıb.

Ədəbiyyatşünas, tənqidçi Rüstəm Kamal isə deyir: "Ola bilsin ki, xalq tarixinin bir çox konkret faktlarını və hadisələrinin unutsun, ancaq həmin hadisələr, qəhrəmanlar, şəhidlər bədii mənəddə əksini taparsa, millət öz tarixinə o əsərlər əsasında bərpə edə bilər. Ona görə də 20 Yanvar faciəsinin ədəbiyyatda əks olunmasına daha geniş ehtiyac var".

Filologiya elmləri doktoru, professor Vaqif Yusifli bildirir: "Düzür, ortada Sabir Əhmədinin "20 Yanvar" hekayələri, Arif Abdullazadənin "Qanlı yaddaş" romanı, İsi Məlikzadənin povesti var. Amma faciə poeziyada olduğu kimi nəsrde dolğun şəkildə əks olunmayıb. Publisistikada isə 20 Yanvar şəhidlərinin hər biri və yaxud bir rayonun, bir kəndin şəhidləri haqqında çoxlu yazılar var. Rafiq Səməndərin, Hidayətin və başqa publisistlərin əsərləri çap olunub. Arzu edərdik ki, xalqımızın tarixində həmişəlik qalacaq, şəhidliyi qəhrəmanlığa çevirən, xalqın özünü dərk etməsinə səbəb olan bələ bir mövzunu daim işıqlandıracaq əsərlər yazılsın".

20 Yanvar 1990-cı il yaddaşlara qanla yazılıb. Təbii ki, minilliklərin imperiya boyunduruğundan qurtarmaq o qədər də asan deyildi. Azadlıq verilirdiyi və zorla, qan bahasına alındığına da bura əlavə etmək dəyə bəli ki, 20 Yanvarda xalqımızın yaşadığı müsibətlər və faciələr, qürur və iftixar mənbəyi, milli oyanış, birlik və əsl həmrəyliyi gününə aid əsərlər bundan sonra da yazılacaq və şairlərin, habelə tədqiqatçıların maraq dairəsində olacaq.

Rəhman SALMANLI,
"Azərbaycan"

20 Yanvar şəhidləri müstəqilliyimizin elçiləri, azadlığımızın simvollarıdır. Fəqət 20 Yanvarın digər rəmzləri də var, o rəmzlərin də xatirələri var...
Bunu onların dilindən dinləyək...

Azadlıq meydanının yaddaşında...

- Adətən günəş çıxdığı anda Bakı üföqlərə bürünür, mavi Xəzərə düşən işarıtlar göz qamaşdırır, paytaxtın rəngarəngliyi könül oxşayırdı. Artıq neçə gün idi ki, günəşin səfərləri şəhərə gəlib çatmırdı...
Soyuq qiş günləri keçirdi. Boz və soğun hava heç də xoş təassürat yaratmırdı. Həmin gündən, yanvarın 16-dan başlayaraq ətrafıma minlərlə insan toplaşmışdı. Bu gördüyümü birinci izdiham deyildi, amma nədənsə bu dəfə daha qürurlu hiss edirdim onları...

Xalq müxtəlif şüarlarla ümumi tətill elan etmişdi. O an biçənin sümüyü dirəndiyini anlamışdım. Qanlı gözələrin alovlu baxışları ilə daş kimi möhkəm yumruqlar havada qalxıb-enirdi. Bu hissələr çox coşqulu idi. Onlar ermənilərin haqsız ərazi iddialarına son qoyulmasını, Bakı ətrafına yığılan qoşunların Qarabağa və Ermənistanın hücum etdiyi şəhərdə bölgələrinə göndərilməsinə tələb edirdilər. Baş verənə səbəb isə faciə törətmənin astanasında duranların əməllərinə millətin gücü ilə mane olmaq arzusu idi.

Sən demə, özüm də bilmədən 3 il ərzində yurdumun milli-azadlıq hərəkətinə fəxri qatılmışdım. Əslində, bunu adım Azadlıq meydanı adlandırılan zaman anlamalıydım. Xalq məni hərəkətin başladığı vaxtdan, 1988-ci ildən belə çağırırdı.

Növbəti günlərdə olacaqlardan xəbərsiz idik. Gecələri güllə səslərini eşidər-eşitməz bağırmışdım. Ancaq gecikmişdim. Xalqın qan ağlayırdı. Mən də onlara qoşulmuşdum. Şəhəri ətrafım qırmızı rəngə bürünmüşdü. Amma bu dəfə sinəmi qan deyil, qərənfillər qırmızı göstərmişdi...

Küçələrin dilindən...

- Buludlar bədbin ruhu ilə başımızın üstündə xoşagəlməz ab-həvə yaradırdı. Bir neçə gün idi ki, üzərimizdə özlərinə məcbur yer edən ağır, yaz cism-lərə dözməli olurduq. Doğrusu, son ağırlıqda vasitələr günün hər saatında şütüselər də, zəhmətkeş insanlarımızı açdıqımız qışcaqda onlar ehməllicə hərəkət edirdilər.

Bunlar isə gəldikləri vaxtdan hərəkətsiz durduqları halda belə vahimə yaradacaq gücdə olan qurğular idi. O dəhşətli günün gecəyarısı ilk dəfə yola düşmüşdü. Sevinmişdik ki, bu namululardan qurtuluruq. Elə bu andaca dəhşətli səslər fikirlərimizi sonlandırmışdı.

Səslərin gurultusu bəzənsə insanları qorxutmuşdu. Onlar yerə yığılıb, diyə sığınırıdılar? Yox, yox... Bu nə istidir belə? Hər gün sübh təzədən toz olan səhimizi tə-təmiz yuyurlar. Belkə yox elədir? Yox, nəse qərribə qoxu gəlir. Deyəsən, bu qan qoxusudur. Bize sarılan insanların qanı...

Metronun danışıqları...

- O gecə sonuncu qatar iş növbəsinə bitirdikdən sonra metro bağlanacaqdı. Adətən gecəyarısına yaxınlaşan vaxtda stansiyaya üz tutanların sayı az olurdu. Lakin qəfildən insanlar hay-küylə, dəhşətli qiş-qırğın səsləri ilə içəri daxil olmağa başladılar. Adını daşdırdığım şəfərsiz ordu millətini qırmağa başlamışdı.

O andakı qələbəlik məni həddindən artıq təlaşlandırmışdı. Özümü itirsəm də, xalqın köməyə ehtiyacı var idi. Güllə yaralarından inləyənlər yalvarışlarla kömək istəyirdilər. Təx təşvişimi kənara qoyub yaralıları qatarlarla xəstəxanalara göndürməyə stansiyalara çatdırmışdım.

Digərləri isə mənə sığınacaq kimi üz tutmuşdular. Güllələrə bərkən qorunmaq üçün onlara öz yeraltı dünyamı açmışdım. Bura heç bir tank gire bilməzdi. Onlar mənə sığınmış, mənə bütün gücümle onları qorumağa köklənmişdim.

Həmin gecə səhərə qədər işləyən insanlar üçün əsl pənah yeri olmuşduq. O gündən sonra çarəsizlikdən üz tutanların ümid mənbəyini verilib yolda iki aməkdaşımızı itirdik. "XI Qızıl Ordu" kimi tanınmağımıza isə 1992-ci ildən son qoyuldu, baş verən hadisələrin xatirəsinə əbədiləşdirilərək "20 Yanvar" metrostansiyası adlandırıldı.

Dağüstü parkın sözləri ilə...

- Şəhərin ən yaxşı mənzərəsinin göründüyü yüksəkliyə sahib olmağın üstünlükləri çoxdur. Hər kəs tərəfindən ən özəl və əvəzədləməz anlarda üz tutulan məkan olursan. Ziyarətçilərin buradan aldığı zövqə şərik çıxmağın başqa ləzzəti də var idi.

Yanvarın 22-si günü bura tərəf gələn 2 milyonluq kütlə isə mənə göz yaşları ilə salamlamışdı. Məkan dəhşətli faciədə şəhid olanlara layiq görülən ən üstün yer kimi seçilmişdi. Mən qoyunmda həzin lay-lalarımı o qəhrəmanları ədəbi yuducaqımdım. Bu yükün ağırlığına ilk anda tab getirə bilməmişdim.

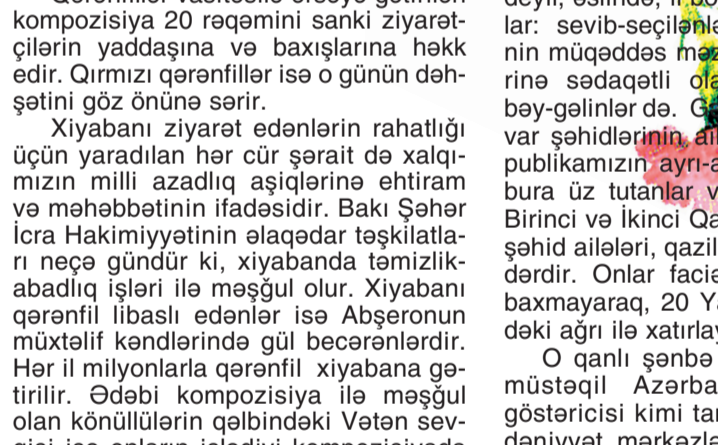
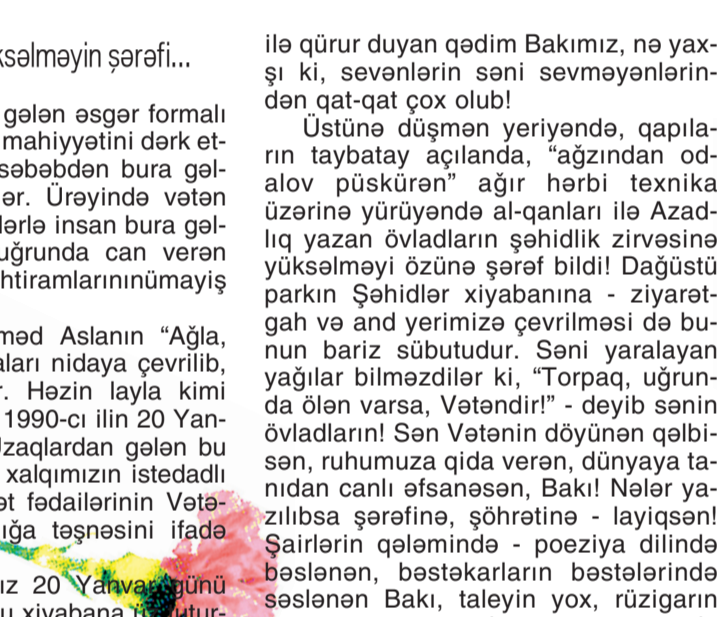
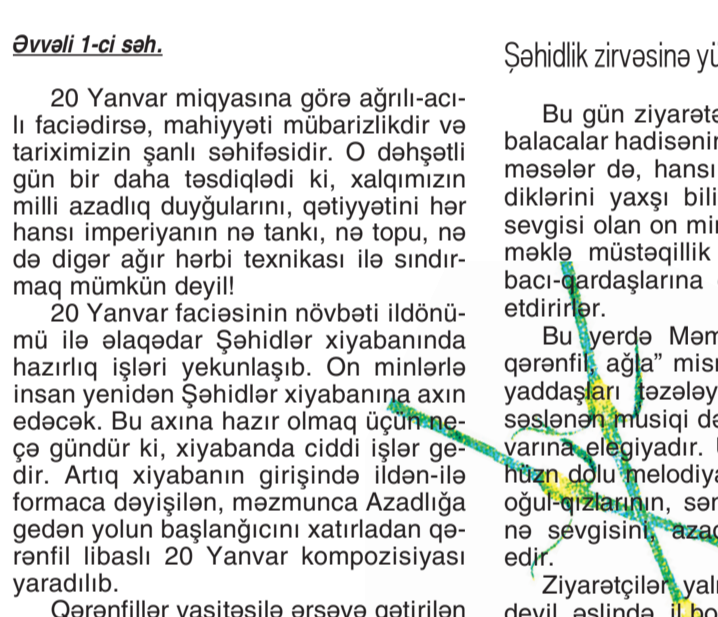
Sonradan millətimin belə qoçaq yetirmələri ilə daha yaxından tanış olacağımı düşündəndə içimdəki ağrıni basdırıb sinəmi fəxarətlə qabağa vermişdim. O gündən bəri 147 qəhrəmanla həmsöhbət olub birlikdə xayallara dalırdı. Şəhidlərin vətən və vətəndaş uğrunda əli zirvəyə ucalmış kəslərdir.

Qərənfillərlə bəzədilən xiyabanın əbədi yaşar sakinləri böyük bir başlanğıcın - vətənimizin müstəqillik yolundakı addımlarının əsas sütununu qoyublar. Həyatını, xeyalını bu yolda itirən hər kəsin qanı isə Vətən deməkdir.

Aydan XƏLİLOVA,
"Azərbaycan"

QANLI YANVAR - 32

Qərənfillibəslə Şəhidlər xiyabanı ziyarətə hazırdır

Əvvəlki 1-ci səh.

20 Yanvar miqyasına görə ağırlı-acılı faciədirsə, mahiyyəti mübarizlikdir və tariximizə şanlı səhifəsidir. O dəhşətli gün bir daha təsdiqlədi ki, xalqımızın milli azadlıq duyğularını, qətiyyətini hər hansı imperiyanın nə tankı, nə topu, nə də digər ağır hərbi texnikası ilə sındırmaq mümkün deyil!

20 Yanvar faciəsinin növbəti ildönümü ilə əlaqədar Şəhidlər xiyabanında hazırlıq işləri yekunlaşıb. On minlərlə insan yenidən Şəhidlər xiyabanına axın edəcək. Bu axına hazır olmaq üçün neçə gündür ki, xiyabanda ciddi işlər gedir. Artıq xiyabanın girişində ildən-ilə formaca dəyişən, məzmunca Azadlığa gədən yolun başlanğıcını xatırladan qərənfil libası 20 Yanvar kompozisiyası yaradılıb.

Qərənfillər vasitəsilə ərsəyə gətirilən kompozisiya 20 rəqəmini sanki ziyarətçilərin yaddaşına və baxışlarına həkk edir. Qırmızı qərənfillər isə o günün dəhşətini göz önünə səpər.

Xiyabanı ziyarət edənlərin rahatlığı üçün yaradılan hər cür şərait də xalqımızın milli azadlıq aşiqlərinə ehtiram və məhəbbətinin ifadəsidir. Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin əlaqədar təşkilatları neçə gündür ki, xiyabanda təmizlik-abadlıq işləri ilə məşğul olur. Xiyabanı qərənfil libası ilə bəzəyən Abşeronun müxtəlif kəndlilərində gül becərənlərdir. Hər il milyonlarla qərənfil xiyabana gətirilir. Ədəbi kompozisiya ilə məşğul olan könüllülərin qəlbindəki Vətən sevgisi isə onların işlədiyi kompozisiyada öz əksini tapır.

Şəhidlik zirvəsinə yüksəlməyin şərafəti...

Bu gün ziyarətə gələn əsgər formalı balacaqlar hadisənin mahiyyətini dərk etməsələr də, hansı səbəbdən bura gəldiklərini yaxşı bilir. Ürəyində vətən sevgisi olan on minlərlə insan bura gəlməklə müstəqillik uğrunda can verən bacı-qardaşlarına ehtiramının nümayiş etdirir.

Bu yerdə Məmməd Aslanın "Ağla, qərənfil, ağla" mısraları nıdaya çevrilib, yaddaşları təzəleyir. Həzrin layla kimi səslənən musiqi də 1990-cı ilin 20 Yanvarına əlverişlidir. Uzaqlardan gələn bu həzrin dolu melodiyaya xalqımızın istedadlı oğul-qızlarının, sənət fədailərinin Vətən sevgisini, azadlığa təşəbbüsünü ifadə edir.

Ziyarətçilər yalnız 20 Yanvar günü deyil, əslində, il boyu xiyabana təbirlər, qərənfil, ağla mısraları nıdaya çevrilib, yaddaşları təzəleyir. Həzrin layla kimi səslənən musiqi də 1990-cı ilin 20 Yanvarına əlverişlidir. Uzaqlardan gələn bu həzrin dolu melodiyaya xalqımızın istedadlı oğul-qızlarının, sənət fədailərinin Vətən sevgisini, azadlığa təşəbbüsünü ifadə edir.

Ziyarətçilər yalnız 20 Yanvar günü deyil, əslində, il boyu xiyabana təbirlər, qərənfil, ağla mısraları nıdaya çevrilib, yaddaşları təzəleyir. Həzrin layla kimi səslənən musiqi də 1990-cı ilin 20 Yanvarına əlverişlidir. Uzaqlardan gələn bu həzrin dolu melodiyaya xalqımızın istedadlı oğul-qızlarının, sənət fədailərinin Vətən sevgisini, azadlığa təşəbbüsünü ifadə edir.

ile qürur duyan qədim Bakımız, nə yaxşı ki, sevenlərin səni sevmənlərindən qat-qat çox olub!

Üstünə düşməni yeriyəndə, qapılının taybatay açılında, "ağızdan od-alov püskürən" ağır hərbi texnika üzərinə yürüyəndə al-qanları ilə Azadlıq yazan övladların şəhidlik zirvəsinə yüksəlməyi özünə şərafət bildi! Dağüstü parkın Şəhidlər xiyabanına - ziyarətqah və and yerimə çevrilməsi də bunun bariz sübutudur. Səni yaralayan yağış bilməzdi ki, "Torpaq, uğrunda ölənlərsən, Vətəndir!" - deyib sənin övladlarını! Sən Vətənin döyünən qəlbisən, ruhumuza qida verən, dünyaya tanıdan canlı əfsanəsen, Bakı! Nələr yazılıbsa şərfinə, şöhrətinə - layiqlə! Şairlərin qələmində - poeziya dilində bəslənən, bəstəkarların bəstələrində səslənən Bakı, taleyin yox, rüzgərin amansız sərt sınaqlarına sinə gərəndə həm sırayı əsgərə, həm də sərkərdəyə dönmüsən - döyülmüsən! Sən qəlbisən: Qarabağda düşməni layiqli cavab verib ərazilərimizi azad edən Müzəffər Ali Baş Komandan kimi! Bu qanlı və şanlı savaşımdan üzəg çıxımsan, xalqımızı işıqlı səhərlərə, xoş və firavan gələcəyə yetirmisən...

30 ildən artıqdır ki, xiyaban insan səlinə darlıq edir. Amma iki ildir bu müqəddəs ziyarətgaha qədəm basanlar qürurlu görünür, çünki "Qarabağ Azərbaycandır!"

Məhəmməd NƏRİMANOĞLU,
İlham BABAYEV (foto),
"Azərbaycan"

Beynəlxalq qurumlar 20 Yanvar hadisələrini törətmiş şəxsləri ədalət mühakiməsinə cəlb etməlidir

Azərbaycan Respublikasının insan hüquqları üzrə müvəkkili Səbinə Əliyeva 20 Yanvar faciəsinin 32-ci ildönümü ilə əlaqədar bəyanat yayıb.

Bu barədə AZƏRTAC-a Ombudsman Aparatından məlumat verilib.

Bəyanatda deyilir: "Azərbaycanın müstəqilliyi uğrunda aparılan mübarizə tarixinə qəhrəmanlıq səhifəsi kimi daxil olmuş 20 Yanvar hadisələrindən 32 il ötür.

20 Yanvar hadisələri Azərbaycan xalqının iradəsini, mübarizə əzmini qıra bilmədi, əksinə, xalqımızı azadlıq uğrunda daha da sıx birləşdirdi, müstəqilliyə gədən yolunu yaxınlaşdırdı.

1980-ci illərin sonlarından başlayaraq Ermənistan Azərbaycana qarşı əsassız ərazi iddiaları etməklə yanaşı, azərbaycanlılara qarşı nifrət, etnik təmizləmə və soyqırımı siyasəti yürüdü.

Ermənistanın təcavüzkar hərəkətlərindən və SSRİ rəhbərliyinin bu fəaliyyətə dəstək verməsindən hiddətlənən, buna öz qəti etirazını bildiren Azərbaycan xalqının iradəsini qırmaq məqsədilə

dinc əhalinin üzərinə qoşun yeridilməsi Bakı və Sumqayıt şəhərlərində, habelə ölkəmizin digər şəhər və rayonlarında qırğınlara səbəb oldu. İnsanlıq əleyhinə törədilən bu cinayət nəticəsində 150 nəfər dinc mülki şəxs, o cümlədən uşaqlar, qadınlar və ahi şəxslər amansızcasına öldürüldü, 744 insan yaralandı, 841 nəfər qanunsuz olaraq həbs edildi.

1990-cı il yanvarın 21-də bütün təzyiqlərə və çətinliklərə baxmayaraq, Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyev siyasətində nümayiş etdirərək, SSRİ rəhbərliyi tərəfindən törədilən bu cinayətlə bağlı sət bəyanat verdi.

Bu qanlı faciəyə siyasi-hüquqi qiymətin verilməsi də məhz Ümummilli Lider Heydər Əliyevin yenidən hakimiyyətə qayıdışı nəticəsində reallaşdı. Belə ki, 1994-cü ildə Milli Məclisin xüsusi sessiyası keçirildi, "1990-cı il yanvarın 20-də Bakıda törədilmiş faciəli hadisələr haqqında" qərar qəbul olundu. Qeyd edilməlidir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən 20 Yanvar şəhidlərinin ailələri və bu hadisə-

lər ilə əlaqədar illiyli olan şəxslər üçün zəruri sosial müdafiə sistemi yaradılıb.

Beynəlxalq hüquqa əsasən, 20 Yanvar hadisələri insanlıq əleyhinə cinayət kimi təsvif edilə bilər, bu cinayətin sifarişçiləri və icraçıları cəzalandırılmalıdır. Belə ki, həmin hadisələr zamanı mülki əhalinə qarşı törədilmiş insanlıq məhv edilməsi, məcburi yoxa çıxarılması, siyasi, irqi, etnik, mədəni və ya cinsi motivlərə görə təqib olunması, işgəncə, qəsdən güclü iztirablara səbəb olma və ya ağır bədən xəsarətləri yitirilməsi, yaxud fiziki və ya psixi sağlamlığa mühüm ziyan vurmaqdan ibarət olan digər qeyri-insani hərəkətlər Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin Nizamnaməsinin 7-ci maddəsinə əsasən, məhz insanlıq əleyhinə cinayətlər kimi təsvif edilir.

Azərbaycan tarix boyu ağır sınaqlardan keçib, tarixin müəyyən mərhələlərində xalqımıza qarşı qanlı cinayətlər, terror aktları, soyqırım törədilib. Xüsusilə son 30 ilə yaxın müddətdə özində davam edən hərbi təcavüz nəticəsində 23 mindən çox azərbaycanlı həyatını itirib, 50 min insan yaralanıb və ya ölüb, 4 minə yaxın Azərbaycan vətəndaşı isə hələ də itkin düşmüş hesab edilir.

2020-ci ildə ölkəmizə qarşı yönəlmiş növbəti hərbi təcavüzün qarşısının alınması və mülki əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi məqsədilə əks-hücum əməliyyatına başlanılıb, 30 ilə yaxın Ermənistanın işğalı altında olmuş torpaqlarımız qısa müddət ərzində azad edilib, soydaşlarımızın pozulmuş hüquqları bərpa olunub.

Ermənistanın həmin hərbi əməliyyatların gedişi zamanı Azərbaycana qarşı törətdiyi müharibə cinayətləri nəticəsində isə 10-dan çoxu uşaq olmaqla, 100-dən çox dinc mülki şəxs qətlə yetirilib, 450 nəfərdən çox insan yaralanıb, 12 min mülki infrastruktur obyekti, o cümlədən 3410-dan çox ev, 120 çoxmənzilli yaşayış binası və çoxlu sayda məktəb, xəstəxana, uşaq bağçası da daxil olmaqla, 512 mülki infrastruktur, habelə tarixi, dini və mədəni abidələrimiz dağıdılıb və ya onlara ciddi ziyan vurulub.

20 Yanvar faciəsinin insanlıq əleyhinə cinayət kimi təsvif olunması, onun sifarişçilərinin və icraçılarının cəzalandırılması üçün yətinərin hüquqi əsaslar mövcud olsa da, bu günə qədər məsələyə hüquqi qiymət verilməyib.

Dünya ictimaiyyətini və beynəlxalq qurumları 20 Yanvar hadisələrini törətmiş şəxslərin ədalət mühakiməsinə cəlb edilməsi, bu qanlı aksiyaya beynəlxalq hüquqi qiymət verilməsi məqsədilə əməkdaşlığa çağırır.

Bəyanat BMT-nin Baş katibinə, BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasına, BMT-nin İnsan Hüquqları üzrə Ali Komissarına, BMT-nin Qaçqınlar üzrə Ali Komissarına, BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasına, UNICEF-in, UNESCO-nun, Avropa İttifaqının, Avropa Şurasının, ATƏT-in rəhbərlərinə, Beynəlxalq və Avropa Ombudsmanlar İnstitutlarına, Asiya Ombudsmanlar Assosiasiyasına, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına və bu quruma üzv dövlətlərin Ombudsmanlar Assosiasiyasına, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Müstəqil Daimi İnsan Hüquqları Komissiyasına, Avropa Uşaq Hüquqları Ombudsmanları Şəbəkəsinə, Beynəlxalq Sülh Bürosuna, müxtəlif ölkələrin ombudsmanlarına və milli insan hüquqları institutlarına, Azərbaycan Respublikasının xarici ölkələrdəki və xarici ölkələrin respublikamızdakı səfirliklərinə, Azərbaycanın diaspor təşkilatlarına göndərilib.

QANLI YANVAR - 32

Qubanın 20 Yanvar şəhidlərinin həyat hekayələri

1990-cı ilin 20 yanvarı Azərbaycan tarixinin şanlı səhifəsidir. Bu gün hər bir azərbaycanlımın, sülhsevər insanların yaddaşında əbədliyə qədər gedəcək bir tarixdir 20 Yanvar.

Bu tarix hər zaman xatırlanacaq, yad ediləcək. 32 il keçməsinə baxmayaraq, insanların beynində bir qanlı Yanvar faciəsinin yaşamasının səbəbi də budur. Və bu gündən həmişə qeyrət, layəqət, vətəndaş payı düşür.

20 Yanvar şəhidlərinin dördü qubalıdır. Elçin Süeyddin oğlu Qeybulayev əsgəri xidmətinə Əfqanıstanda keçmişdi. 1968-ci ildən olan Elçin orta məktəbdən sonra Xaçmazdakı texniki peşə məktəbini bitirmişdi. Əsgərlikdən sonra Bakıya gələrək 20 sayılı ixtisaslaşdırılmış tikinti idarəsinə işə düzəlmişdi. Az zamanda özünə hörmət qazanan Elçin onu ev növbəsinə yazmaq istəyən kadrir idarəsinin işçisinə belə demişdi: "Qardaş, mənə burada heç nə lazım deyil. Yataxanada qalırım, basım-dam. Mən onsuz da Qubaya qayıdacağam. Kimin evə ehtiyacı var, ona da verir. Mənim üçün rayonum dünyanın cənnətidir".

Həmin 20 Yanvar gecəsi 2 sayılı Tibb məktəbindən təmirin qaydırıcı. İki nəfər idilər. Yolda əliləhlili əsgərləri görəndə bir qədər çaşqınlıq əsgərlərə tərəf gedirdilər. Onlara silah qaldırılaraq "Mən beynəlmiləl döyüşçüyəm. Axı nə olub bu şəhərdə?" deyir. Lakin əsgərlər onları atəşə tutur.

Şəhər sakinin kənarında başını müqəddəs saydığı torpağa qoyub gözləri əbədi yumulmuş halda tapılır Elçin. Əfqanıstanda tərkibində odan-alovdan keçdiyi ordunun əsgərləri tərəfindən qatıl yitirilən Elçin cənnət bildiyi Qubada Şəhidlər xiyabanında dəfn olunur.

Rafig Məmməd oğlu Hüseynov Qubada hamı yaxşı tanıyırdı. Səkkiz övlada tərbiyə verən qəlbli təmiz, hamı ilə ünsiyyət qurmağı bacaran Rafig 1985-ci ildə günahsız yəre 8 il həbs cəzası almışdı. Onu şərtləmişdilər. Rafigin şəhidliyindən sonra o adamların bəlasına Allah verdi. Bu gün onu şərləyənlərin nəslindən bir nəfər də olsun sağ adam qalmayıb. Rafigin övladları, nəvələri isə Qubanın fəxrindədir.

20 Yanvar günü Bakıya sənədin dalınca gəlmişdi. Həbsdən yenidən çıxan Rafig azadlığının ilk günlərini yaşayırdı. Məqsədi həbs yerindən pasportunu alıb. Qubaya qayıtmaq idi. Neçə dəfələr, sən saydığını say, gör fəlek nə sayır. Pasportunu alan Rafig indiki 20 Yanvar meydanına gəlir ki, yolumuz maşınlardan

biri ilə Qubaya getsin. Taksi maşından düşdüydü yerdə atılan güllələr onun həyatına son qoyur. Rafig azadlığın şiriniyini dadmamış dünyasını dəyişir.

Müzəffər Qəzənfər oğlu Həsənov 1939-cu ildə Qubanın Yerfi kəndində doğulmuşdu. 4 uşaq atası olan Müzəffər bir müddət əvvəl Bakıya köçmüşdü. Sürücü işləyib ailəsini dolandırır.

Müzəffərin ölümü də qəribə olmuşdu. O iki dəfə ölüb və iki dəfə dəfn edilmiş. Həmin gecə oğlunu evdə tapmayan Müzəffər çölə çıxır. Oğlu demə, qonşuda imiş. Bir qədər sonra evə qayıdın Zahir də atasını axtarmağa gedir. Zahir səhərə yaxın kolları arasında onun pəncəyini tapır. Ətrafı axtarıb oğul bir meyit görür. Həmin meyit əzilmiş halda olduğundan onu tanıya bilmir. Boyuna görə onu atası ilə Zahir dostları ilə parçalanmış cəsədi məscidə aparırlar. Atasının adı ilə Şəhidlər xiyabanında dəfn edirlər. Atasının üz mərasimini də verirlər.

Ancaq sonrakı gün Müzəffərin sağ olduğunu xəbəri yayılır. Xəstəxanaya gələn Zahir atasını tapır. Sonradan Müzəffər bunları söyləyir: "Əsgərlərə yaxınlaşım salam verdim. Onlar mənə qarşılarında görəndə yaxınlaşım burda niyə dayandığımı soruşdular. Dedim ki, oğlumu axtarıram. Sonra onlar mənə döyməyə başladılar. Mənə tankın yanına sürüyüb apardılar. Bu zaman ora yaxınlaşım bir zabıt mənə onların əlinə aldı. Danışığından ukraynalıya oxşayırdı. Özü maşın tutub mənə xəstəxanaya göndərdi".

Yanvarın 29-da Müzəffər dünyasını dəyişdi. Üstündən 32 il keçsə də, onun yerinə dəfn edilən kimliyi bilinmir. Hər dəfə xiyabana gələn əzizləri Müzəffərlə bərabər onu da yaxın adam kimi ziyarət edir, ruhuna dualar oxuyurlar.

Mirzə Rzabala oğlu Qəniyev də soy-kökü Yerfidendir. 1958-ci ildə anadan olan Mirzə ailəsi ilə birlikdə Bakıda yaşayırdı. Su idarəsində çilingər işləyən Mirzə gec evlənməmişdi. İlk və yeganə övladı Şövrəni dünyaya qət sevirdi. Həmişə iş yerində dostlarına, "Gərək tez evləndim, uşaq nə yaxşı varlıq imiş", deyirdi.

Həmin gün oğlunun yanına tələsən Mirzə atəş səsi eşidib taksiyə minir. Evlərinə çatanda maşını vururlar. Sonra onları maşından çıxarıb bərk döyürlər. İki güllə yarasa olan Mirzə uzun müddət həyatla ölüm arasında mücadilə aparır. Fəqət alınması onu ailəsinə deyil, müqəddəs şəhidlik zirvəsinə qovuşdurur.

Akif ƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Sənət dünyasında qanlı Yanvarın ədəbi-bədii təəcəssümü

20 Yanvar - Bakının keçdiyi çətinlik zaman keçdikcə yaddaşlarda daha silinməz izlər salır.

Günahsız insanların o müdhiş şənbə gecəsində qanlarına qəltan edilməsinə "ferman" verənlər nifrətlə xatırlanır, imperiyanın diz çökməsi uğrunda əzmlə mübarizə aparın azadlıq aşıqları ölümün gözünə dik baxaraq şərfələri şəhidlik zirvəsinə yüksəlir. Onlar daim ehtiramla, məhəbbətlə anılır.

Tarixi hadisələr, ictimai mahiyyətdən asılı olaraq, xalqın yaddaşına o zaman yazılır ki, sənət əsərlərinin də mövzusunda çevrilə bilsin. Bütün dövrlərdə istər münaqişələr, istər müharibələr, istərsə də digər fəlakətlər xalqı necə yaşayarsa, onun yitirdiyi yaradıcı övladları həmin hadisələri bədii ifadə vasitələri ilə yaddaşlara olduğu kimi yazırlar.

20 Yanvardan ötən 32 illik zaman məsafəsində baxdıqda o günün müdhişliyi, vahiməliyi ilə yanaşı, qəlbləri rıqəətə gətirən gəncliyin yenilməzliyini, xalqımızın azadlıq səsinin heç bir imperiya cəlladları tərəfindən batırla bilmədiyini görürsən. Təbii ki, hər bir xalq öz azadlığı və müstəqilliyi uğrunda apardığı mübarizə meydanlarında mətinlik, əylimzlik dərsi keçir.

Qərənfil yağılı, matəm baxışlı misralar

Qanlı "Şənbə gecəsi"nin səssiz fəryadları bədi sənət nümunələrində də öz əksini tapıb. Sözlün ifadə edə bilmədiyini rəssamların qan damarı fırcaları cızıb, Habil Əliyevin kamanı, Kamil Cəlilovun qaboyu şəhidlərimizə matəm və hüzn dolu "layla çalıb". Bu fəryada o gecədən şəhidlərimizin anası obrazına çevrilən Xalq yazıçısı Əziz Cəfərzadənin dilindən qoparıb ağı-bayatılar, göylərə sovurulmuş ağı saçları qoşulub: "Sən mənə dəryaz kimi biç, nə qədər bacarırsan biç, amma mənim şəhidlərimin qanı torpağa toxum kimi düşüb. Hər yerdən boy verib cücərəcək..."

Şəhidlər xiyabanını al-qırmızıya bələyən qərənfillər Məmməd Aslanın qələmində ağladı. Qərənfil yağılı, matəm baxışlı misralar anaların ağsına qarşıdır.

Tariximizin bu səhifəsi incəsənət əsərlərində öz əksini tapdıqca yaddaşlarda daha dərin izlər buraxdı: tarixlədi və heykəllədi. Qürur, fəxr yerimisi olan Şəhidlər xiyabını vətəne, torpağa, anaya, könüllü sevdasına məhəbbətin ünvanına çevirdi.

Bu mövzuya həsr olunmuş təsviri sənət əsərlərində, heykəltaraşlıq və memarlıq nümunələrində həm tarix yazıldığı, həm də xalqımızın qəhrəmanlığı təbliğ olundu. Tarixi yaşadan incəsənət əsərlərində 20 Yanvar öz təəcəssümü

sümünü tapıb. Respublikanın müxtəlif bölgələrində 20 Yanvar faciəsinin qurbanlarına həsr olunmuş sənət əsərləri, o cümlədən heykəltaraşlıq nümunələri olan xatirə kompleksləri ucaldılıb.

Bakıda "20 Yanvar" dairəsində qanlı Yanvar şəhidlərinin xatirəsinə ucaldılan memorial abidə kompleksinə bəna parlaq misal ola bilər. Kompleksin üzərində 20 Yanvar faciəsi zamanı şəhid olmuş 147 nəfərin adı və soyadı, habelə Ümmümilli Lider Heydər Əliyevin qanlı Yanvarla bağlı söylədiyi "1990-cı il yanvarın 20-si Azərbaycan tarixinə ən faciəli günlərdən biri, eyni zamanda xalqımızın qəhrəmanlıq səhifəsi kimi daxil olmuşdur" fikri qızıl hərflərlə həkk edilmiş.

20 Yanvar rəssamların fırcasından boylandı

Təkcə poeziyada, nəsr və ya sənət əsərlərində deyil, incəsənətin ayrı-ayrı növlərində 20 Yanvar aparıcı mövzuya çevrildi. Rəssamlıq sahəsində bu şəhəri tariximiz bəlkə də daha canlı və obrazlı təsvir etmişdir.

Ulu Öndər Heydər Əliyev 1995-ci il yanvarın 18-də R.Mustafayev adına Azərbaycan Dövlət İncəsənət Muzeyində keçirilən qanlı Yanvarla həsr edilən rəssamlıq sərgisindəki çıxışı zamanı demişdir: "20 Yanvar hadisələrini bir faciə kimi təsəvvür etmək azdır. 20 Yanvar Azərbaycan xalqının milli azadlıq uğrunda, öz məhəlliyyəni müdafiə etmək yolunda göstərdiyi qəhrəmanlıq nümunəsidir. Ona görə də qəhrəman Azərbaycan balalarının tankın altına düşüb əzilməsi faktını göstərmək kifayətlənməyib, onların qəhrəmanlığını, casurluğunu, ölümün gözünə dik baxaraq təcəvüzkarın qarşısına çıxmasını da təsvir etmək lazımdır. Bəlkə də bu, daha çox lazımdır..."

Təsviri incəsənətin görkəmli nümayəndəsi, Dövlət mükafatları laureatı, "İstiqalət" ordenli Xalq rəssamı Mikayıl Abdullayev 1992-ci ildə yaratdığı "Nakamların dəfni" əsəri ilə bir daha 20 Yanvar faciəsinin zaman-zaman unudulmayacağını göstərdi. Hər il istər beynəlxalq səviyyədə, istərsə də respublika miqyasında bu mövzuya həsr edilmiş əsərlərin sərgiləri keçirilib.

Görkəmli fırcə ustası Rəsim Babayev "Təcəvüz", rəngkar Hacırza Fərzəliyev "Ağlı-qaralı dünya", Fikrət İbrahimovun "Gələcək namını", Həmzə Abdullayevin "Çərx-i-fələk", İsmayıl Seyməliyev "Haqq tərəzisi", Qafar Seyməliyev "Öncə Vətəndir...", Asim Səmədiyev "Ruhlar" və digər tablolarında qanlı şənbə gecəsinin ağı-acılı yaşantıları yaddaşlara bədii ifadəsini tapıb.

Hafiz Nəsirovlunun əsərləri də xalqımızın imperiya təcəvüzünə məruz qaldığı gecəyə həsr olunmuş bədii sənət nümunələri olmaqla yanaşı, yad-

daşımızı silkləyən və daim ayıq-sayıq olmağa səslədilər. Kirman Abdinin 20 Yanvarla bağlı çəkdiyi plakatlara isə xüsusilə diqqətçəkəndir. Tariximizin qanlı yaddaşını plakatlarda əks etdirən rəssamın bədii təəyyülli ilə sənətkarlığı üst-üstə düşərək o gecənin dəhşətlərini səbəkarlıq, cəllad və qatillərini nifrətlə xatırladı.

20 Yanvar faciəsi, təbii ki, yalnız tanınmış xalq sənətkarlarının əsərlərində deyil, onların yitirmələrinin yaradıcılıq nümunələrində də öz əksini tapıb.

Rəssam İlqar Əkbərov həmkarlarından fərqli olaraq, faciəyə ilk münasibət bildirib. O, bu mövzuya həsr etdiyi əsərini hadisələrin qaynar vaxtı, Bakı qan içində boğulanda, 1990-cı ildə yazırdı. "Şəhidlər" adlanan həmin əsər R.Mustafayev adına Dövlət İncəsənət Muzeyində nümayiş etdirilib.

Kədər notları - "Matəm harayları"

...20 Yanvar musiqidə də ifadə olundu. Bəstəkarlarımızın əksəriyyətinin yaradıcılığında qanlı Yanvar əhəmiyyətli yer tutdu. 1990-cı ildə görkəmli bəstəkar Cövdet Hacıyev "Şəhidlər" simfoniyasını bəstələdi. "Şəhidlər" adlı başqa bir simfoniyanın müəllifi isə bəstəkar Qotay Kazimi oldu. Hacı Xanməmmədov 1990-cı ildə Əziz Cəfərzadənin sözlərinə bəstələdiyi "Ölmədə sazım ağır" əsərini 20 Yanvar şəhidlərinə ithaf etdi. Azər Rzayevin "Bakı-90" simfoniyası, Tofiq Bakıxanovun "Humayun" simfonik muğamı, Ramiz Mustafayev "Bu qan yerdə qalan deyil", "Haqq nəslidir", "Azərbaycan" vokal-simfonik poemaları, Mobil Babayev "Ağlama, torpağım, ağlama" kantatası, Aydın Əziz Kerimovun "Qəti günü", Sərdar Fərcəyev "Matəm harayları" simfonik lövhəsi, "Vətən şəhidlərinə", Cavanşir Quliyev "Şəhidlər", Arif Mirzəyev "Yanvar mərsiyələri", Aqşin Əlizadənin "Ana torpaq", Vəlif Adıgözəlovun "Qarabağ şikəstəsi", "Qəm karvanı" oratoriyaları və başqa qəhrəmanlıq, mübarizlik ruhunda yazılmış əsərlərdə xalqımızın başına gətirilən müsibətlər, şəhidlərimizin ruhuna ehtiram ifadə olundu.

... Xalq artisti Habil Əliyevin kamanında səslənən "Şəhid anası" kompozisiyası, Kamil Cəlilovun qaboyunda sızlayan, xalqın kədərini, ah-naləsini ifadə edən "Segah", "Zəmin-xara", "Bayatı-şiraz", "Bestə-nigar", "Cahar-gah", "Humayun", "Vahab"... kimi musiqilər matəm günü efrədə daha çox səsləndirilir... Bu sirayə Mübariz Tağıyev "Ulu torpaq", eləcə də, "İlahi, amin..." Şəmistan Əlizamanlının "Şəhidlər xiyabını" və digər mahnılar da daxildir.

Məhəmməd NƏRİMANOĞLU,
"Azərbaycan"

O dəhşətli gecəyə - 1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecəyədək çox mürəkkəb siyasi, ictimai, sosial hadisələr baş vermişdi. Hələ 20 Yanvar faciəsindən qabaq - 1980-ci illərin sonlarında Azərbaycan ictimai-siyasi vəziyyət gərginləşmişdi.

Əslində, o zaman SSRİ-də gedən proseslər, uğursuz yəndənqurma siyasəti, milli siyasətə yol verilən yanlışlıqlar bütün respublikalarda olduğu kimi, Azərbaycanda da milli-azadlıq hərəkatının geniş vüsət almasına səbəb olmuşdu.

1985-ci ildə keçmiş SSRİ-nin rəhbəri Mixail Qorbaçovun Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətini Azərbaycan SSR-in nəzarətindən çıxarıb Ermənistan SSR-in tərkibinə qatmaq siyasəti, Azərbaycana qarşı ayrı-seçkilik, Sumqayıt hadisələri, Dağlıq Qarabağdakı baş verənlər 1988-ci ildə milli-azadlıq hərəkatının başlanmasına gücü

təkan verdi. Uydurma "Dağlıq Qarabağ problemi"nin ortaya atılması ilə respublikada ictimai-siyasi vəziyyət daha da kəskinləşdi. Təcəvüzkar ermənilər SSRİ rəhbərliyindəki havadarlarına arxalanaraq ərazi iddiaları ilə azərbaycanlılara qarşı hücum etməyə başladılar. XX əsrin axırlarında erməni daşnakları Qarabağda yenidən qan tökdülər, dinc, günahsız insanları qatle yitirdilər.

Bu dəhşətli xəbərlər bütün Azərbaycanı бүrdüdü. Hiddətlənmiş əhali etiraz səsinə ucaltmağa başladı. 1988-ci ilin noyabr-dekabr aylarında keçirilən ümumxalq mitingləri azərbaycanlıların haqsızlıqlar, ədalətsizliklər qarşısında geri çəkilməyəcəyini göstərdi.

1989-cu ilin 31 dekabrında Naxçıvanda Azərbaycan-İran sə-

hədi sökülüdü. Bu hadisə onsuz da Azərbaycanın gələn xəbərlərdən narahatlıq keçirən Sovet İttifaqı rəhbərlərinin təşvişini artırdı. Azərbaycanda xalq hərəkatının yitiriləməsinə uyğun şərait yaratmaq məqsədilə SSRİ Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsi (DTK) Bakıda, Lənkəranda, Cəlilabadda, Neftçalada və digər bölgələrdə təxribatlar törətməyə başladı. 1990-cı ilin yanvarında SSRİ rəhbərliyi kütləvi iğtişaşların qarşısını almaq bəhanəsi ilə Bakıya qoşun hissələri yeritdi. Həç bir xəbərdarlıq etmədən sovet qoşun hissələri yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə Azərbaycanın paytaxtına daxil oldular.

Bir tərəfdə müasir silahlarla silahlandırılmış sovet qoşun hissələri, bir tərəfdə isə əliyalın, dinc əhali vardı. Sovet tanklarından qar-

şısına çıxanlar öz canlarından keçərək qırğınların qarşısını almağa çalışırdı. "Silahsız insanlara atəş açmayın", deyirdilər. Ancaq qoşun hissələrinə bu əmr verənərlər onsuz da realığı bilirdilər. Əhəlinin silahsız olduğundan xəbərdar idilər. Azərbaycan xalqının gözünə odunu almağı qarşılaması məqsəddə qoymuşdular. Buna nail olmaq üçün sovet qoşun hissələri 1990-cı ilin yanvarında ölüm kabusu kimi Bakının küçələrində dolayı, öz etirazlarını bildirən dinc əhali puləyənədən və avtomatlardan atəşə tutuldu. Hərbi əməliyyatlarda tanklardan və müxtəlif təyinatlı zirehli döyüş maşınlarından istifadə edildi.

Şəhərin küçələrində günahsız insanlara - qocalara, qadınlara, uşaqlara yaralılırdı aman veril-

mirdi. İnsanları ağır hərbi texnikanın tritrları altına salır, əzabə öldürürdülər. Sovet hərbiçiləri yaşayış evlərini, təcili yardım maşınlarını atəşə tutur, yaralıları qatle yitirdilər.

Sovet qoşun hissələri tərəfindən Azərbaycanın paytaxtında və rayonlarında 147 nəfər qatle yitirdi, 744 nəfər yaralandı, 841 nəfər qanunsuz həbs olundu. 200 ev və mənzil, 80 avtomatın, həmçinin təcili yardım maşınları dağıdıldı, yandırıcı güllələrin tördəyi yanğınları nəticəsində külli miqdarda dövlət emalığı və şəxsi emalığı məhv edildi.

Bakıda fəvqəladə vəziyyət elan olunması haqqında məlumat əhəliyə yalnız ertəsi gün şəhər hərbi komendantı Dübinyakin radio ilə çıxışında xəbər verildi. Ar-

tiq sovet qoşun hissələri qəddarlıqla cinayətlər törətmişdilər.

O müdhiş gecədə Sovet İttifaqı rəhbərliyinin Azərbaycan xalqına qarşı həyata keçirdiyi cinayət nə qədər sarsıdıcı olsa da, hər bir azərbaycanlı özündə mənəvi güc taparaq ayağa qalxa bildi. Xalq kütlələri elə misilsiz birlik, mübarizlik nümayiş etdirdi ki, cinayətkarlar özləri heyrətləndilər.

Qanlı Yanvar hadisələri SSRİ rəhbərliyinin gözəldəyi nəticəni vermədi. 1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə törədilmiş cinayət, tökülmüş nəhaq qanlar, insanların vəhşicəsinə qatle yitirməsi Azərbaycan xalqının müstəqillik uğrunda mübarizə əzmini qıra bildirdi. Bundan sonra respublikada milli-azadlıq hərəkatı daha da genişləndi. 20 Yanvar faciəsi

SSRİ-nin dağılmasını sürətləndirdi. O zaman SSRİ-nin rəhbəri olmuş Mixail Qorbaçov 1995-ci ilin aprelinde Türkiyədə səfərdə olarkən bunu etiraf etdi. O, 1990-cı il yanvar qırğınından bəhs edərkən dedi: "Bakıda fəvqəladə vəziyyət elan etmək və oraya qoşun göndərmək mənim siyasi həyatımda ən böyük səhvim idi".

1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə Azərbaycan xalqının tarixinə qəhrəmanlıq səhifəsi kimi yazıldı. 20 Yanvar həmişə milli matəm, hüzn günümüz, həm də əbədi milli qürurumuz oldu. Azərbaycan xalqı 1990-cı ilin yanvarında bütün dünyaya öz yenilməzliyini, qəhrəmanlığını, vətəne, torpağa sədəqətini, azadlıq uğrunda mübarizə əzmini bəyan etdi. Bu birlik, əzm, iradə Azərbaycan xalqını ən müqəddəs arzusuna qovuşdurdu. Azərbaycanın müstəqilliyi bərpə edildi və azad, demokratik dövlət kimi dünya birliyinə daxil oldu.

Zöhrə FƏRƏCOVA,
"Azərbaycan"

Faciəyə apararı yol

Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin iş planı təsdiq olunub

Yanvarın 19-da Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin 2022-ci ilin yaz sessiyasında ilk iclası keçirilib.

İclası açan komitənin sədri Əhliman Əmiraslanovun təklifi ilə 20 Yanvar şəhidlərinin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib. Sonra komitə sədri iclasın gündəliyi barədə məlumat verib. Bildirib ki, Milli Məclisin 2021-ci ilin payız sessiyası dövründə Səhiyyə komitəsinin görülən işlər barədə hesabat və Səhiyyə komitəsinin 2022-ci ilin yaz sessiyası üçün iş planı daxil olmaqla gündəliyə 2 məsələ çıxarılıb.

Əvvəlcə Milli Məclisin 2021-ci ilin payız sessiyası dövründə Səhiyyə komitəsinin görülən işlər barədə hesabat və Səhiyyə komitəsinin 2022-ci ilin yaz sessiyası üçün iş planı ilə bağlı komitə sədri bildirdi ki, qarşıdakı sessiyada komitəyə qanunvericilik

məslələrlə bağlı çıxış ediblər. Çıxışlarda deputatlar icbari tibbi sığortanın həyata keçirilməsində vətəndaş məmnunluğunun artırılması, icbari tibbi sığortanın əhatə dairəsinin genişləndirilməsi, dərman bazarıнын keyfiyyətinin və elçatanlığının yaxşılaşdırılması, antibiotiklərdən qeyri-düzgün istifadənin nizamlanması, orqanların transplantasiyası kimi səhiyyənin aktual məsələləri ilə bağlı öz fikirlərini bildirdilər, rəy və təkliflərini səsləndirdilər.

Müzakirələrin sonunda Səhiyyə komitəsinin Milli Məclisin 2021-ci ilin payız sessiyası dövründə gördüyü işlərlə bağlı hesabatı məqbul sayılıb və komitənin 2022-ci ilin yaz sessiyası üçün iş planı təsdiqlənib.

subyektlərdən daxil olacaq qanun layihələrinin müzakirəsi, onlara rəy və təkliflərin hazırlanması, həmçinin komitəyə müvafiq orqanlardan və vətəndaşlardan daxil olan təkliflərin təhlili və ümumiləşdirilməsi nəzərdə tutulub. Həmçinin "Reproduktiv sağlamlıq haqqında" qanun layihəsinin müzakirəsi, "Onkoloji xəstələrə tibbi yardımın vəziyyəti və perspektivləri", "Optika və optikaçılıq", "Ürək və qan dövranı çatışmazlığı xəstəlikləri" və "Tibbi tullantıların idarə olunması" mövzularında dinləmələrin keçirilməsi də plana salınıb.

İclasda Səhiyyə komitəsi sədrinin müavini Rəşad Mahmudov, komitə üzvləri Kamille Əliyeva, Mələhət İbrahimqızı, Soltan Məmmədov, Sədaqət Vəliyeva, Kamaləddin Qafarov, Müşfiq Məmmədli gündəlikdəki

Ülker XASPOLADOVA, "Azərbaycan"

Xarici İşlər Nazirliyində 20 Yanvar faciəsinin növbəti ildönümünə həsr olunmuş anım tədbiri keçirilib

Yanvarın 19-da Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyində (XİN) 20 Yanvar faciəsinin 32-ci ildönümünə həsr olunmuş anım tədbiri keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, əvvəlcə mərasim iştirakçıları Azərbaycanın müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda canlarından keçmiş şəhidlərimizin xatirəsini bir dəqiqəlik sükutla yad ediblər.

Anım mərasimində çıxış edən XİN-in Mətbuat xidməti idarəsinin rəhbəri Leyla Abdullayeva nazirliyin 20 Yanvar faciəsi ilə bağlı bəyanatını səsləndirib.

Xarici işlər nazirinin müavini Xələf Xələfov çıxış edərək bildirdi ki, qanlı Yanvar hadisələrindən 32 il ötür. Eyni zamanda bu il Azərbaycanın müstəqilliyinin 30 illiyini qeyd etmişik. Bu təcavüz Azərbaycanın müstəqilliyini bərpa etməsindən bir neçə il əvvəl başlayıb. Tam əminliklə demək olar ki, 20 Yanvar faciəsi Azərbaycan xalqının müstəqilliyinə, respublikanın bütövlüyü uğrunda mübarizəsinə qarşı həyata keçirilmiş terror və cinayət aktı idi. Həmin dövrdə xalqlar SSRİ-nin bütün bölgələrində azadlıq uğrunda mübarizəyə qalxmışdılar. Bu mübarizənin öndüsü isə qəhrəman Azərbaycan xalqı gedirdi. Elə həmin dövrdə Azərbaycanın fərsətdən istifadə edən mənfur düşmən qonşusu dövlətimizə qarşı hiyləgər siyasətini həyata keçirməyə başladı. Onlar bu siyasətə həyata keçirmək - Azərbaycan ərazisinin bir hissəsini qopararaq özünə birləşdirmək üçün münbət şərait seçmişdilər. Er-

məni daşnaqları, separatçıları və terror təşkilatları əlbr olaraq, ilk növbədə, satqın SSRİ siyasət rəhbərliyinə yol tapmış, onlarla sövdələşmiş və bütün səylərini birləşdirmişdilər. Məqsəd ölkəmizin ayrılma tərkib hissəsi olan Dağlıq Qarabağı Azərbaycandan qopararaq Ermənistanla birləşdirmək idi. Təbii ki, həmin dövrdə Bakıya və Azərbaycanın digər böyük şəhərlərinə SSRİ-nin qoşunlarının yeridilməsi bir məqsəddə xidmət edirdi. Burada məqsəd SSRİ-də alovlanan azadlıq hərəkatını boğmaq və xalqların azadlıq hərəkatının qarşısını almaq üçün onlara dərs vermək idi. Həmin terror aktının, hərbi təcavüzün qəddarlığının mahiyyəti bu idi. Misli görünməmiş şəkildə dünyada bir dövlət öz millətinə qarşı məhz öz ərazisində silahlı qüvvələrdən istifadə edib. Bu hadisələri, cinayətləri törədən siyasət hakimiyyətinin başçısı Mianil Qarbaçov idi. Onun satqınlıq planları əsasında bu təcavüz həyata keçirildi. Azərbaycan xalqına divan tutuldu. Yüz-

dövrə atəşkəse nail olunmasaydı, sonrakı quruculuq, inkişaf dövrləri mümkün olmazdı. Təbii ki, bütün bunlar, aparılan siyasət Azərbaycanı həm mədəni-siyasi, həm də dövlətçilik, idarəçilik baxımından dirçəltdi. Həmçinin 20 Yanvar hadisələri də öz siyasi qiymətini Ulu Öndər Heydər Əliyev hakimiyyətə gələndən sonra aldı.

Xələf Xələfov diqqətə çatdırıb ki, 20 Yanvar şəhidlərinin ruhu artıq şadırdır. Çünki Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanın rəşadətli Ordusu 30 illik təcavüzə son qoyub. Azərbaycanın işğal altındakı əraziləri azad olunub. Ölkəmizin ərazi bütövlüyünün təmin olunması üçün bütün qətiyyətli addımlar atılıb. Bu gün biz bərpa-quruculuq işlərinə başlamışıq, bu, çox şərəfli işdir. Məqsəd məcburi köçkünləri doğma torpaqlarına, ata-baba yurdlarına qaytarmaqdır. Bu istiqamətdə dövlət bütün işləri görür. Lakin sözdə sülh tərəfdarı olan Ermənistan yenə də təcavüzə davam edir. Amma artıq onlar da dərk edirlər ki, mənfur niyyətlərinə çata bilməyəcəklər. Azərbaycan ərazi bütövlüyünü bərpa edəcək və onun arxasında durmaq iqtidardadır. Biz həmçinin sülhsevərliyimizi bundan sonra da davam etdirəcəyik. Azərbaycan regionun sabitliyini, sülhə yönəlməmiş məsələlərdə qətiyyət nümayiş etdirir.

Anım mərasimində Azərbaycan Dövlət Televiziyası tərəfindən hazırlanmış 20 Yanvar hadisələrinə həsr olunmuş sənədli film nümayiş etdirilib.

Tədbir çərçivəsində 20 Yanvar hadisələrini əks etdirən fotosərgi də təşkil olunub.

dövrə atəşkəse nail olunmasaydı, sonrakı quruculuq, inkişaf dövrləri mümkün olmazdı. Təbii ki, bütün bunlar, aparılan siyasət Azərbaycanı həm mədəni-siyasi, həm də dövlətçilik, idarəçilik baxımından dirçəltdi. Həmçinin 20 Yanvar hadisələri də öz siyasi qiymətini Ulu Öndər Heydər Əliyev hakimiyyətə gələndən sonra aldı.

Xələf Xələfov diqqətə çatdırıb ki, 20 Yanvar şəhidlərinin ruhu artıq şadırdır. Çünki Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanın rəşadətli Ordusu 30 illik təcavüzə son qoyub. Azərbaycanın işğal altındakı əraziləri azad olunub. Ölkəmizin ərazi bütövlüyünün təmin olunması üçün bütün qətiyyətli addımlar atılıb. Bu gün biz bərpa-quruculuq işlərinə başlamışıq, bu, çox şərəfli işdir. Məqsəd məcburi köçkünləri doğma torpaqlarına, ata-baba yurdlarına qaytarmaqdır. Bu istiqamətdə dövlət bütün işləri görür. Lakin sözdə sülh tərəfdarı olan Ermənistan yenə də təcavüzə davam edir. Amma artıq onlar da dərk edirlər ki, mənfur niyyətlərinə çata bilməyəcəklər. Azərbaycan ərazi bütövlüyünü bərpa edəcək və onun arxasında durmaq iqtidardadır. Biz həmçinin sülhsevərliyimizi bundan sonra da davam etdirəcəyik. Azərbaycan regionun sabitliyini, sülhə yönəlməmiş məsələlərdə qətiyyət nümayiş etdirir.

Anım mərasimində Azərbaycan Dövlət Televiziyası tərəfindən hazırlanmış 20 Yanvar hadisələrinə həsr olunmuş sənədli film nümayiş etdirilib.

Tədbir çərçivəsində 20 Yanvar hadisələrini əks etdirən fotosərgi də təşkil olunub.

Xalqımızın azadlığı uğrunda canlarını qurban vermiş şəhidlərimizin əziz xatirəsini dərin ehtiramla yad edir, Uca Allahdan onlara rəhmət diləyirik!

Matanata

DSX Sərhəd Qoşunlarının "Qubadlı" əlahiddə sərhəd diviziyasının yeni qarargah binası istifadəyə verilib

Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünün bərpasından və sərhədlərimizin işğaldan azad olunmasından sonra bu ərazilərdə sərhəd mühafizə infrastrukturunu yaradılması istiqamətində tədbirlər davam etdirilir.

Dövlət Sərhəd Xidmətinin (DSX) Mətbuat mərkəzindən bildiriblər ki, yanvarın 18-də DSX Sərhəd Qoşunlarının "Qubadlı" əlahiddə sərhəd diviziyasının yeni qarargah binası istifadəyə verilib.

Mərasimdə DSX rəisinin müavini - Sərhəd Qoşunlarının Komandanı general-leytenant Araz Məmmədov yeni qarargah binasının açılışa hazır olması barədə Dövlət Sərhəd Xidmətinin rəisinə məruzə edib. General-polkovnik Elçin Quliyev əlamətdar hadisə münasibətilə şəxsi heyət təbrik edib. Tədbirdə çıxış edən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, azad edilmiş ərazilərimizdə zəruri sərhəd müdafiə və mühafizə infrastrukturunun yaradıldığını, hərbi qulluqçuların xidməti şəraitinin və sosial təminatının yaxşılaşdırılma-

şı üzrə ardıcıl tədbirlərin həyata keçirildiyini qeyd ediblər. Ötən il Cəbrayıl, Zəngilan, Qubadlı və Laçın rayonlarının ərazisində 19 yeni hərbi hissənin, 100-dən artıq sərhəd-döyüş məntəqəsinin xidməti-döyüş fəaliyyətinə başlanıldığını bildirdilər.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin ödənişli işğaldan azad edilmiş ərazilərdə Dövlət Sərhəd Xidmətinin 4 yeni hərbi hissəsinə gəlişinin sərhəd mühafizəsi məsələlərinə göstərilən ali etimadın və dövlət qayğısının növbəti ifadəsi olduğu, sərhədçiləri xidməti uğurlara ruhlandırıcı xüsusi vurğulanıb. Vətən müharibəsində döyüş tapşırıqlarını uğurla icra edərək qəhrəmanlıq salnamələri yazmış sərhədçilərin düşmən tapdığından azad olunmuş müqəddəs sərhədlərimizin toxunulmazlığını təmin edilməsi vəzifəsini bu gün də şərəflə yerinə yetirdikləri qeyd olunub.

Yeni qarargah binasının rəmzi açılışını bildirən lentin kəsilməsindən sonra burada yaradılmış şəraitə baxış keçirilib. Binada şəxsi heyətin yüksək səviyyədə xidmət aparması üçün lazımı şəraitlə təmin edilmiş iş otaqları, konfrans zalı, növbətçi otaq mövcud-

dur. Bina daimi su və elektrik enerjisi, istilik sistemi ilə təchiz olunub. Ərazi-də abadlıq işləri görülüb, asfalt örtüyü salınıb, ağaclar əkilib. İnizibati binanın qarşısında Dövlət Sərhəd Xidmətinin Vətən müharibəsində həlak olmuş hərbi qulluqçularının xatirəsinə həsr edilən abidə ucaldılıb.

Mərasim iştirakçıları abidənin önünə gül dəstələri qoyublar. DSX-nin sıralarında Vətən müharibəsində iştirak edərək şücaət göstərmiş, hərbi xidmətlərini layiqincə başa vuraraq Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələrinin ehtiyatına buraxılan müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının Füzuli, Cəbrayıl, Zəngilan və Qubadlı rayonlarının azad olunmasında fərqləndiklərinə görə Prezident, Silahlı Qüvvələrin Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyev tərəfindən təltif edildikləri medalları onlara təqdim olunub.

Sonra təxsis edilən hərbi qulluqçuların tentənəli yola salınması təşkil edilib, onlarla xatirə fotosəkilləri çəkilir. Şəxsi heyət DSX-nin hərbi orkestrinin ifasında "Cəngi" musiqisinin sədaları altında xüsusi ayrılmış avtobuslarla yaşadıkları bölgələrə yola salınıb.

"Azərenerji" bu ərazilərdə yüksək gərginlikli hava xətlərini yeraltı kabel xətləri ilə əvəz edir

Bakı şəhəri Heydər Əliyev prospektinin Sabunçu rayonunun ərazisindən keçən və hava limanı yolunda bir neçə dəfə kəşisən, o cümlədən ərazidəki yaşayış massivlərində mövcud olan yüksək gərginlikli 110 kilovoltluq hava elektrik veriliş xətləri "Azərenerji" tərəfindən demontaj edilərək yeraltı kabel xətlərinə keçirilib.

"Azərenerji" ASC-nin Mətbuat xidmətinin məlumatına görə, 110 kilovoltluq "Ramana" Yarımstansiyasının ikidövrəli olmaqla 8 istiqamətdə giriş-çixış xətləri ümumilikdə 10 km uzunluqda, təkdamarlı olaraq isə 32 km məsafədə müasir tələblərə cavab verən kabel xətləri ilə əvəz oluna bilər. Heydər Əliyev prospekti və digər yollarla kəşisəmədə tunel tipli keçidlər tikilir. Qeyd edək ki, yol kəşismələrində naqliyyat intensiv hərəkatı hava xətlərinin istismarında çətinliklər yaratmaqla yanaşı, hava limanı yolunun estetik görünüşünə də xələf gətirir.

90 il bundan əvvəl tikilən və istismar müddətini dəfələrlə keçən 110 kilovoltluq "Ramana" Yarımstansiyası da sökülərək tam rəqəmsallaşdırılmış yarımstansiya çevriləcək.

Yeraltı kabel keçidlərinin inşası zamanı intensiv hərəkatlı hava limanı yolu qazılmayacaq və naqliyyatın hərəkatına heç bir maneə törədilmədən böyük həcmli borular xüsusi texnika vasitəsilə yolun kəşisməsində yerin altına keçiriləcək. Bununla da xüsusi layihə əsasında həyata keçirilən

işlər nəticəsində Heydər Əliyev prospekti və digər yol kəşismələrində iri anker daşların görünməz yeraltı kabellərlə əvəz edilməsiylə ərazinin xarici görünüşü yaxşılaşacaq, ekoloji tələblərə cavab verəcək, ən əsası isə baş verə biləcək qəza və bədbəxt hadisələrin qarşısı alınaraq enerjinin ötürülməsi daha müasir qaydada həyata keçiriləcək.

Tovuzda COVID-19-a qarşı vaksinasiya davam edir

Nazirlər Kabinetinin 16 yanvar 2021-ci il tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında COVID-19 xəstəliyini aleyhinə 2021-2022-ci illər üçün Vaksinasiya Strategiyası"na uyğun olaraq Tovuzda da əhəlinin peyvənd olunması prosesi davam edir.

75910 nəfəri ikinci, 27251 nəfəri isə üçüncü doza peyvənd olunanlardır. Məlumdur ki, fevralın 15-dən sonra COVID-19 pasportlarının müddəti 6 ay müəyyən olunduğundan ikinci dozadan 6 ay sonra vaxtı bitmiş pasportla müəyyən edilən yerlərə daxil olmaq mümkün olmayacaqdır. Bununla bağlı əhali arasında maarifləndirmə işləri aparılmaqla onların bu qaydalara əməl etmələri tövsiyə edilir.

Sabir ƏLİYEV, "Azərbaycan"

Yanvarın 12-dək rayon üzrə ümumilikdə 188094 doza vaksin vurulmuşdur. Bunlardan 84933 nəfəri koronavirus infeksiyasına qarşı birinci,

Vətən deyəndə...

Qarabağ Azərbaycandır!

Ehtiramla anılan kəşfiyyatçı

Səhiddik vətənpərvərliyin ən ali, ən mötəbər zirvəsidir. Bu ucığa yüksəlmək, belə şərəfli adı daşımaq hər kəsə nəsih olmur. Torpaqlarımızın azadlığı uğrunda canından keçən igid oğullardan biri də kəşfiyyatçı gizir Şahmar Vidadi oğlu Məhəmmədovdur. Şahmar 1990-cı il martın 20-də Neftçala rayonunun Cəngən kəndində dünyaya göz açıb, evin sonbeşiyi, iki bacırının bir qardaşı olub. Atası Vidadi kişi təsərrüfat adamı, anası Gülnisə evdar qadın idi...

Şahmar Məhəmmədov ilk təhsilini Cəbrayıl Əhmədov adına Cəngən kənd tam orta məktəbində alıb. Məktəbin direktoru Yəhya Rızayev in dediklərindən: "Şahmar 11-ci sinfi bitirəndə bizim məktəbdə oxuyub, həmişə dərslərinə hazırlıqlı olardı, əfəzəli və intizamlı uşaq idi. Sınıf yoldaşlarının və müəllimlərin sevimlisidi, fiziki cəhətdən yaşadılanlardan seçilirdi, boy-buxunlu, idmançı görkəmi vardı".

Qonşuları Mehman İbadov bildirir ki, Şahmar uşaqlıqdan istiqanlı, xeyirxah, vətənpərvər, el-oba təəssübü çəkən idi. Ağsaqqala, ağbircəklə salam-kalamızsız ötürməzdi. Ədəb-ərkanına görə camaat xatirini çox istəyirdi. Hər-dən mənimlə həmsöhbət olurdu. Orta məktəbin sonuncu sinfində oxuyanda anasına demişdi ki, hər-bçi olmaq istəyirəm. O vaxtlardan hər-b sahəsində çalışmış özünə həyat yolu seçən Şahmar həqiqi hər-bi xidmətə çağırılma sevincini hədd-hüddü olma. 2008-ci ilin aprelindən 2009-cu ilin oktyabrına qədər Ağdam rayonunun Quzanlı kəndində yerləşən "N" sayılı hər-b hissədə düşmənlə təmas xəttində xidmət etmişdi.

Şahmar hər-bi xidməti başa vurduqdan sonra bir neçə il başqa sahədə çalışıb. Sonra arzuladığı peşəyə yiyələnmək üçün 2012-ci ildə aidiyyət quruma müraciət edərək istəyini bildirib və Sülhəramlı Qüvvələrin hər-bçisi kimi işə qəbul olunub. 2012-ci il yanvarın 1-də Silahlı Qüvvələrin Təlim-Tədris Mərkəzində müddətdən artıq həqiqi hər-bi xidmət qulluqçularının hazırlığı kursuna göndərilib. Həmin kursu müvəffəqiyyətlə başa vurduqdan sonra "N" sayılı hər-bi hissədə manqa komandiridi. 2012-ci ilin iyunundan 2014-cü ilin yanvarına qədər əməliyyat imkanları kon-

sepsiyası taborunun kəşfiyyat bölməsinin operatoru, 2014-cü il yanvarın 1-dən dekabrın 15-dək məxfi hissənin operatoru vəzifəsində xidmətini davam etdirib. 2014-cü il dekabrın 15-dən sonra "N" sayılı hər-bi hissədə "Təmöl" Xüsusi Təyinatlı kursda bir il müdavim olub. Kursu kəşfiyyatçı ixtisası üzrə bitirib. Aldığı nəzəri bilikləri təcrübədə sınaqdan keçirmək daha da bilgilənmək, püxtələşmək üçün 2015-ci il aprelin 10-dan 2017-ci il iyunun 15-dək Cəbrayıl rayonundakı "N" sayılı hər-bi hissədə kəşfiyyatçı-əməliyyatçı vəzifəsində, 2017-ci il iyunun 15-dən 2019-cu il aprelin 30-dək baş atıcı vəzifəsində, 2019-cu il aprelin 30-dan manqa komandiridi vəzifəsində xidmətini davam etdirib, hər-bi kursantlara və əsgərlərə Dağ təlimlərində kurs keçib.

Öz üzərində işləməyi sevən, seçdiyi peşənin daha mürəkkəb qatlarına dərindən bələd olmaq üçün əlavə ədəbiyyat oxuyurdu. Hətta bu məqsədlə bir sıra xarici ölkələrdə, o cümlədən Bolqarıstan, Macarıstan, Əfqanıstan və Türkiyə Respublikasında da olur. Xüsusi Təyinatlı təlimlərdə iştirak edir, 6 kurs keçir və hər birindən fərqlənə sertifikatına layiq görülürdü. XTC giziri Şahmar Məhəmmədov 2013-cü ildə "Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin 95 illiyi" yubiley medalına, 2018-ci ildə isə "Azərbaycan Ordusunun 100 illiyi" yubiley medalına layiq görüldü və Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin 100 illiyi münasibəti ilə keçirilən hər-b paradın iştirakçısı olub.

Şahmar Məhəmmədov 2016-cı ilin Aprel döyüşlərində böyük şücaət-ler göstərərək, soyuq silahla erməni hər-bçilərinə məhv edib və mühasirədə olan əsgər yoldaşlarının həyatını xilas edib. Qələbə tariximizin ilk yazılan səhifəsi olan bu dö-

Şahmar Məhəmmədovun 6 erməni postunu keçərək əsgər yoldaşları ilə birlikdə Lələtəpə yüksəkliyinə ilk bayraq sancdıran birli oldu.

Şahmar ötən il sentyabrın 27-də başlayan İkinci Qarabağ müharibəsinin ilk günlərindən dö-yüş ruh yüksəkliyi ilə qatılıb, şücaət və qəhrəmanlıqlar göstərmişdi. Füzuliyə, Cəbrayıl, Qubadlıya, Xocavəndə, Şuşaya ilk aymaq basan kəşfiyyatçılardan olub. Şahmar kəşfiyyatçı peşəsinə yiyələndə erməni dilini də mükəmməl öyrənmişdi. Cəbrayılın mərkəzində şanlı Azərbaycan bayrağını sancan da Xüsusi Təyinatlıların manqa komandiridi, kəşfiyyatçı-gizir Şahmar Məhəmmədov idi. Şahmarın komandiridi olduğu manqa Füzuli, Cəbrayıl, Qubadlı və Xocavəndə istiqamətində döyüşlərdə düşmənin bir neçə tankını, zirehli texnikasını, "Ural" markalı hər-bi məşinini, silah-sursatını qənimət kimi ələ keçirmişdi, 100-dən çox erməni silahsızını əsir götürmüşdü.

Şahmar Vidadi oğlu Məhəmmədov 2020-ci il oktyabrın 21-də Şuşa şəhəri istiqamətində gedən dö-yüşlərdə ürayından güllə yarası alaraq qəhrəmancasına şəhid olmuşdu. O, oktyabrın 23-də hər-bçi yoldaşları, rayon ictimaiyyəti və el-oba camaatının iştirakı ilə boya-baş çətdiyi Neftçala rayonunun Cəngən kəndində torpağa tapşırılmışdır.

Respublikamızın ərazi bütövlüyünün bərpasında xüsusi xidmət-

lərinə və işğal edilmiş ərazilərin azad olunması üçün qarşıya qoyulmuş döyüş tapşırığını yerinə yetirərək göstərdiyi qəhrəmanlıq nümunəsinə, həmçinin hər-bi qulluq vəzifəsinin icrası zamanı igidliyə görə Prezident, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandirini İlham Əliyev-in 12 sentyabr 2020-ci il tarixli Sərəncamına əsasən, kəşfiyyatçı-gizir Şahmar Məhəmmədov ölümündən sonra "Qarabağ" ordeni, 15 dekabr 2020-ci il tarixli Sərəncamına əsasən, "Vətən uğrunda" medalı, Xocavənd rayonunun işğaldan azad edilməsi uğrunda aparılan döyüş əməliyyatlarına qatılaraq şəxsi igidlik və şücaət nümayiş etdirdiyinə görə 24 iyun 2021-ci il tarixli sərəncamına əsasən "Xocavəndin azad olunmasına görə" medalı, habelə həmin tarixli sərəncamla "Kəlbəcərin azad olunmasına görə" medalı ilə təltif edilib.

Şahmar ailəli idi. Sevib-seçdiyi Bayimlə 2020-ci ilin avqustunda ailə həyatı qurmuşdu. Bayım xanım dediklərindən: "Xoşbəxt idik, bir-birimizi çox sevirdik, hər gün Allaha şükür edirdik ki, nə yaxşı ki Tanrı bizi qarşılaşdırıb. Müharibədən iki gün əvvəl evdə güntorta naharına yığışmışdıq. Şahmar birdən başladı Xocalıda, Malibaylıda, Daşaltıda və digər yerlərdə ermənilərin törətdikləri vəhşiliklərdən, qətl və qarətərdən yana-yana danışmağa. Sonra anı olaraq dayandı və nə fikirləşsə, gözünü gözümə zilləyib müharibə ələ, onların hamısını qisasını alacağam, elə vuruşacağam ki, bütün Azərbaycan məni tanısin, həm də ermənilər bilələr ki, Azərbaycanca necə oğullar var, nəse ələ, mənimlə fəxr edərsən".

Kəşfiyyatçı-gizir gənclər vətənpərvərlik nümunəsi olan həyat və döyüş yolu unudulmur. Rayon ictimaiyyəti, kənd camaatı və hər-bçi yoldaşları tarixi bayramlarda, anım günündə Şahmar Məhəmmədovun məzarını ehtiramla ziyarət edir, üzərinə gül dəstələri qoyurlar.

Rəhman SALMANLI, "Azərbaycan"

Vətən daşı olanlar...

Ürəklərdə heykəlləşənlər

Nadir Əliyev kimi şəhid ömrü yaşayanlar adlarını tarixə əbədi yazırlar

Doğma Azərbaycana oğulluq borcunu verərək ləyaqətli ömür yaşamaq şərəfidir. Belə igid ərənlərimiz xalqımızın yetişdirdiyi oğulların arasında çoxdur. Demək olar ki, Vətən üçün doğulanların hər biri şərəfli ömür sürürlər, qısa olsa da, yarımçıq qalsa da...

Onlardan biri də Nadir Möhkəm oğlu Əliyev idi ki, Qarabağ uğrunda apardığımız müharibədə, sonra isə Vətən müharibəsində bir daha tanıdıq. O, həyatı boyu haqq, ədalətə tapınmaqla ölü məqsəd uğrunda mübarizə aparırdı. Hər vaxt millətine, xalqına bağlılığı, yurduna sədə-qətliyyəti ilə seçilirdi.

Məhz buna görə də xalqımızın, o cümlədən elimizin igid, dəyərlı oğlu aramızda olmasa da, onun qoyub getdiyi xoş əməllər bu gün böyük məhəbbətlə xatırlanır.

Dağlar diyarı Lerikin igid oğlu, adını tariximizə qəhrəman kimi yazdıran Nadir Əliyev hələ uşaq yaşlarında "əsl kişilik məktəbi" sayılan hər-b sahəyə marağ göstərirdi. Ona görə də ixtisas seçəndə çox düşüncə-mədən yolunu sevdiyi istiqamətdən saldı: C. Naxçıvanski adına Ali Hər-bi Liseyə daxil oldu. 1986-cı ildə liseyi bitirdikdən sonra bu sahədə mükəmməl bilik əldə etmək üçün Błaqovşevskdə Ali Hər-bi Komandir-ler Məktəbində də təhsil almağa başladı. Təhsilini Özbəkistanda davam etdirirdi.

Təəssübke, qürurlu oğul kimi öz davranışı ilə digər millətlərin nümayəndələrində də Azərbaycan xalqına məxsus ölməz əməllərə, ali mənavi sər-vətlərə sonsuz məhəbbət oyatdı.

Vətənə casur igidlər gərək olduğu vaxtda Nadir Əliyev Ümmüqöşün Bakı Ali Hər-bi Komandir-ler

Məktəbinə gəldi. 1992-ci ilin may ayı idi. Nadirin əsas amalı Vətəni öz canlarını bahasına yaşadan qey-rətli oğullar sırasına qoşulub mü-dəddə Azərbaycan torpaqlarının müdafiəsinə qalmaq idi. Ona üçüncü kursu bitirəndə herb sənətinə bağlılığı, eləcə də döyüş bacarığı, qabiliyyəti, insanlıq ləya-qətli nəzərə alınaraq, vaxtından əvvəl leytenant hər-bi rütbəsi verilib.

Gündən-günə azğılaşan erməni quldurlarının hücumları hesabına cəldən bir qəddər də vəziyyəti ağırlaşdı. Nadir Əliyev də böyük komandir kimi Ağdam rayonunun Yusifcanlı, Mərzili, Novruzlu və digər yaşayış məntəqələrinin müdafiəsi uğrunda fədakarcasına mübarizəyə atıldı. Bununla da casur komandirin həyatında gərgin döyüş günləri başlandı. Onun qəlbində düşməndən qısa əlmaq əlovu get-gedə güclənirdi. Həmişə səsi qaynar nöqtələrdən gələn böyük komandir qəlbində Vətən sevgisini yaşatmaqda düşmənin üstünə casarətlə gedər, hər-bi tapşırığı yerinə yetirmək üçün heç nə-dən çəkinmirdi. Bunu döyüş dostları indı fəxrle bildirlər. Olduğu döyüş-lərdə silahlı quldurların cavablarını bira-bəz qaytarmaqla təbiiyən olanları qoruyur, onlara qağı, düz-gün istiqamət göstərər, casur döyüş-çüləri nümunəvi xidməti ilə yalnız qələbəyə aparırdı. Komandir əsgər-lərinə bir də onu təlqin edirdi ki, Ve-

təni qorumaq, onun yolunda canından keçmək hər oğulun şərəfli bor-cudur.

Müdafie Nazirliyinin əmrinə əsasən, Nadir Əliyev Naxçıvandakı hər-bi briqadının sərəncamına göndərilir. O, burada göstərdiyi nümunəvi xidmətlərə görə baş leytenant rütbəsi alır. Yüksək intizamına, mə-nəvi-əxlaqi keyfiyyətlərinə görə xid-mət etdiyi taborun qərargah relisi tə-yin edilir. Bu tabor Naxçıvan MR-in Ordubad rayonundakı Soyuqdağ yüksəkliyini qorumaqda böyük qəhrəmanlıq göstərir. O, ələ budaq Vətəni naminə öz sinəsinə düşmənlə gül-lesinin qabağına verir. Bu tarixi qəhrəmanlığı Nadir Əliyevə əbədi-yaşarlıq gətirir.

Budur əsl Vətən daşı olanlar, ürəklərdə heykəlləşənlər - Nadir Əliyev kimi şəhid ömrü yaşayanlar adlarını tarixə əbədi yazırlar...

Zəfər ORUCOĞLU, Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü

Şəhidlər ölməz, Vətən bölünməz!

Cəsur oğullardan biri

Vətəni qanı-canı bahasına qoruyan və yaşadan qeyrətli, igid oğullarımız Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda od-alovdan keçərək şanlı tarix yazırlar. Bu yolda ulu torpağın bağına Zəfər bayrağı sancıb, şəhidlik zirvəsinə ucaldı. Onların xatirəsi xalqımızın qəlbində əbədi yaşayacaq.

el-obada yaxşı hörmət qazanmışdı. Vətənə xidmətinə də sağlam əqidəli, xalqına, dövlətinə sədəqətli bir vətənpərvər kimi getdi. Məqamı gələndə Qarabağ torpaqlarının bir qismini da düşmənlər altında qalması deyər, çəkinmədən sinəsinə Vətənə sinə siper etdi. Belə bir igidə fəxr etməyə Piran camaatının mə-nəvi haqqı var. Həm də dövlət tərəfindən layiq görüldüyü "Vətən uğrunda", Cəbrayılın, Qubadlının azad edilməsinə görə medalları isə yalnız ələsinə deyil, həm də piranillərə təşəllirdi.

Lerik rayonunun Piran kəndində dünyaya göz açan, Qubadlının azadlığı uğrunda gedən döyüşlərdə düşməne qarşı haqq savaşımında şəhidlik zirvəsinə ucaldan 23 yaşlı gizir Vidadi Cəbrayıl oğlu Cabbarovun da adı onların sırasındadır.

Vətən fədaisi Vidadi Cabbarov İkinci Qarabağ müharibəsi başlayan gündən erməni silahlılarına qarşı haqq savaşında qəhrəmancasına vuruşur, düşməne layiqli cavab verir. O, Azərbaycan Milli Qəhrəmanı Şükür Həmidovun rəhbərliyi idi. Füzulidən başlayan döyüş yolu polkovnik Şükür Həmidovla birlikdə onu Qubadlıya qədər aparır.

Çətin, lakin şərəfli döyüş yolunu, özünü də dedi ki, "düşməni özə-özə" keçdi. Təəssüf ki, onun döyüş yolu da ömrü kimi, qısa oldu. İgid gizir yağının atdığı mərmirin qəlpəsindən yaralanaraq şəhidlik zirvəsinə ucaldı. Həmin vaxt onların həyata keçirdiyi əks-hücum əməliyyatı uğurla başa çatdı. Vidadinin şəhidliyindən iki gün sonra komandir Şükür Həmidov da şirin canını qurban verməklə şəhadətə qovuşdu.

Bu günlərdə Lerik rayonunun Piran kəndinin camaatı Vətənin qəhrəman oğlu Vidadi Cabbarovun məzarını ziyarət edəndə igid döyüşçülərimizdən böyük qürurla, iftixarla söz açdılar. Ağsaqqal Oruc Aslanov dedi ki, Vidadi aramızda olmasa da, onun xoş xatirəsinə ürayimizdə yaşadıq: "...Çünki o, Vətən, torpaq uğrunda şəhid oldu. Gənc yaşlarında olsa da, Vidadi necib, xeyirxah əməllərin sahibi kimi

Ölməzliyə qovuşanlar

Vətənə xidmət etmək şərəfidir

Qəhrəmanlıq elmə, təhsillə bağlı olmasa da, örnək göstərən-lərimizi unuda bilmərik. Hər-b tariximizdə Vətənə sədəqətli qulluq göstərən ucalanlarımız çox olub. Belə igidlərimizdən biri də Mehman Musa oğlu Yusifov idi ki, 19 iyul 1979-cu ildə Tovuz rayonunun Bayramlı kəndində dünyaya göz açdı, orada da boya-baş çatmışdı. Ailənin 6-cı övladı olan Mehmanın özündən başqa 3 qardaşı, 4 bacısı var idi.

1985-1996-cı illərdə Tovuz rayonundakı E.Orucov adına Bayramlı kənd orta məktəbində oxuyan Mehman 1998-ci ildə həqiqi hər-bi xidmətinə başa vurub. O, Vətənə bu sahədə qulluq etməyi özünə şərəf bilib. Ona görə də ikillik hər-bi xidmətinin 2000-ci ildə bitirdikdən sonra yenidən Azərbaycan Silahlı Qüvvələrində müddətdən artıq qulluq etməyi özünə borc hesab edib.

Yaşasaydı, bu ilin iyun ayında 43 yaş olacaqdı. O, ömrünün 23 ilini Tovuz rayonunun Bayramlı kəndində keçirmişdi. Azərbaycan Silahlı Qüvvələrində xidmətə başladıqdan sonra Sumqayıt şəhərində yaşayırdı.

Həyat yoldaşı Günəllə 2009-cu ildə ailə həyatı quran Mehmanın Mehəmməd, Fatimə və Süleyman adlı 3 övladı yadigar qalıb. Onlardan ikisi məktəblidir, sonbeşik sayılan Süleymanın isə 2 yaşı var.

Döyüş yolları artıq nağıllaşan Mehmanın 2002-ci ildə Silahlı Qüvvələrin Təlim Mərkəzində xidmətdən əlavə qulluq üçün fəaliyyət göstərən gizirlik kursuna göndərilirdi. 18 illik hər-bi qulluq illərində o, biliklərlə yiyələ-nib, təlimlərdəki fəallıqları ilə seçilib. 2016-cı ildə tariximizin şanlı səhifələrindən olan Aprel döyüşlərində iştirak edənlərdən olub. Lələtəpə yüksəkliyinin

alınmasında onun da xidmətləri olub. Nümunəvi xidmətlərinə görə "Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin 90 illiyi", 2 dəfə "Qüsur-suz xidmətə görə", "Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin 95 illiyi", "Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin 100 illiyi" yubiley medalları ilə təltif olunub.

44 günlük Vətən müharibəsi başlayan gündə gizir Mehman Yusifov da erməni silahı quldur dəste-

lərinin tər-k-silah edilməsi üçün gedən döyüşlərdə qəhrəmancasına vuruşanlardan biri olub. Döyüş yolu Cəbrayıl-Füzuli istiqamətində başlandı. Ağır döyüşlərdə dostlarını itirdikcə Mehmanda düşməne qarşı nifrət daha da güclənib. Döyüşlərin birində Mehmanın da tərkibində olduğu 7 nəfərlik qrup minalanmış ərazi-dən keçsə də, silahı yerə qoymur. Son gülləyədək vuruşurlar. 2020-ci il oktyabrın 5-də Mehman şəhidlik zirvəsinə ucaldı.

Vətən müharibəsində göstərdiyi nümunəvi xidmətləri və dö-yüşlərdə fərqləndiyi üçün Azərbaycan Prezidentinin sərəncamına əsasən, Mehman Yusifov "Qarabağ" və "Zəfər" ordenlərinə, eləcə də "Vətən uğrunda", "Cəbrayılın azad olunmasına görə" medalları ilə təltif olub.

Məşədi ZEYNALOV, Sumqayıt Şəhər Təhsil Şöbəsi Veteranlar Təşkilatının sədri, Qabaqda məarif xadimi

Z.ORUCOĞLU, Lerik rayonu, Zadi kənd sakini

İŞİMİZ, GÜZƏRANIMIZ

DSK: Keçən il ÜDM istehsalında 5,6 faiz artım qeydə alınıb

Dövlət Statistika Komitəsinin (DSK) ilkin məlumatına əsasən, 2021-ci ildə ölkə üzrə 92 milyard 857,7 milyon manatlıq və ya əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 5,6 faiz çox ümumi daxili məhsul istehsal olunmuşdur.

İqtisadiyyatın qeyri neft-qaz sektorunda əlavə dəyər 7,2 faiz, neft-qaz sektorunda isə 1,8 faiz artmışdır.

ÜDM istehsalının 42,5 faizi sənayə, 10,1 faizi ticarət, nəqliyyat vasitələrinin təmiri, 6,9 faizi nəqliyyat və anbar təsərrüfatı, 5,9 faizi kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq, 5,9 faizi tikinti, 1,8 faizi informasiya və rabitə, 1,3 faizi turistlərin yerləşdirilməsi və ictimai işə sahələrinin, 17,2 faizi digər sahələrin payına düşmüş, məhsula və idxala xalis vergilər ÜDM-in 8,4 faizini təşkil etmişdir.

Əhalinin hər nəfərinə düşən ÜDM 9269,3 manata bərabər olmuşdur.

Əsas kapitala 16,1 milyard manatdan çox vəsait yönəldilib

2021-ci ildə əsas kapitala 16,1 milyard 127,0 milyon manat məbləğində, yaxud 2020-ci ildə müqayisədə 8,2 faiz az vəsait yönəldilmişdir.

Neft-qaz sektoruna yatırılmış investisiyaların həcmi 5,6 faiz, qeyri neft-qaz sektoruna yönəldilən vəsaitin həcmi 9,6 faiz azalmışdır. İstifadə olunmuş vəsaitin 10 milyard 536,7 milyon manatı və ya 65,3 faizi məhsul istehsal sahələrinə, 4 milyard 560,8 milyon manatı (28,3 faizi) xidmət sahələrinə, 1 milyard 29,5 milyon manatı (6,4 faizi) isə yaşayış evlərinin tikintisinə sərf olunmuşdur.

Əsas kapitala yönəldilmiş vəsaitlərin 11 milyard 15,7 milyon manatı və ya 68,3 faizi bilavasitə tikinti-quraşdırma işlərinin yerinə yetirilməsinə sərf olunmuşdur.

Əsas kapitala yönəldilmiş vəsaitin ümumi dəyərində müəssisə və təşkilatların vəsaitləri 54,7, bütdcə vəsaitləri 25,7, sair vəsaitlər 7,5, bank kreditləri 6,1, əhalinin şəxsi vəsaitləri isə 6,0 faiz təşkil etmişdir.

Sənayenin qeyri neft-qaz sektorunda məhsul istehsalı 18,9 faiz artıb

Sənayə müəssisələri və bu sahədə fəaliyyət göstərən fərdi sahibkarlar tərəfindən 2021-ci ildə 54,5 milyard manatlıq və ya 2020-ci ildə müqayisədə 5,2 faiz çox sənayə məhsulu istehsal edilmişdir.

Sənayenin qeyri neft-qaz sektorunda məhsul istehsalı 18,9 faiz artmışdır.

mulatlarının, ayaqqabıların istehsalı 29,8 faiz, toxuculuq sənayesi məhsullarının istehsalı 26,8 faiz, kağız və karton istehsalı 26,5 faiz, kimya sənayesi məhsullarının istehsalı 25,5 faiz, mebel istehsalı 24,8 faiz, avtomobil, qoşqu və yarımqoşquların istehsalı 21,3 faiz, rezin və plastik kütlə məmulatlarının istehsalı 17,4 faiz, hazır metal məmulatlarının istehsalı 17,4 faiz, metallurgiya sənayesi məhsullarının istehsalı 16,9 faiz, neft məhsullarının istehsalı 13,4 faiz, qida məhsullarının istehsalı 10,2 faiz, kompüter, elektron və optik məhsulların istehsalı 8,3 faiz, içki istehsalı 2,3 faiz artmış, maşın və avadanlıqların istehsalı 9,1 faiz, elektrik avadanlıqlarının istehsalı 11,2 faiz, geyim istehsalı 21,7 faiz, ağacın emalı və ağacdan məmulatların istehsalı 38,3 faiz, poliqrafiya məhsullarının istehsalı 45,2 faiz, sair nəqliyyat vasitələrinin istehsalı 92,6 faiz azalmışdır.

Sənayə məhsulunun 64,5 faizi mədənçixarma sektorunda, 29,9 faizi emal sektorunda, 4,8 faizi elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı sektorunda, 0,8 faizi isə su təchizatı, tullantıların təmizlənməsi və emalı sektorunda istehsal olunmuşdur.

Elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı sektorunda istehsalın həcmi 7,1 faiz, su təchizatı, tullantıların təmizlənməsi və emalı sektorunda isə 18,2 faiz artmışdır.

Mədənçixarma sektorunda əmtəəlik neft hasilatı 0,1 faiz, əmtəəlik qaz hasilatı 23,0 faiz artmışdır.

Emal sektorunda tikinti materiallarının istehsalı 80,6 faiz, özcaçılıq məhsullarının istehsalı 58,3 faiz, bütün məmulatlarının istehsalı 54,0 faiz, maşın və avadanlıqların quraşdırılması və təmiri işləri 46,7 faiz, dəri və dəri mə-

Ötən il 1300-dən çox əlilliyi olan şəxs özünüməşğulluq proqramına cəlb edilib

Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyindəki Dövlət Məşğulluq Agentliyi tərəfindən məşğulluq xidmətlərinin icrasında həssas əhali qruplarına, o cümlədən əlilliyi olan şəxslərə üstünlük verilib.

2021-ci ildə 1348 nəfər əlilliyi olan şəxs özünüməşğulluq proqramına cəlb edilib. Onlar üçün təlimlər təşkil olunub, təlimlərdə kiçik biznesin təşkil və idarəedilməsi üzrə bilik və bacarıqlara yiyələniblər.

Həmin şəxslər proqram çərçivəsində seçdikləri sahələr üzrə mal və materiallarla təmin olunaraq öz təsərrüfatlarını qurublar.

Həmçinin agentlik tərəfindən ötən il 2850 əlilliyi olan şəxs əmək müqaviləsi əsasında münasib işlərlə təmin edilib.

Sahibkarlar peşəkar kadrlarla çalışmağa üstünlük verməlidirlər

Yanvarın 19-da İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin və Dünya Bankının birgə təşkilatçılığı ilə "Azərbaycan əmək bazarında çağırışlar və gələcək baxış" mövzusunda tədbir keçirilib.

Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyindən (KOBİA) AZERTAC-a bildirilib ki, aidiyyəti dövlət qurumlarının iştirakı ilə təşkil olunmuş tədbirdə qurumun sədri Orxan Məmmədov sahibkarlığın məşğulluğun təmin edilməsində rolu, biznesin kadr potensialının gücləndirilməsi üçün hədəflər və agentliyin gördüyü işlər barədə məlumat verib. Qeyd olunub ki, sahibkarlığın ölkə iqtisadiyyatında rolunun artması əhalinin sosial müdafiəsi və məşğulluğunun təmin olunmasında mühüm rol oynayır. İnsan kapitalının inkişafı, əmək bazarının tələblərinə uyğun olaraq hər bir şəxsin müasir bilik və bacarıqlara yiyələnməsinin təmin edilməsi qarşıda duran vəzifələrdəndir. Yüksək bilik və bacarıqlara malik peşəkar kadrlar ölkənin intellektual potensialının əsasdır, onların yaradıcıları dəyəri iqtisadi inkişafın vacib indikatoru hesab etmək olar. Bu çağırışlardan irəli gələn vəzifələrə həyata keçirilməsi, mövcud ehtiyacların qarşılınması KOBİA-nın fəaliyyət istiqamətlərindəndir. Agentlik vətəndaşların biznes təşəbbüslərini reallaşdırılmasında, KOB subyektlərinin kadr potensialının gücləndirilməsində, onların müasir tələblərə cavab verən bilik və bacarıqlara yiyələnməsində, gənclərin əmək bazarına uyğun hazırlanmasında maraqlıdır.

Bununla bağlı biznesin qurulması və inkişafı üçün KOBİA tərəfindən sahibkarlar üçün müasir çağırışlara uyğun təlimlər təşkil olunur, praktik məsləhət xidmətləri və digər dəstəklər göstərilir, məşğulluğa və kadr potensialının reallaşdırılmasına öz töhfəsini verən layihələr həyata keçirilir.

20 Yanvar şəhidlərinin ailələri və əlillər sosial müdafiə tədbirləri ilə əhatə olunurlar

1990-cı ilin 20 Yanvar faciəsi Azərbaycan tarixinə xalqımızın istiqbalı üçün özünəməxsus sarsılmazlığını ifadə edən qəhrəmanlıq səhifəsi kimi yazılıb.

Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin (ƏƏSMN) yaydığı məlumatda bildirilir ki, 20 Yanvar şəhidlərinin ailələri və 20 Yanvar əlilləri sosial müdafiə tədbirləri ilə əhatə olunurlar. Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən "20 Yanvar şəhidi" fəxri adının təsis olunması, 20 Yanvar şəhidlərinin ailələrinin, 20 Yanvar əlillərinin sosial müdafiəsi sahəsində mühüm tədbirlər başlanılması təmin edilib. Prezident İlham Əliyevin uğurlu sosial siyasəti həmin kateqoriyadan olan vətəndaşların da sosial müdafiəsinin ildən-ildə güclənməsinə imkan verir.

Bu vaxta kimi ƏƏSMN tərəfindən 135 nəfər 20 Yanvar şəhidinin ailəsi və 20 Yanvar əlili mənzilə, 100-dək 20 Yanvar əlili minik avtomobili ilə təmin edilib.

20 Yanvar şəhidlərinin ailələri Prezidentin aylıq təqaüdləri ilə təmin olunurlar. 20 Yanvar əlillərinə də əlilliyə görə müavinət və ya pensiya, Prezidentin aylıq təqaüdləri ödənilir. Ötən dövrdə həmin sosial ödənişlər dəfələrlə artırılıb, həmçinin 2019-cu ildə sosial müavinət və təqaüdlərdə orta hesabla 100% artımlar edilib.

2021-ci ilin əvvəlindən isə onlara Prezidentin aylıq təqaüdləri növbəti dəfə orta hesabla 50% artırılıb və şəhid ailələri üçün 500 manata, 20 Yanvar əlilləri üçün 1 dərəcə üzrə 400 manata, II dərəcə üzrə 350 manata, III dərəcə üzrə 300 manata çatdırılıb.

2022-ci ilin əvvəlindən isə növbəti islahat paketi çərçivəsində əlilliyi olan şəxslərin müavinətləri növbəti dəfə artırılaraq, I dərəcə üzrə 150 manatdan 220 manata, II dərəcə üzrə 130 manatdan 180 manata, III dərəcə üzrə 110 manatdan 120 manata, birinci dərəcə əlilliyi olan şəxslərə qulluğa görə Prezidentin aylıq təqaüdü 50 manatdan 80 manata çatdırılıb.

Beləliklə, təkcə son üç ildə əlilliyə görə müavinətlər I dərəcə üzrə 2,7 dəfə, II dərəcə üzrə 3 dəfə, III dərəcə üzrə 2,3 dəfə artırılıb. Eyni zamanda 20 Yanvar əlillərinin böyük hissəsi həm də pensiya ilə təmin olunur və son üç ildə pensiyaların da orta aylıq məbləği 60% artıb.

Müharibə əlilləri və şəhid ailələri kimi, 20 Yanvar əlilləri və şəhid ailələrinin də ölkəmizin ali və orta ixtisas təhsil müəssisələrində ödənişli təhsil alan övladlarının təhsil haqqı dövlət büdcəsi hesabına ödənilir. Şəhid ailələri üzvlərinin hər birinin yaşa görə əmək pensiyasına əlavə hesablanıb.

Həmçinin hər il 20 Yanvar faciəsinin ildönümü ilə əlaqədar 20 Yanvar şəhidlərinin ailələri və 20 Yanvar əlilləri birdə-

fəlik maddi yardımla təmin edirlər. Ölkəmizin ərazi bütövlüyünün, müstəqilliyinin və konstitusiyaya quruluşunun müdafiəsi ilə əlaqədar əlil olmuş şəxslərin yaşları 1 dərəcə üzrə 400 manata, II dərəcə üzrə 350 manata, III dərəcə üzrə 300 manata çatdırılıb.

2022-ci ilin əvvəlindən isə növbəti islahat paketi çərçivəsində əlilliyi olan şəxslərin müavinətləri növbəti dəfə artırılaraq, I dərəcə üzrə 150 manatdan 220 manata, II dərəcə üzrə 130 manatdan 180 manata, III dərəcə üzrə 110 manatdan 120 manata, birinci dərəcə əlilliyi olan şəxslərə qulluğa görə Prezidentin aylıq təqaüdü 50 manatdan 80 manata çatdırılıb.

Beləliklə, təkcə son üç ildə əlilliyə görə müavinətlər I dərəcə üzrə 2,7 dəfə, II dərəcə üzrə 3 dəfə, III dərəcə üzrə 2,3 dəfə artırılıb. Eyni zamanda 20 Yanvar əlillərinin böyük hissəsi həm də pensiya ilə təmin olunur və son üç ildə pensiyaların da orta aylıq məbləği 60% artıb.

Müharibə əlilləri və şəhid ailələri kimi, 20 Yanvar əlilləri və şəhid ailələrinin də ölkəmizin ali və orta ixtisas təhsil müəssisələrində ödənişli təhsil alan övladlarının təhsil haqqı dövlət büdcəsi hesabına ödənilir. Şəhid ailələri üzvlərinin hər birinin yaşa görə əmək pensiyasına əlavə hesablanıb.

Həmçinin hər il 20 Yanvar faciəsinin ildönümü ilə əlaqədar 20 Yanvar şəhidlərinin ailələri və 20 Yanvar əlilləri birdə-

İqtisadiyyat sahəsində orta aylıq əməkhaqqı 724 manatdır

2021-ci il dekabrın 1-i vəziyyətinə ölkə iqtisadiyyatında müddə çalışan işçilərin sayı ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 20,4 min nəfər və ya 1,2 faiz artaraq 1 milyon 704,9 min nəfər olmuş, onlardan 905,7 min nəfəri iqtisadiyyatın dövlət sektorunda, 799,2 min nəfəri isə qeyri-dövlət sektorunda fəaliyyət göstərmişdir.

Müddə çalışan işçilərin orta aylıq nominal əməkhaqqı 724 manatdır. 2021-ci il dekabrın 1-i vəziyyətinə ölkə iqtisadiyyatında müddə çalışan işçilərin sayı ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 20,4 min nəfər və ya 1,2 faiz artaraq 1 milyon 704,9 min nəfər olmuş, onlardan 905,7 min nəfəri iqtisadiyyatın dövlət sektorunda, 799,2 min nəfəri isə qeyri-dövlət sektorunda fəaliyyət göstərmişdir.

Müddə çalışan işçilərin orta aylıq nominal əməkhaqqı 724 manatdır. 2021-ci il dekabrın 1-i vəziyyətinə ölkə iqtisadiyyatında müddə çalışan işçilərin sayı ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 20,4 min nəfər və ya 1,2 faiz artaraq 1 milyon 704,9 min nəfər olmuş, onlardan 905,7 min nəfəri iqtisadiyyatın dövlət sektorunda, 799,2 min nəfəri isə qeyri-dövlət sektorunda fəaliyyət göstərmişdir.

Azərbaycan məhsulları beynəlxalq sərgilərdə nümayiş etdiriləcək

Yerli məhsulların xarici bazarlarda tanıtılması, "Made in Azerbaijan" brendinin təşviqi məqsədilə Azərbaycan sahibkarları müxtəlif formatlı tədbirlərdə, o cümlədən mütəmadi olaraq beynəlxalq sərgilərdə iştirak edirlər.

İqtisadiyyat Nazirliyinin Mətbuat xidmətindən bildirilib ki, bu ilin birinci rübündə qeyri-neft məhsullarımız Moskva şəhərində keçiriləcək "Prodexpo-2022" və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Dubay şəhərində təşkil olunaçaq "Gulfood-2022" Beynəlxalq Ərzaq Sərgilərində nümayiş ediləcək. Fevralın 7-11-də keçiriləcək "Prodexpo-2022" Beynəlxalq Sərgisində İqtisadiyyat Nazirliyinin dəstəyi, Azərbaycanın İxrac və İnvestisiyaların Təşviqi Fondunun (AZPROMO) təşkilatçılığı ilə 30-dan çox Azərbaycan şirkəti, fevralın 13-17-də təşkil olunaçaq "Gulfood-2022" Beynəlxalq Ərzaq Sərgisində isə 30-dək yerli şirkət vahid ölkə stendi ilə təmsil olunaçaq. Sərgilər çərçivəsində Azərbaycan sahibkarları xarici iş adamları ilə yeni əməkdaşlıq əlaqələri qurmaq, məhsulların ixracına dair müzakirələr aparmaq imkanı əldə edəcəklər.

Azərbaycan neftinin qiyməti 90 dolları ötür

Azərbaycan neftinin qiyməti bahalaşmaqda davam edir.

AZERTAC xəbər verir ki, "Azeri Light" markalı neftin bir barelinin qiyməti 0,72 dollar artaraq 90,56 dollar olub.

Qeyd edək ki, Azərbaycan neftinin bir bareli sonuncu dəfə 2014-cü il oktyabrın 30-da 90 dollardan baha (90,52) satılıb.

Xatırladaq ki, Azərbaycan neftinin bir barelinin bu il ərzində maksimum qiyməti yanvarın 18-də (89,84) qeydə alınmışdır.

Aqrar sektorda da köməyə müasir texnologiyalar gəlir

da taxılçılıq üçün yararlı olan və meqbul sayılan yerlərdə əkin aparılarsa, indiki məhsuldarlıqla təqribən 200 min tona yaxın buğda götürmək mümkündür. Yeni bu da realıdır. Yeni bu, bizim kəsimizi, 1,3 milyonluq kəsimimizi örtür.

Biz yaxşı bilirik ki, ölkədə son illər aqrar sektorda təbii edilən yeniliklərin, müasir texnologiyaların, tikilən su anbarlarının, yeni qurulan suvarma sistemlərinin, yaradılan aqroparkların ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsində rolu böyükdür. Deyə bilirik ki, ölkəmizdə ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün ən zəruri addımlar atılır, maliyyə tutumu yüksək olan innovativ layihələr təbii edilir.

Bu sahədə müasir dünya təcrübəsinin nəzərdən keçirərkən, görəcəyik ki, ən çox diqqət ayrılan sahələrdən biri də dayanıqlı ərzaq sistemlərinin yaradılması üçün innovasiyaların və müasir texnologiyaların tətbiqidir. Belə yanaşma mövcuddur ki, innovasiyaların və rəqəmsal texnologiyaların tətbiqi

ərzaq sistemlərinin simasını bütövlükdə dəyişəcək və daha yüksək göstəricilər əldə etməyə imkan verəcək.

Dünyada təbii edilən bir sıra innovasiyalar mahiyyət etibarilə həddən ziyadə sadədir, amma yenilikdir. Məsələn, Afrikanın cənubunda - suyun kəskin çatışmadığı ərazilərdə 3 mindən artıq fermer 3-4 litr su ilə bir kiloqram yem yetişdirməyi öyrədirlər. Bu, yem istehsalı üçün nəzərdə tutulan hidropon layihəsidir. BMT-nin Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatı (FAO) tərəfindən istixana hidroponikası əsasında Namibiyanın 7 regionunda 79 sistem yaradılmışdır. Bu layihə bilavasitə istixana şəraitində torpağın üstündə işləyən, suda yem yetişdirməklə fermerə imkan verir ki, həm mal-qarasını qırlmaqdan, həm də ailesini aqlıqdan qorusun.

Amma biz bağ-bağatımızı hələ sələmə suvarırıq. Odur ki, su qitğindən əziyyət çəkən ölkələrin təcrübəsinə nəzər salmaq, ibrət almaq mümkün təhlükələrdən yayınmaq üçün bizə də

lazımdır. Bunun üçün həm hidropon, həm də digər layihələri nəzərdən keçirmək maraqlıdır. Biz kənd təsərrüfatının ənənəvi sahələrini necə inkişaf etdiririk, Yamayka bu gün istehsalı təxminən iki dəfə aşağı düşən zəncəfil istehsalını qaldırmağa çalışır.

Ona görə də Azərbaycan perspektivləri nəzərə alaraq inkişafı təmin etmək üçün ancaq müasir iri fermer təsərrüfatları yaratmalıyıq. Bu, Prezident İlham Əliyevin də mövqeyidir. Dövlət başçısı hesab edir ki, aqrar sektor davamlı surətdə təkmilləşdirilməlidir. "İstisna edilmir ki, biz artıq bu məsələ ilə də məşğul olmağa başlamışıq - başqa ölkələrdə taxılçılıq üçün meqbul olan münbit torpaqları icarəyə götürüb orada məhsul yetişdirmək və Azərbaycanca gətirmək mümkündür. Ona görə də bu, real mənzərədir. Bizim istəyimizlə imkanlarımız bu gün üst-üstə düşür".

Bahadır İMANQULİYEV,
"Azərbaycan"

